

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

“Academic Journal for the Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat University”

วัตถุประสงค์	1. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัย ใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและผลงานวิจัย โดยมุ่งเน้นในสาขามนุษยศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ศิลปกรรม นาฏศิลป์และการแสดง และสาขาสังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการชุมชน 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในด้านวิชาการและงานวิจัยของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกของมหาวิทยาลัย
กำหนดเผยแพร่	3 ฉบับ ต่อปี ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม
การเผยแพร่	มอบให้ห้องสมุดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศที่เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ห้องสมุดหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ห้องสมุดของสื่อมวลชน และโรงเรียนเครือข่าย
สถานที่ติดต่อ	สำนักงานกองบรรณาธิการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ถนนอิสรภาพ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600 โทรศัพท์ 0 2890 1801 ต่อ 2142 โทรสาร 0 2890 2294 e-mail : journal.human@dru.ac.th http://research.dru.ac.th/h-journal/
จัดพิมพ์โดย	ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์ทันใจ 1053/20 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 0 2415 4944-5

- บทความในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นความคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดของกองบรรณาธิการ และไม่ใช่วิจารณ์ของกองบรรณาธิการและ/หรือของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา
- บทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะมีการตรวจความถูกต้องเหมาะสมจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) อย่างน้อย 2 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบผู้ต้นฉบับ และผู้ต้นฉบับไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (double-blind peer review)

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นวารสารที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่ฐาน TCI และได้รับการจัดคุณภาพให้เป็น วารสารกลุ่มที่ 2 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัยที่มีการค้นพบองค์ความรู้อย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีวิจัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงวิชาการและการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันต่อไป

วารสารฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2563 ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 8 เรื่อง เนื้อหาของบทความมีความหลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ และทรงคุณค่าในเชิงวิชาการจากผู้สร้างสรรค์ผลงานจากหน่วยงานภายในและภายนอก ทั้งนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการ ประกอบด้วยบทความวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรม เรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด ในสตีกเกอร์ไลน์ภาษาไทย ของจอมขวัญ สุทธิพันธ์ เรื่อง อุปถัมภ์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ ของกฤติกา ชูผล บทความวิจัยด้านศิลปกรรม เรื่อง การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนัธ สิริเสื่อ และกุสุมา เทพรักษ์ เรื่อง การออกแบบผลงานสร้างสรรค์จากความหมายของสี โดยใช้กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทย ของณัฐพร เพ็ชรเรือง และนราพงษ์ จรัสศรี เรื่อง การจัดพื้นที่สำหรับเล่นในการประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล ตามแนวทางการเล่นอิสระที่สัมพันธ์กับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ของปัทมรัตน์ คุณพูนทรัพย์ และวรรณวรางค์ เล็กอุทัย และบทความวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ของวิภากรณ์ พรพฤตพันธ์ สดุดี คำมี และจิรโรจน์ บุญราช นอกจากนี้ยังมีบทความวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เรื่องการบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้างและจิตวิทยาเชิงบวก ของภาสกร คัมศิริณมุล พระใหญ่ นันทชัตสนห์ สกลพงศ์ และสิทธิพร ครามานนท์ และบทความวิชาการด้านภาษาอังกฤษที่น่าสนใจ เรื่อง บริบททางวัฒนธรรมในการแปลของ ชมพูนุท ถาวรวงศ์

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ร่วมสร้างสรรค์องค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านวารสารทุกท่าน จะได้รับประโยชน์สูงสุดจากวารสารฉบับนี้ และขอเชิญชวนนิสิต นักศึกษา นักวิจัย คณาจารย์ ตลอดจนผู้ที่สนใจร่วมเสนอบทความเข้ารับการเผยแพร่สู่สาธารณะกับกองบรรณาธิการวารสารในฉบับต่อ ๆ ไป หากท่านมีข้อเสนอแนะประการใดอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพที่ดีขึ้นไปของวารสารนี้ กองบรรณาธิการขอน้อมรับด้วยความยินดีและขอขอบคุณยิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา อินทนิม

บรรณาธิการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

เจ้าของ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุกต์ลักษณ์

เวชวิทยาลัง

รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล

ตั้งจิตสมคิด

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ธัญวรรณ

กาคำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รสริน

ดิษฐบรรจง

อาจารย์พิมพ์พา

เพ็ญนาเรนทร์

อาจารย์ศรีณย์

สรรพศิริ

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จันทนา

อินทนิม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. อัจฉรา

วงศ์โสธร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. อมรา

ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อรุณ

รักธรรม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ

ชนิษฐานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. จิรศักดิ์

รอตจันทร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริศ

วศินานนท์

มหาวิทยาลัยหัวเฉียว

เฉลิมพระเกียรติ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชลลดา

พงศ์พัฒนโยธิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง

พรมมูล

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์

เรืองรอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ

เวชกามา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทองเจือ

เชียดทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชชยา

อุณสกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วงศกร

เพิ่มผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนา

ศรีสุรักษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ดร. เชษฐา

ทรัพย์เย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คณะดำเนินงาน

อาจารย์จิตดา

เอื้อศิริวัฒนาชัย

อาจารย์พฤกษา

ดอกกุหลาบ

อาจารย์กมลชนก

ธรรมมิเก

อาจารย์ ดร.ชัยมงคล

สุพรมอินทร์

อาจารย์จักรพันธ์

พรมฉลวย

อาจารย์กัลยรัตน์

กลินสุวรรณ

ปกและรูปเล่ม

อาจารย์วิเชียร

เทียนแพร่นิมิตร

ฝ่ายเผยแพร่ทางอิเล็กทรอนิกส์

นางสาวอลิสสา

อรุณธนหิรัญ

ฝ่ายประสานงาน

นางสาวจิตติมา

สรวยโภาค

นายมานิตย์

กุศลคุ้ม

นางสาวกรรณิการ์

แก้วงาม

นางสาวสมสมร

ทรัพย์แสงสง

Academic Journal for the Humanities and Social Sciences

Dhonburi Rajabhat University

Owner

Faculty of Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat University

Editorial Office

Faculty of Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat University

Honorary advisors

Asst. Prof. Dr. Yuwalak

Vejwitayaklung

Assoc. Prof. Dr. Wilai

Tangchitsomkit

Editorial Advisors

Assoc. Prof. Dr. Tayawan

Kakham

Asst. Prof. Dr. Rodsarin

Dittabanjong

Miss Pimpanga

Phangnaren

Mr. Sarun

Sanpasiri

Editorial Editor

Asst. Prof. Dr. Chanthana

Inthachim

Editorial Board

Emeritus Prof. Dr. Achara

Wongsothorn

Chulalongkorn University

Emeritus Prof Dr. Amara

Prasithratsint

Chulalongkorn University

Prof. Dr. Arun

Raktham

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Wilaiwan

Khanittanan

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Jirasak

Rodchan

Dhurakij Pundit University

Asst. Prof. Dr. Naris

Wasinanon

Huachiew Chalermprakiet University

Assoc. Prof. Dr. Chollada

Pongpattanayothin

Bansomdejchaopraya

Asst. Prof. Dr. Phadung

Prommoon

Suan Dusit University

Asst. Prof. Dr. Akhawit

Ruengrong

Bansomdejchaopraya

Asst. Prof. Dr. Sombat

Watchkama

Rajabhat University

Asst. Prof. Dr. Thongchue

Khiatthong

Uttaradit Rajabhat University

Asst. Prof. Dr. Nutchaya

Unskul

Dhonburi Rajabhat University

Asst. Prof. Dr.Wongsakorn

Poempol

Dhonburi Rajabhat University

Asst. Prof. Dr.Patana

Srisuruk

Dhonburi Rajabhat University

Dr. Chettha

Sapyen

Dhonburi Rajabhat University

Managing Committee

Miss Jirada

Ueasiriwatthanachai

Miss Prueksa

Dokkularb

Miss Kamonchanok

Thammika

Dr. Chaimongkhon

Supromin

Mr. Jakkapan

Promchaluay

Miss Kanyarat

Klinsuwan

Designer

Mr. Wichian

Tienpraenimit

Electronic Distribution

Miss Alisa

Aloontanahirun

Coordinator

Miss Jittima

Sruayphok

Mr. Manit

Gusonkhum

Miss Kannika

Kaewngam

Miss Somsamorn

Subsangsong

สารบัญ

บทความวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด ในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย

Conditioned Sound Changes of Spoken Thai Words Written on LINE Stickers

จอมขวัญ สุทธินนท์

(Jomkwan Sudhinont) 7

การจัดพื้นที่สำหรับเล่นในการประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล ตามแนวทางการเล่นอิสระที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา

Preparation of Play Space in the Kindergarten-Level Art Contest According to Free Play Concept Relate to, Mental, Emotional, and Cognitive Development

ปัทมรัตน์ คุณพูนทรัพย์ และวรรณวรางค์ เล็กอุทัย

(Papattaranan Kunphunsup and Wanwarang Lekuthai) 23

การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

Use of Creative Drama to Develop Media Literacy Skills

นัทธ สีทธิเสื่อ และกุสุมา เทพรักษ์

(Nat Sitthisuea and Kusuma Teppharak) 37

การบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้างและจิตวิทยาเชิงบวก

Structural Family Therapy and Positive Psychology

ภาสกร คุ่มศิริ นฤมล พระใหญ่ นันทชัตสนธ์ สุกุลพงศ์ และสิทธิพร ครามานนท์

(Passakorn Koomsiri, Narulmon Pramai, Nanchatsan Sakunpong and

Sittiporn Kramanon) 49

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

The Development of Health Learning Process of Members of the Elderly Club at Ban Khok Sub-district, Muang District, Phetchabun Province

วิภารัตน์ พรพุดพิพันธุ์ สดุดี คำมี และจิรโรจน์ บุญราช

(Wipharat Phonputthiphan, Sadudee Kammee and Chirarot Boonraj) 66

การออกแบบผลงานสร้างสรรค์จากความหมายของสี โดยใช้กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทย

Creative Design from the Meaning of Colors by Using Thai Dance Style

ณัฐพร เพ็ชรเรือง และนราพงษ์ จรัสศรี

(Nattaporn Petruang and Naraphong Charassri) 79

อุปสรรคเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์

Metaphors About Women in Suntaraporn's Songs

กฤติกา ชูผล

(Krittika Choophol) 95

บทความวิชาการ

บริบททางวัฒนธรรมในการแปล

Cultural Contexts for Translation

ชมพูนุท ถาวรวงศ์

(Chompoonut Thawornwong) 110

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด ในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย

Conditioned Sound Changes of Spoken Thai Words Written on LINE Stickers

วันที่รับบทความ : 14 กุมภาพันธ์ 2563

จอมขวัญ สุทธินนท์¹

วันที่แก้ไขบทความ : 9 มีนาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 11 มีนาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยฉบับนี้ มุ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย ตามแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงชนิดมีข้อจำกัด (conditioned sound change) โดยรวบรวมสติกเกอร์ไลน์หมวด Popular creators' stickers ใน LINE STORE ของ LINE เฉพาะสติกเกอร์ไลน์ชุดที่ปรากฏเป็นอักขระไทยที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยนักวาด (Creators' stickers) ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2562 ย้อนหลัง จำนวน 20 ชุด มีจำนวนสติกเกอร์ไลน์จำนวนทั้งสิ้น 752 ตัว มีสติกเกอร์ไลน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด จำนวน 26 ตัว จากสติกเกอร์ไลน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดจำนวน 187 ตัว ผลการวิเคราะห์พบการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สติกเกอร์ไลน์ที่เปลี่ยนแปลงเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดคือ กลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้า และตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงจำนวน 22 ตัว คิดเป็นร้อยละ 84.61 และ 2) สติกเกอร์ไลน์ที่เปลี่ยนแปลงเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในภาษาไทยร่วมกัน 2 ลักษณะ ได้แก่ ตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงพยางค์ร่วมกับตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงคำ จำนวน 4 ตัว คิดเป็นร้อยละ 15.39 การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่สังเกตเห็นได้ชัด คือ การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียง เพื่อรวบเสียงให้เหมือนกับการสื่อสารด้วยเสียงพูดเนื่องจากการส่งสติกเกอร์ไลน์เป็นการสื่อสารในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการผ่านสื่อกลางซึ่งก็คือโปรแกรมประยุกต์ LINE ที่ไม่เป็นทางการ

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลงเสียง การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบมีข้อจำกัด การสะกดตามเสียงพูด
สติกเกอร์ไลน์ ภาษาไทย

¹ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
e-mail: jomkwan.sud@psu.ac.th

Conditioned Sound Changes of Spoken Thai Words Written on LINE Stickers

Received: February 14, 2020

Jomkwan Sudhinont¹

Revised: March 9, 2020

Accepted: March 11, 2020

Abstract

The objective of this article is to present results of an analysis of conditioned sound changes of spoken Thai words written on LINE stickers. Data were collected from 20 sets of stickers from LINE store created from May 1, 2019 in the category “Popular Creators’ Stickers” totaling 752 pieces of stickers. There were 187 pieces that had spoken Thai words with sound changes written on them, and of which 26 pieces had spoken Thai words with conditioned sound changes written on them. Results of the analysis revealed two types of conditioned sound changes: 1) progressive assimilation of sound and sound deletion were found in 22 pieces or 84.61 percent of the stickers; and 2) a combination of deletion of word sound and syllable sound was found in 4 pieces or 15.39 percent of the stickers. The outstanding type of sound change of words spelt according to the spoken sounds was sound deletion in order to make the word sound like when it is spoken. The reason for this is sending LINE stickers is casual communication through LINE application which is informal.

Keywords: sound change, conditioned sound change, written as it is spoken, LINE stickers, Thai language

¹ Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University,
e-mail: jomkwan.sud@psu.ac.th

บทนำ

LINE เป็นชื่อโปรแกรมประยุกต์ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตผ่านคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต ที่คนไทยนิยมใช้ในการสื่อสารมากเป็นอันดับหนึ่ง กล่าวคือ มีคนไทยใช้ LINE 44 ล้านคน จากประชากรไทยทั้งหมด 69 ล้านคน โดยมีระยะเวลาการใช้ LINE โดยเฉลี่ย 63 นาทีต่อวัน จากระยะเวลาใช้สมาร์ตโฟนโดยเฉลี่ย 216 นาทีต่อวัน ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนไทยใช้ LINE ในระยะเวลาโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 29 หรือมากกว่า 1 ใน 4 ต่อวัน (ณรงค์ยศ มหิทธิวิภาณิษฐา, 2561)

สติ๊กเกอร์ไลน์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่คนไทยนิยมใช้ในการสื่อสารผ่าน LINE เนื่องจากเป็นการสื่อสารแทนคำพูดโดยไม่ต้องพิมพ์ข้อความขนาดยาว นอกจากจะเป็นการสื่ออารมณ์ความรู้สึกผ่านถ้อยคำแล้ว สีหน้าของตัวละครบนสติ๊กเกอร์ยังสื่ออารมณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ผู้อำนวยการธุรกิจ สติ๊กเกอร์ไลน์ประเทศไทยเปิดเผยว่า คนไทยมีสติ๊กเกอร์ไลน์สะสมสูงถึงคนละ 65 ชุด ซึ่งเป็นสติ๊กเกอร์ที่ต้องชำระเงิน 20 ชุด เหตุผลที่คนไทยมีจำนวนสติ๊กเกอร์สูงขึ้นเนื่องจากการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ร่วมกับการสนับสนุนนักวาดสติ๊กเกอร์ไลน์ชาวไทย กระทั่งมีจำนวนนักวาดมากเป็นอันดับสองในภูมิภาค กล่าวคือ มีนักวาดสติ๊กเกอร์ไลน์กว่า 480,000 คน ในประเทศไทยมีสติ๊กเกอร์ไลน์ของคนไทยจำหน่ายบน LINE Creators Market กว่า 2,000,000 ชุด (Techsauce Team, 2562)

สติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยมีหลากหลายรูปแบบ เช่น สติ๊กเกอร์ชื่อ สติ๊กเกอร์เล่นคำ สติ๊กเกอร์ตัวอักษรใหญ่ และสติ๊กเกอร์ศิลปิน ดาราหรือคนดัง (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) คำหรือถ้อยคำที่ปรากฏบนสติ๊กเกอร์เหล่านั้น มักเป็นคำตลกขบขัน คำสรรพนามแทนคนรัก คำกริยาแสดงเจตนาต่าง ๆ คำลงท้ายแสดงความรู้สึก คำลงท้ายแสดงมารยาท คำอุทานแสดงอารมณ์ รวมถึงคำปฏิเสธเพื่อบอกปิดหรือไม่ยอมรับ เมื่อ LINE เป็นช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ จึงปรากฏให้เห็นว่ามีสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยจำนวนหนึ่งที่ผู้วาดใช้อักษรภาษาไทยโดยสะกดรูปคำตามเสียงพูด ตามจังหวะการพูดที่เป็นธรรมชาติ จึงอาจพบการกลมกลืนเสียง การพลัดเสียง การสับที่เสียง และการตัดเสียงหรือการเพิ่มเสียง ซึ่งหากเสียงเปลี่ยนไปเพียงสภาพใดสภาพหนึ่ง จัดเป็นการเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด (conditioned sound change) (วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์, 2526, หน้า 14) กล่าวคือ เสียงเปลี่ยนจากเสียงหนึ่งเมื่อมีสภาพแวดล้อมของคำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้นเท่านั้น ซึ่งทำให้บุคคลออกเสียงคำหรือถ้อยคำนั้นได้ง่ายขึ้นดังตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย

ลำดับ	สติกเกอร์ไลน์	ชื่อชุดสติกเกอร์ไลน์	การสะกดคำ แตกต่าง จากมาตรฐาน การสะกดคำ	เสียงของคำ	การสะกดคำ ตรง ตามมาตรฐาน การสะกดคำ	เสียงของคำ
1.		Auongrom Nong Bina	นำเปืออะ	[nâa- bùa ʔàʔ]	นำเปือนะ	[nâa- bùa nâʔ]
2.		CatsterClu b	มอง ... ผู้	[mɔɔŋ phu]	มองผู้ชาย	[mɔɔŋ phu -chaaj]

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย ดังตารางที่ 1 ข้างต้น มีถ้อยคำที่ 1. ที่ว่า “นำเปืออะ” [nâa-bùa ʔàʔ] ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้น “อ” /ʔ/ ของคำว่า “อะ” [ʔàʔ] กลมกลืนตามเสียงพยัญชนะท้ายของคำหน้าเสียงสระ “เ-อ” /ua/ ของคำว่า “เปือ” [bùa] เป็นเสียงที่เกิดจากเส้นเสียงเหมือนกันแทนที่จะเป็นการใช้ถ้อยคำตามมาตรฐานการสะกด คำว่า “นำเปือนะ” [nâa-bùa nâʔ] และมีถ้อยคำที่ 2. ที่ว่า “มอง ... ผู้” [mɔɔŋ phu] ซึ่งมีการตัด เสียงพยัญชนะ “ชาย” [chaaj] มาจากถ้อยคำ “มองผู้ชาย” [mɔɔŋ phu-chaaj] ถ้อยคำที่ปรากฏใน สติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยทั้ง 2 ตัวอย่างดังกล่าว จัดเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบ มีข้อจำกัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเสียงในภาษาไทยมักแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระบบเสียงในภาษาไทย กับระบบเสียงในภาษาต่างประเทศในมิติต่าง ๆ เช่น เทคนิคการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษที่ไม่มีใน ภาษาไทย (ณัฐธนาธิรา ศรีภา, 2559) การใช้คำยืมภาษาอังกฤษแปรหน่วยเสียงในภาษาไทย (รัชตพล ชัยเกียรติธรรม, 2559) และเสียงแปรในภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนไทย (อัศร ธนะศิริกุล, 2561) กล่าวคือ ยังไม่ปรากฏงานวิจัยด้านภาษาไทยที่ใช้แหล่งข้อมูลสติกเกอร์ไลน์

ด้วยเหตุที่ยังไม่ปรากฏงานวิจัยด้านภาษาไทยที่ใช้แหล่งข้อมูลสติกเกอร์ไลน์แล้ว LINE เป็นช่องทางการสื่อสารอันดับหนึ่งของไทย และมีสติกเกอร์ไลน์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสาร โดย ผู้ใช้บริการไม่ต้องพิมพ์ข้อความขนาดยาว จึงปรากฏการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดอัน สะดวกหรือง่ายต่อการออกเสียงและเป็นไปตามจังหวะการพูดที่เป็นธรรมชาติแทนคำที่ต่างไปจาก มาตรฐานการเขียนคำ เป็นเหตุผลสำคัญให้ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตาม เสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย อันสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์การใช้ภาษาไทยในสื่อ สังคมออนไลน์วิธีหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดที่พบมากที่สุดที่สติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากร คือ สติ๊กเกอร์ไลน์หมวด Popular creators' stickers ใน LINE STORE ของ LINE โดยกำหนดเฉพาะสติ๊กเกอร์ไลน์ชุดที่ปรากฏเป็นอักขระไทยที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยนักวาด (Creators' stickers) โดยเริ่มรวบรวมตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2562 ย้อนหลัง ครอบคลุมจำนวน 20 ชุดซึ่งมีจำนวนสติ๊กเกอร์ไลน์จำนวนทั้งสิ้น 752 ตัว
2. เครื่องมือ คือ ตารางสำหรับรวบรวม บันทึก และจำแนกข้อมูลสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย
3. การรวบรวมข้อมูล กระทำโดยรวบรวมเฉพาะสติ๊กเกอร์ไลน์ที่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด
4. การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยวิเคราะห์สติ๊กเกอร์ไลน์ที่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดตามแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียงประเภทการเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด (วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์, 2526, หน้า 14-26) และการใช้ลักษณะบังคับทางเสียง (อุดม วโรตม์สิขิตต์, 2542, หน้า 122-128)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยมีรายละเอียดสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดพบว่า สติ๊กเกอร์ไลน์ที่ปรากฏอักขระภาษาไทยที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดมีจำนวนทั้งสิ้น 26 ตัว คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของจำนวนสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดทั้งหมด 187 ตัว ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย และ 2) การ

เปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยร่วมกัน 2 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์สติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด พบว่า สติกเกอร์ไลน์ที่ปรากฏอักษรภาษาไทยที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดมีจำนวนทั้งสิ้น 22 ตัว คิดเป็นร้อยละ 84.61 จากจำนวนสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดทั้งสิ้น 26 ตัว แสดงการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่จำแนกตามการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษา 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การกลมกลืนเสียงตามเสียง ที่นำมาข้างหน้า และ 2) การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 การกลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้า

การกลมกลืนเสียง คือ การที่เสียงที่เป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกันเพราะมีความหมายเหมือนกันเกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากลักษณะบังคับทางเสียงมามีอิทธิพล หากการกลมกลืนเสียงแบบที่เสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์แรกมีอิทธิพลเหนือพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ตามมา คือ การกลมกลืนตามเสียงหน้า

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย พบว่า อยู่ในลักษณะการกลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้าจำนวน 2 ตัว คิดเป็นร้อยละ 7.69 จากจำนวนสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดทั้งสิ้น 26 ตัว ดังตัวอย่างที่ 1 ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

(LINE STORE, 2562ก)

ตัวอย่างที่ 1 เป็นสติกเกอร์ไลน์ลำดับที่ 13 จากสติกเกอร์ทั้งหมด 40 ตัว ในสติกเกอร์ไลน์ชุด Antny. ของนักวาด LineGangZaa

ถ้อยคำที่ปรากฏในสติกเกอร์นี้คือ “แจ่มเบย” [cɛ̀m bəj] ซึ่งมาจากถ้อยคำ “แจ่มเลย” [cà̀m ləj] “แจ่ม” [cɛ̀m] มีความหมายนัยตรง หมายถึง กระจ่าง ไม่มัวหมอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 340) มีคำว่า “เลย” [ləj] หมายถึง ทันที ที่เดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1,080)

ถ้อยคำ “แจ่มเบย” [cɛ̀m bæj] มีเสียงพยัญชนะต้น “บ” /b/ ของคำว่า “เบย” [bæj] ซึ่งเป็นคำหลังของถ้อยคำที่เป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกับคำว่า “เลย” [ləj] ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้น “ล” /l/ เพราะมีความหมายเดียวกัน แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากลักษณะบังคับทางเสียงมามีอิทธิพล คือ การกลมกลืนเสียง กล่าวคือ มีการกลมกลืนเสียงแบบที่เสียงพยัญชนะสะกดหรือพยัญชนะท้ายคำแรก คือเสียง “ม” /m/ ของคำว่า “แจ่ม” [cɛ̀m] ซึ่งมีอวัยวะในการออกเสียงคือริมฝีปากทั้งสอง มีอิทธิพลเหนือพยัญชนะต้นของคำที่ตามมา คือเสียง “บ” /b/ ของคำว่า “เบย” [bæj] ซึ่งมีอวัยวะในการออกเสียงคือริมฝีปากทั้งสองเช่นเดียวกัน “แจ่มเบย” [cɛ̀m bæj] จึงเป็นการกลมกลืนตามเสียงหน้า แทนที่จะเป็นคำว่า “แจ่มเลย” ที่มีเสียงพยัญชนะต้น “ล” /l/ ของคำหลัง “เลย” [ləj] ซึ่งใช้อวัยวะในการออกเสียงคือข้างลิ้นกับปุ่มเหงือกในการออกเสียง ต่างไปจากเสียงพยัญชนะสะกดหรือพยัญชนะท้าย “ม” /m/ ของคำว่า “แจ่ม” [cɛ̀m]

เมื่อพิจารณาการสื่อสารผ่านสติกเกอร์ไลน์ซึ่งไม่เป็นทางการ ถ้อยคำ “แจ่มเบย” [cɛ̀m bæj] เป็นถ้อยคำที่จัดอยู่ในภาษาระดับภาษาปาก มีความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า “แจ่มเลย” [cɛ̀m læj] เพราะมีความหมายเหมือนกัน กล่าวคือ หมายถึง สวย เจ๋ง ดุติ หรือสมบูรณ์แบบ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษาแบบมีข้อจำกัด กล่าวคือ เสียงเปลี่ยนไปในสภาพการกลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้าเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักวาดสติกเกอร์ไลน์ใช้รูปภาษาตามผู้ใช้ภาษาในสังคมที่มีการใช้เสียงแบบกลมกลืนเสียง ทั้งเพื่อความสะดวกในการออกเสียง ลดความเป็นทางการ อันแสดงออกถึงความเป็นกันเองกับคู่สนทนา

1.1.2 การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียง

การตัดเสียง หรือการสูญเสียเสียง คือ การที่หน่วยเสียงในคำหรือส่วนของคำหายไป ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย พบว่า อยู่ในลักษณะการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงจำนวน 20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 76.92 จากจำนวนสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดทั้งสิ้น 26 ตัว

ผู้วิจัยนำเสนอโดยจำแนกการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยในลักษณะการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์ และ 2) การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1.2.1 การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย พบว่า อยู่ในลักษณะการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์จำนวน 10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 38.46 จากจำนวนสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดทั้งสิ้น 26 ตัว ดังตัวอย่างที่ 2 ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

(LINE STORE, 2562ง)

ตัวอย่างที่ 2 เป็นสติ๊กเกอร์ไลน์ลำดับที่ 2 จากสติ๊กเกอร์ทั้งหมด 40 ตัว
ในสติ๊กเกอร์ไลน์ชุด Chubby X Nang-Rum Collaboration ของนักวาด Mai Prisin

ถ้อยคำที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์นี้คือ “ทำอะไรคะ” [tham raj khá] มาจาก
ถ้อยคำ “ทำอะไรคะ” [tham ʔa-raj khá] มีคำว่า “อะไร” [ʔa-raj] เป็นคำสรรพนามถาม ใช้แทนนาม
และใช้แสดงคำถามในขณะเดียวกัน (สถาบันภาษาไทย, 2552, หน้า 27) หรือใช้แทนนามที่ไม่
เฉพาะเจาะจง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1,388)

คำว่า “ไร” [raj] มีการตัดเสียงพยัญค์ “อะ” [ʔa] ซึ่งเป็นพยัญค์หน้าของ
คำว่า “อะไร” [ʔa-raj]

เมื่อพิจารณาการสื่อสารผ่านสติ๊กเกอร์ไลน์ซึ่งไม่เป็นทางการ คำว่า “ไร”
[raj] เป็นคำที่จัดอยู่ในภาษาระดับภาษาปาก มีความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า “อะไร” [ʔa-raj] เพราะมี
ความหมายเหมือนกัน เป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกัน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษาแบบ
มีข้อจำกัด กล่าวคือ เสียงคำเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมโดยโดนตัดเสียงพยัญค์ต้น “อะ” [ʔa] ไป

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดใน
สติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นักวาดสติ๊กเกอร์ไลน์ใช้รูปภาษาตามผู้ใช้ภาษาในสังคม
ที่มีการใช้เสียงแบบตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงพยัญค์ ทั้งเพื่อความสะดวกในการออกเสียง ลดความเป็นทางการ
ทำให้ถ้อยคำที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์ไลน์กระชับขึ้น อันแสดงออกถึงความเป็นกันเองกับคู่สนทนา

1.1.2.2 การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำ

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมี
ข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย พบว่า อยู่ในลักษณะการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำจำนวน 10 ตัว
คิดเป็นร้อยละ 38.46 จากจำนวนสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสะกดตามเสียงพูด
แบบมีข้อจำกัดทั้งสิ้น 26 ตัว ดังตัวอย่างที่ 3 ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

(LINE STORE, 2562ค)

ตัวอย่างที่ 3 เป็นสติ๊กเกอร์ไลน์ลำดับที่ 4 จากสติ๊กเกอร์ทั้งหมด 40 ตัว ในสติ๊กเกอร์ไลน์ชุด Chubby The Wife by Ton-Mai ของนักวาด Mai Prisin

ถ้อยคำที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์นี้คือ “งานบ้านเสร็จยัง” [ŋaan-bâan sèt jan] มาจากถ้อยคำ “งานบ้านเสร็จหรือยัง” [ŋaan-bâan sèt rŭw jan] “หรือ” [rŭw] เป็นคำสันธานบอกความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1,310)

ถ้อยคำ “งานบ้านเสร็จยัง” [ŋaan-bâan sèt jan] มีการตัดเสียงคำว่า “หรือ” [rŭw] ซึ่งเป็นคำแสดงคำถาม กล่าวคือ คำว่า “ยัง” [jan] เป็นคำช่วยกริยาในประโยคคำถาม ปฏิเสธ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 943) ในสติ๊กเกอร์นี้มาจากถ้อยคำ “หรือยัง” [rŭw jan] เสียงที่ตัดหรือสูญเสียไปเป็นการตัดหรือสูญเสียทั้งคำ

เมื่อพิจารณาการสื่อสารผ่านสติ๊กเกอร์ไลน์ซึ่งไม่เป็นทางการ คำว่า “ยัง” [jan] เป็นคำที่จัดอยู่ในภาษาระดับภาษาปาก มีความหมายเช่นเดียวกับถ้อยคำ “หรือยัง” [rŭw jan] เพราะมีความหมายเหมือนกัน เป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกัน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษาแบบมีข้อจำกัด กล่าวคือ เสียงคำเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมโดยโดนตัดเสียงคำว่า “หรือ” [rŭw]

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักวาดสติ๊กเกอร์ไลน์ใช้รูปภาษาตามผู้ใช้ภาษาในสังคมที่มีการใช้เสียงแบบตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงคำ ทั้งเพื่อความสะดวกในการออกเสียง ลดความเป็นทางการ ทำให้ถ้อยคำที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์ไลน์กระชับขึ้น อันแสดงออกถึงความเป็นกันเองกับคู่สนทนา

1.2 การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยร่วมกัน 2 ลักษณะ

ผลการวิเคราะห์สติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด พบว่าสติ๊กเกอร์ไลน์ที่ปรากฏอักษรภาษาไทยที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด 2 ลักษณะ มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ตัว คิดเป็นร้อยละ 15.39 จากจำนวนสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดทั้งสิ้น 26 ตัว แสดงการวิเคราะห์รูปแบบที่พบการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทยร่วมกัน 2 ลักษณะ ได้แก่ การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์ร่วมกับการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำดังตัวอย่างที่ 4 ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

(LINE STORE, 2562ข)

ตัวอย่างที่ 4 เป็นสติ๊กเกอร์ไลน์ลำดับที่ 1 จากสติ๊กเกอร์ทั้งหมด 40 ตัว ในสติ๊กเกอร์ไลน์ชุด BearPlease ของนักวาด Gkomo

ถ้อยคำที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์นี้คือ “ดังหมด” [taŋ mòt] มาจากถ้อยคำ “สตางค์หมด” [sa-taŋ mòt] คำว่า “สตางค์” [sa-taŋ] เป็นคำนาม โดยปริยาย หมายถึง เงินที่ใช้สอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1,157)

คำว่า “ดัง” [taŋ] มีการตัดเสียงพยัญชนะ “ส” [sa] ซึ่งเป็นคำประกอบหน้าคำอื่นที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต บ่งความว่า กอบด้วย หรือพร้อมด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1,152) ในสติ๊กเกอร์นี้มาจากคำว่า “สตางค์” [sa-taŋ] เสียงที่ตัดหรือสูญไปเป็นการตัดหรือสูญเสียง ทั้งคำ

นอกจากนี้ คำว่า “ดัง” [taŋ] มีการตัดเสียงสระ “-า” /a/ ซึ่งเป็นสระเสียงยาว เป็นเสียงสระ “-ะ” /a/ ซึ่งเป็นสระเสียงสั้น ในสติ๊กเกอร์นี้มาจากคำว่า “สตางค์” [sa-taŋ] เสียงที่ตัดหรือสูญไปเป็นการตัดหรือสูญเสียงสระ

เมื่อพิจารณาการสื่อสารผ่านสติ๊กเกอร์ไลน์ซึ่งไม่เป็นทางการ คำว่า “ดัง” [taŋ] เป็นคำที่จัดอยู่ในภาษาระดับภาษาปาก มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “สตางค์” [sa-taŋ] เพราะมีความหมายเหมือนกัน เป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกันจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษาแบบมีข้อจำกัด กล่าวคือ เสียงคำเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมโดยโดนตัดเสียงคำว่า “ส” [sa] และตัดเสียงสระ “-า” /a/ ซึ่งเป็นสระเสียงยาว เป็นเสียงสระ “-ะ” /a/

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติ๊กเกอร์ไลน์ภาษาไทย ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักวาดสติ๊กเกอร์ไลน์ใช้รูปภาษาตามผู้ใช้ภาษาในสังคมที่มีการใช้เสียงแบบตัดเสียงหรือสูญเสียงสระร่วมกับการใช้เสียงแบบตัดเสียงหรือสูญเสียงคำ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการออกเสียง ลดความเป็นทางการ ทำให้ถ้อยคำที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์ไลน์กระชับขึ้น อันแสดงออกถึงความเป็นกันเองกับคู่สนทนา

ผู้วิจัยสรุปจำนวนสติ๊กเกอร์ภาษาไทยที่นักวาดใช้คำหรือถ้อยคำที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดดังตารางแสดงผลต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย

การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย	จำนวนสติกเกอร์	ร้อยละ
1. การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย		
1.1 การกลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้า	2	7.69
1.2 การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียง		
1.2.1 การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์	10	38.46
1.2.2 การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำ	10	38.46
2. การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยร่วมกัน		
2 ลักษณะ		
การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์ร่วมกับ การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำ	4	15.39
รวม	26	100

ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย ได้แก่ การกลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้า และการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำ และ 2) การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยร่วมกัน 2 ลักษณะ ได้แก่ การตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงพยางค์ร่วมกับการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงคำ

ผลการวิเคราะห์สติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่นักวาดใช้คำหรือถ้อยคำที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดพบว่านักวาดสติกเกอร์ไลน์ใช้คำหรือถ้อยคำที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดจำนวนทั้งสิ้น 22 ตัว ได้แก่ สติกเกอร์ไลน์ใช้คำหรือถ้อยคำที่กลมกลืนเสียงตามเสียงที่นำมาข้างหน้า จำนวน 2 ตัว คิดเป็นร้อยละ 7.69 และสติกเกอร์ไลน์ใช้คำหรือถ้อยคำที่ตัดเสียงหรือสูญเสียเสียง จำนวน 20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 76.92 จำแนกเป็นสติกเกอร์ไลน์ใช้คำหรือถ้อยคำที่ตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงพยางค์ จำนวน 10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 38.46 และสติกเกอร์ไลน์ใช้คำหรือถ้อยคำที่ตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงคำ จำนวน 10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 38.46

ผลการวิเคราะห์สติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่นักวาดใช้คำหรือถ้อยคำที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดร่วมกัน 2 ลักษณะ พบว่านักวาดสติกเกอร์ไลน์ใช้คำหรือถ้อยคำที่มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดร่วมกัน 2 ลักษณะ จำนวนทั้งสิ้น 4 ตัว ได้แก่ สติกเกอร์ไลน์ที่ใช้คำหรือถ้อยคำที่ตัดเสียงหรือสูญเสียเสียงร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 15.39

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสตีกเกอร์ไลน์ภาษาไทยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าพบการตัดเสียงหรือการสูญเสียมากที่สุด เนื่องจากการพูดอันเป็นธรรมชาติ เช่นคำว่า “ฉัน” [chǎn] ซึ่งเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 บุคคลมักออกเสียงว่า “ฉัน” [chán] (นิตยา กาญจนวรรณ, 2554, หน้า 35) คำว่า “เขา” [khǎw] บุคคลมักออกเสียงว่า “เค้า” [kháw] เมื่อทำหน้าที่เป็นทั้งคำสรรพนามบุรุษที่ 1 และคำสรรพนามบุรุษที่ 3 (สถาบันภาษาไทย, 2552, หน้า 25)

นอกจากนี้ยังมีเขียนคำบางคำใช้สระยาว แต่กลับออกเป็นเสียงสั้น เช่น คำว่า “ท่าน” [thân] ซึ่งเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 2 คำบางคำใช้สระสั้น แต่กลับออกเป็นเสียงยาว เช่น คำว่า น้ำ [nám] (นิตยา กาญจนวรรณ, 2554, หน้า 35) คำบางคำตัดเสียงพยางค์ เช่นคำว่า “อะไร” ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ 2 ของบทความวิจัยนี้ ผู้พูดมักออกเสียงเพียง “ไร” [raj] และถ้อยคำบางถ้อยคำตัดเสียงคำออกทั้งคำ เช่น ถ้อยคำ “หรือยัง” [rúw jan] ในตัวอย่างที่ 3 ของบทความวิจัยนี้ ผู้พูดมักออกเสียงเพียง “ยัง” [jan]

ส่วนการกลมกลืนเสียงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสตีกเกอร์ไลน์ภาษาไทยที่พบน้อยที่สุด เนื่องจากการกลมกลืนเสียงมีลักษณะบังคับทางเสียง (phonologically conditioned หรือ phonologically defined) มามีอิทธิพล เช่น คำว่า “สืบเอ็ด” [sìp-ʔèt] ผู้พูดมักออกเสียงว่า “สืบเบ็ด” [sìp-bèt] เนื่องจากเสียงพยัญชนะตัวข้างหน้ามีอิทธิพลเหนือตัวที่ตามมา กล่าวคือ เสียงพยัญชนะสะกดมาตราแม่ กบ /p/ ของคำว่า “สืบ” [sìp] บังคับให้เสียงพยัญชนะต้น “อ” /ʔ/ ของคำว่า “เอ็ด” [ʔèt] กลายเป็นเสียงพยัญชนะต้น “บ” /b/ จึงเป็นการกลมกลืนเสียงตามตัวหน้า (progressive assimilation) (อุดม วโรตม์สิขิตต์, 2542, หน้า 122) ซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำ “แจ่มเลย” [cəm ləøj] ในตัวอย่างที่ 1 ของบทความวิจัยนี้ ผู้พูดมักออกเสียงว่า “แจ่มเบย” [cəm bəøj]

อย่างไรก็ตาม กรณีการกลมกลืนเสียงตามตัวหน้าของถ้อยคำ “แจ่มเบย” [cəm bəøj] อาจไม่ใช่การกลมกลืนเสียงแท้ เนื่องจากคำว่า “เบย” [bəøj] ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของคำ (allomorph) หน่วยคำเดียวกันกับคำว่า “เลย” [ləøj] (อุดม วโรตม์สิขิตต์, 2542, หน้า 122) เกิดจากการแผลงเสียงพยัญชนะต้น “ล” /l/ เป็นเสียงพยัญชนะต้น “บ” /b/ ด้วยความผิดพลาดของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการใช้แผงแป้นอักขระ “บ” ซึ่งให้เสียง /b/ กับอักขระ “ล” ซึ่งให้เสียง /l/ ที่อยู่ใกล้กันของคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต การพิมพ์ผ่านแผงแป้นอักขระดังกล่าว จึงผิดพลาดได้บ่อยครั้ง กระทั่งผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยทั่วไปเข้าใจว่า “เบย” [bəøj] หมายถึง “เลย” [ləøj] ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ใช้ประกอบหลังคำอื่นเพื่อเน้นความว่า ทันทีหรือทีเดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1, 080) นอกจากนี้ การใช้คำว่า “เบย” [bəøj] ยังแฝงนัยสื่อถึงความรู้สึกไม่จริงจัง หรือหยอกล้อคู่สนทนา (LONGDO Dict, 2563)

แม้การสื่อสารผ่านสตีกเกอร์ไลน์มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ของสตีกเกอร์ไลน์ ทำให้นักวาดสตีกเกอร์ไลน์คำนึงถึงความกระชับของคำหรือถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกับตัวละครบนสตีกเกอร์ไลน์ ส่งผลให้คำหรือ

ถ้อยคำบนสติกเกอร์ไลน์สั้น กระชับ สื่อสารระหว่างคู่สนทนาได้เข้าใจอย่างรวดเร็ว จึงปรากฏการตัดเสียง หรือการสูญเสียเสียงมากที่สุด ทั้งเสียงสระ เสียงพยัญชนะ รวมถึงเสียงคำแต่การสะกดตามมาตรฐานการเขียนคำ ยังคงจำเป็น เนื่องจากการสะกดตามเสียงพูดอาจก่อให้เกิดความสับสนได้ หากเป็นคำที่ออกเสียง เหมือนกันแต่ต่างความหมายกันในบริบทลักษณะเดียวกัน เช่น คำว่า “ชั้น” [chán] ในบริบท “ชั้นอยู่ที่นั่น” [chán jùu thii nân] อาจเข้าใจความหมายคลาดเคลื่อนได้ว่า “ชั้น” [chán] หมายถึงที่สำหรับวางของหรือคำสรรพนามบุรุษที่ 1 นอกจากนี้ยังอาจเป็นอุปสรรคในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ต้องการการสะกดคำตามมาตรฐานการเขียนคำอีกด้วย (นิตยา กาญจนะวรรณ, 2554, หน้า 32, 36)

การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ ภาษาไทยฉบับนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษาไทยที่เป็นไปตามข้อจำกัดทางภาษา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติในภาษาอื่นเช่นกัน เช่น มีการกลมกลืนเสียงในภาษา ฝรั่งเศสอาทิ หน่วยเสียง /k/ ในภาษาฝรั่งเศสมีฐานในการเกิดเสียงได้ 3 ตำแหน่ง เมื่อ /k/ นำหน้าสระ ต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานในการเกิดเสียงในลักษณะกลมกลืนเสียง (แพรวโพยม บุญยะผลึก, 2530, หน้า 198 อ้างถึงใน อัคร ณะศิริกุล, 2561, หน้า 89; สัญชัย สลักษณานันท์, 2542, หน้า 135-136 อ้างถึงใน อัคร ณะศิริกุล, 2561) และมีการตัดเสียงหรือการสูญเสียเสียงในภาษาฝรั่งเศสในหน่วยเสียงที่เป็น เสียงพยัญชนะต้นข้างลิ้น /l/ และ /ʁ/ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทยตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ อันสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการสื่อสารด้วยความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยแทนการสื่อสารตรงตามรูปศัพท์
2. ควรศึกษาวาทกรรมที่ปรากฏในสติกเกอร์ภาษาไทยตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ อันสะท้อนให้เห็นมิติต่าง ๆ ทางสังคม

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำไปเป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และการวิบัติของภาษาไทยในสังคม ปัจจุบันในการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้
2. สามารถนำไปเป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียงภาษาไทย และเปรียบเทียบระบบเสียงระหว่างภาษาต่าง ๆ ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องลักษณะเหนือหน่วยเสียงและการเปลี่ยนแปลงของเสียงตัวสะกดตามเสียงพูดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปี 2563 สัญญารับทุนเลขที่ LIA6304076S

บรรณานุกรม

- ไทยรัฐออนไลน์. (2562, มกราคม 25). คนไทยแห่ใช้ “ไลน์” ทะลุ 44 ล้านคน.ไทยรัฐออนไลน์ สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/business/market-business/1479193>
- ณรงค์ยศ มหิทธิวาณิชชา. (2561). อัปเดตพฤติกรรมและข้อมูลผู้ใช้งาน LINE ประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://www.twfdigital.com/blog/2018/09/thailandline-stats-and-behaviour/>
- ณัฐชนนธิดา ศรีภา. (2559). เทคนิคการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษที่ไม่มีในภาษาไทย. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย. (7)1, หน้า 186-200.
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2554). ปัญหาการใช้ภาษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัชตพล ชัยเกียรติธรรม. (2559). การใช้คำยืมภาษาอังกฤษแปรหน่วยเสียงในภาษาไทย. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(3), หน้า 21-32.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2526). ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ: วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันภาษาไทย. (2552). บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร: วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะ. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
- อัศร ธนะศิริกุล. (2561). เสียงแปรในภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนไทย.วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย. 41(135), หน้า 86-96.
- อดุม วโรตม์สิกขดิตถ์. (2542). ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Linguistics). (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- LINE STORE. (2562ก). Antny. สืบค้น จาก <https://store.line.me/stickershop/product/4951078/en>
- _____. (2562ข). BearPlease. สืบค้น จาก <https://store.line.me/stickershop/product/1204657/en>
- _____. (2562ค). Chubby The Wife by Ton-Mai. สืบค้นจาก <https://store.line.me/stickershop/product/6680588/en>
- _____. (2562ง). Chubby X Nang-Rum Collabaration. สืบค้นจาก <https://store.line.me/stickershop/product/6933390/en>

LONGDO Dict. (2563. เบย. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562 จาก <https://dict.longdo.com/search/%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%A2>

Techsauce Team. (2562). **LINE Sticker Creator**ไทยเติบโตอันดับหนึ่ง เผยสถิติคนไทยมีสติ๊กเกอร์ไลน์สูงถึง 65 ชุดต่อคน. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://techsauce.co/news/line-sticker-creators-become-the-first-successful-country-in-asia2019>

การจัดพื้นที่สำหรับเล่นในการประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล ตามแนวทางการเล่นอิสระที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา

Preparation of Play Space in the Kindergarten-Level Art Contest According to Free Play Concept Relate to Physical, Mental, Emotional, and Cognitive Development

วันที่รับบทความ : 16 มีนาคม 2563

ปัทมรัตน์ คุณพูนทรัพย์¹

วันที่แก้ไขบทความ : 25 พฤษภาคม 2563

วรรณวรงค์ เล็กอุทัย²

วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2563

บทคัดย่อ

ในการประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาลนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีลักษณะเฉพาะและต้องการพื้นที่ที่แตกต่างจากผู้เข้าประกวดในระดับอื่น การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในการจัดพื้นที่สำหรับผู้เข้าประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล และศึกษาการตอบรับของผู้ใช้งานพื้นที่ระเบียบวิธีการศึกษาประกอบด้วยการนำอุปกรณ์มาจัดในพื้นที่ การสังเกตพฤติกรรมและการใช้แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 จำนวน 24 คน ที่เข้าร่วมการแข่งขันในการประกวดศิลปกรรม ปตท. ภาคตะวันออก ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2562 ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแล 8 คน พื้นที่การประกวดแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนพักคอยและห้องประกวด ขนาดพื้นที่รวมประมาณ 90 ตารางเมตร การจัดพื้นที่เป็นไปตามแนวทางเพื่อส่งเสริมการเล่นอิสระ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมการประกวดให้ความสนใจส่วนพักคอยที่จัดไว้และเข้าไปใช้งานอย่างสนุกสนาน โดยเฉพาะในส่วนพื้นที่เล่นสมมติบล็อกไม้ ปั้นดินน้ำมัน อ่านนิทาน ทำให้สามารถรอเวลาเริ่มประกวดได้โดยไม่เบื่อหน่ายหรือตื่นเต้นมากเกินไป โดยที่เด็กแทบไม่สนใจโทรทัศน์หรือโทรศัพท์เลย ขณะที่ครูผู้ดูแลก็สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงโดยสะดวก ในห้องที่จัดการประกวดนั้นเด็กสามารถอยู่ร่วมการประกวดได้ จนผลงานเสร็จสมบูรณ์แม้ว่าครูผู้ดูแลจะไม่ได้อยู่ด้วย แต่พบว่าเด็กในระดับอนุบาล 3 จะอยู่ในห้องจัดการประกวดได้นานกว่าเด็กระดับอนุบาล 1 และโดยรวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดพื้นที่เล่น การประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล การเล่นอิสระ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
e-mail: papattaranan.k@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
e-mail: wlekutai@hotmail.com

Preparation of Play Space in the Kindergarten-Level Art Contest According to Free Play Concept Relate to Physical, Mental, Emotional, and Cognitive Development

Received: March 16, 2020

Revised: May 25, 2020

Accepted: May 29, 2020

Papattaranan Kunphunsup¹

Wanwarang Lekuthai²

Abstract

The participants in a kindergarten-level art contest differ from contestants in other levels in many ways. Thus, the space preparation requires a specific approach. This study aimed to explore the preparation of space for the kindergarten-level art contest and the usability according to the users' feedback. The methodology used to conduct this study was mixed method by designing and preparing the space, observing the users' behavior, and surveying the level of their satisfaction using simple questionnaires. The sample groups consisted of 24 kindergarten 1-3 students who participated in the 1st PTT Art Contest of Eastern Region, on September 9th, 2019, at the Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, and 8 staff members who monitored the students. The space for the art contest was divided into 2 parts: the waiting area and the contest room. The space was approximately 90 square meters, and it was arranged to encourage free play. The results indicated that the contestants were interested in the waiting area and spent their time having fun with the pretend play area, the wooden blocks, the play dough, and the bookshelf, without paying attention to neither the television nor the smartphone. Meanwhile, the adult staff members could monitor the contestants conveniently. The contestants could stay in the contest room until they finished the contest without any help from their teachers. However, the contestants from K3 level could stay in the room longer than the contestants from K1 level. The overall satisfaction of the participants was high.

Keywords: preparation of play space, kindergarten-level Art Contest, free Play

¹ Lecturer, Department of Product Design, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
e-mail: papattaranan.k@gmail.com

² Lecturer, Department of Product Design, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
e-mail: wlekutai@hotmail.com

บทนำ

ในการประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 3-7 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างจากผู้เข้าประกวดในระดับอื่นทั้งในด้านขนาดร่างกาย ความสามารถในการรอคอย หรือจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตลอดจนต้องการความรู้สึกรอบอุ่นปลอดภัยหรือสนุกเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้ดี ปัจจุบันมนุษย์ที่กล่าวมานี้ทำให้ต้องจัดการพื้นที่ในลักษณะเฉพาะไปด้วย ซึ่งอาจเป็นการยากที่จะจัดการหากหน่วยงานผู้รับผิดชอบการประกวดนั้นไม่คุ้นเคยกับเด็ก และยังไม่พบว่ามีการจัดการในด้านนี้ชัดเจนนัก อาจเพราะการจัดประกวดศิลปกรรมนั้นดูเหมือนเป็นกิจกรรมชั่วคราว จึงไม่ได้รับความสำคัญเท่ากับการจัดพื้นที่ในโรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก สนามเด็กเล่น ซึ่งจะถูกใช้งานเป็นประจำ และบ่อยครั้งที่เด็กเล็กจะต้องใช้พื้นที่ร่วมกับเด็กโต ต้องพักคอยอยู่ในห้องที่เปิดโทรทัศน์ไว้ตลอด ต้องใช้สมาร์ตโฟนเพื่อเล่นเกมและดูวิดีโอ หรือไม่สามารถร่วมการประกวดจนจบ ซึ่งอาจมีผลเชิงลบต่อความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประกวด และชื่อเสียงของผู้จัดงานได้

อย่างไรก็ตาม ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2560, หน้า 99, 214) ได้อธิบายไว้ว่า เด็กวัย 3-5 ขวบเป็นวัยแห่งการคิดสร้างสรรค์และริเริ่มสิ่งใหม่ หรือ initiation จึงควรได้เล่นให้มากเพื่อพัฒนาทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ และควรหลีกเลี่ยงการรับชมสื่อจากหน้าจอ เช่น โทรทัศน์ สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต แต่ควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ (free play) อ่านหนังสือ และเล่นสิ่งที่ดูเหมือนมีเป้าหมายไม่ชัดในตอนแรก เช่น ต่อบล็อกไม้ ระบายสี ก่อกองทราย บ้นดินน้ำมัน เล่นบทบาทสมมติ ไปจนถึงการปีนป่าย ดนตรี กีฬา เพื่อพัฒนาความสามารถที่จะกำหนดเป้าหมาย ฝึกการควบคุมตัวเอง และสร้างการรับรู้ตัวตนเองทำได้ แต่แนวคิดที่กล่าวมานี้เพิ่งเริ่มจะแพร่หลายอยู่ในกลุ่มผู้ปกครองบางส่วน และครูปฐมวัยเมื่อช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา และยังไม่พบการกล่าวถึงในแวดวงศิลปกรรมหรือการออกแบบพื้นที่มากนัก

การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในการจัดพื้นที่สำหรับผู้เข้าประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล โดยจัดตามแนวทางที่ส่งเสริมการเล่นอิสระที่กล่าวมาแล้ว ตลอดจนศึกษาผลการตอบรับของผู้ใช้งานพื้นที่ ทั้งกลุ่มเด็กที่เข้าร่วมการประกวดศิลปกรรม กลุ่มครูผู้ดูแลเด็ก และนิสิตผู้ช่วยดูแลการประกวด ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการยืนยันสมมติฐานในการออกแบบว่าแนวทางการเล่นอิสระนั้นเหมาะสมจะนำมาใช้จัดพื้นที่สำหรับการประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล องค์ความรู้นี้จะประโยชน์กับหน่วยงานที่จะต้องจัดการประกวดศิลปกรรมกับเด็กเล็กต่อไป ซึ่งแม้จะเป็นกิจกรรมชั่วคราว แต่ถ้าจัดพื้นที่การประกวดได้ดี ย่อมอำนวยความสะดวกให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และส่งผลให้เด็กเกิดความประทับใจแบ่งอกต่อการประกวดศิลปกรรม นอกจากนี้แล้ว การแสดงถึงความใส่ใจและให้ความสำคัญต่อเด็กเล็กที่มาเข้าร่วมกิจกรรมย่อมทำให้หน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบจัดการประกวดได้ภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาผู้ปกครองอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดลองจัดพื้นที่ให้ผู้เข้าประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาลได้ใช้เวลาเล่นอย่างอิสระในการประกวดศิลปกรรม ซึ่งจะช่วยสร้างความผ่อนคลายให้เด็ก ช่วยลดความตึงเครียด ตื่นเต้น หรือเบื่อหน่ายระหว่างการแข่งขัน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิ และสามารถแสดงศักยภาพด้านศิลปะได้เต็มที่ อันจะนำไปสู่ความประทับใจที่ดีของเด็กต่อการประกวดศิลปกรรม และทำให้กลุ่มที่เกี่ยวข้องในการประกวด ซึ่งมีทั้งเด็ก ครู ผู้ปกครอง ไปจนถึงผู้ดำเนินงานประกวด ได้รับรู้ถึงความใส่ใจและปรารถนาดีของหน่วยงานเจ้าของสถานที่โดยทั่วกัน

2. เพื่อศึกษาการตอบรับของผู้ใช้งานพื้นที่ ในด้านพฤติกรรมการใช้งาน และความพึงพอใจในการใช้งานพื้นที่ เป็นการยืนยันว่าแนวคิดที่ใช้ในการจัดพื้นที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลก่อนจัดกิจกรรม ประกอบด้วยครูและ ผู้ปกครองที่เคยนำเด็กไปร่วมการประกวดแข่งขันในด้านที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรม เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ ที่ใกล้ชิดกับผู้วิจัย คือ ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาล 1 คน และผู้ปกครอง 1 คนที่มีลูกชายและลูกสาวเกิดปี พ.ศ. 2555 และพ.ศ. 2557 การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้ชิดผู้วิจัยนั้นทำให้เกิดความรวดเร็วและประหยัด ในการได้ข้อมูล ทั้งยังทำให้เกิดความไว้วางใจ สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงลึกออกมาได้รวดเร็ว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทดลองประกอบด้วยเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 จำนวน 24 คน ที่เข้าร่วมการแข่งขันในการประกวดศิลปกรรม ปตท. ภาคตะวันออก ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2562 ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และผู้ใหญ่ซึ่งเป็นครูผู้ดูแลเด็กหรือนิสิตที่ช่วยดูแลการประกวดรวม 8 คน (เนื่องจากประชากรมีขนาดเล็กจึงใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเท่า ประชากร)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1.1 ห้องจัดการประกวด แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนพักคอย และส่วนประกวด ขนาดพื้นที่รวมประมาณ 90 ตารางเมตร มีระบบไฟฟ้าและเครื่องปรับอากาศ มีห้องน้ำอยู่บริเวณใกล้เคียง พื้นที่นี้ในช่วงเวลาปกติเป็นห้องโถงอเนกประสงค์และห้องบรรยายของสาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.1.2 กิจกรรมอิสระ สำหรับให้เด็กได้เลือกตามความสนใจ ในส่วนพักคอยมีการต่อบล็อกไม้ อ่านนิทาน ปั่นแป้งโดว์ เติ้นท์เล่นสมมติ และในส่วนประกวดมีกิจกรรมวาดภาพในหัวข้อที่ตั้งไว้กว้าง ๆ ว่า “ของขวัญจากพระราชา” มีเพลงให้ฟัง และมีของว่างให้รับประทาน

2.2 ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่พัฒนาจาก Google form ซึ่งเด็กสามารถให้คะแนนได้สะดวกโดยเลือกรูปใบหน้าที่ยิ้ม หน้าเฉยหรือเศร้า จากหน้าจอแท็บเล็ตของผู้ดูแลการประกวด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสองช่วง คือ ช่วงก่อนกิจกรรม และวันจัดกิจกรรม

3.1 การเก็บข้อมูลช่วงก่อนกิจกรรม

3.1.1 มีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและหนังสือ ตลอดจนสอบถามข้อมูลจากองค์กรที่จัดให้มีการประกวดถึงข้อจำกัด กติกาการประกวด และมีการสอบถามข้อมูลจากผู้ปกครองและครูที่เคยพาเด็กไปเข้าร่วมการประกวดแบบอื่น ๆ

3.1.2 ได้สังเกตแบบมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการผู้จัดเตรียมสถานที่

3.2 การเก็บข้อมูลในวันจัดกิจกรรม

3.2.1 มีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยคณะผู้วิจัยปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ครูผู้ดูแล และนิสิตผู้ช่วยจัดงาน ตั้งแต่มาถึงพื้นที่ พักคอย เข้าประกวด ส่งงาน เดินทางกลับ

3.2.2 มีการบันทึกภาพถ่ายและวิดีโอโดยได้รับความยินยอมจากผู้เข้าร่วมการประกวด

3.2.3 มีการให้เด็กที่เข้าประกวดประเมินความพึงพอใจหลังจากส่งงาน โดยเลือกgruppen้ำยิ้ม หน้าเฉย หน้าเศร้าจากแบบฟอร์มในจอแท็บเล็ตที่ผู้ใหญ่วัดช่วยถือให้

โครงการประกวดศิลปกรรม ปตท.เยาวชน ภาคตะวันออก ครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๒

กรุณาระบุความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน

ระดับความพึงพอใจ

+++ สกอลลิ้งค์

😊 😐 😞 😊 😄 😍

1 2 3 4 5

ภาพที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจ
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 2 วิธีการเก็บข้อมูลความพึงพอใจ
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ช่วงก่อนประกวด คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร หนังสือ ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองที่เคยนำเด็กไปประกวด เพื่อค้นหาปัจจัยที่จะส่งผลการออกแบบ (design criteria) แล้วสังเคราะห์ออกมาเป็นแบบร่าง (sketch design) ซึ่งแสดงสมมติฐานว่าแบบที่เหมาะสมควรมีลักษณะอย่างไร จากนั้นจึงเตรียมพื้นที่ตามที่ออกแบบไว้ใช้งานจริงในวันประกวด

เมื่อจบวันประกวดแล้ว คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมผู้ใช้งานพื้นที่มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยค้นหาประเด็นที่คณะผู้วิจัยพบเห็นร่วมกันนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการแปรค่าความพึงพอใจเป็นคะแนนระดับ 1 – 5 ตามสเกลของลิเคิร์ต (Likert's scale) แล้วคูณกับจำนวนผู้ตอบ จากนั้นนำผลรวมทั้งหมดมาหารจำนวนผู้ตอบทั้งหมด เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ แปรความหมายของคะแนนตามเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 104)

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00	หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50	หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50	หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50	หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50	หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยมาก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลและกติกการประกวด มีปัจจัยที่ส่งผลการออกแบบสามประการ คือ **ประการแรก** พบว่าผู้เข้าร่วมการประกวดทั้ง 24 คนนี้มาจากโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งมีทั้งโรงเรียนที่อยู่ใกล้สถานที่ประกวด และโรงเรียนที่ต้องเดินทางมาไกลจากจังหวัดอื่น เด็กกลุ่มที่ต้องเดินทางมาไกลนั้นจะมาถึงสถานที่ตั้งแต่ช่วง 07.00 – 08.00 น. และนั่งรอจนกว่าจะถึงเวลาแข่งขัน จึงควรออกแบบให้มีที่พักคอยสำหรับให้เด็กใช้งานระหว่าง 07.00 – 09.00 น. ควรเป็นที่ที่มีความสบาย มีโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระ เพื่อให้เด็กไม่เบื่อหรือเครียด และอยู่ในสายตาของครูผู้ดูแลหรือนิสิตผู้ช่วยจัดงาน

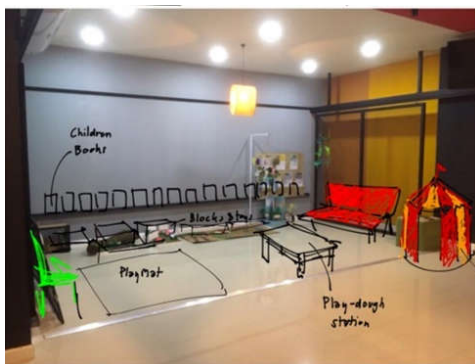
ประการที่สอง พบว่าหน่วยงานที่จัดการประกวดไม่ต้องการให้เด็กได้รับอิทธิพลจากครูผู้ดูแลในขณะประกวด เพื่อที่เด็กจะได้แสดงออกทางศิลปะตามธรรมชาติที่แท้จริง ทำให้การประกวดเป็นไปอย่างยุติธรรม ได้เห็นความสามารถในการสร้างสรรค์ที่แท้จริงของเด็ก ทั้งนี้กติกากำหนดให้เด็กเข้าร่วมประกวดกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คนต่อ 1 ภาพ ใช้กระดาษขนาด A1 ไม่จำกัดชนิดสีที่ใช้ ห้ามเฉพาะเทคนิคปะติดกระดาษ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีห้องจัดการประกวดที่ควบคุมการเข้าออกได้มิดชิด มีแสงสว่างเพียงพอ มีพื้นที่กว้างขวางพอให้เด็กทำงานร่วมกันได้สะดวก มีถังน้ำให้เปลี่ยนน้ำและเทน้ำทิ้งได้ และกรรมการกับนิสิตผู้ช่วยจัดงานสามารถตรวจสอบได้ทั่วถึง โดยที่ครูผู้ดูแลก็สามารถเฝ้ามองการแข่งขันอยู่ห่าง ๆ ได้ รวมถึงคอยพาเด็กไปเข้าห้องน้ำได้เมื่อจำเป็น

ประการที่สาม พบว่า ครูและผู้ปกครองจะเห็นความสำคัญของการมีที่ให้เด็กได้พักคอยอย่างปลอดภัย แต่การประกวดส่วนมากจะจัดที่พักรวมกันทั้งเด็กเล็กและเด็กโต และบางครั้งอาจจัด

โทรทัศน์ไว้ให้ดูระหว่างคอย หรือผู้ปกครองอาจนำอุปกรณ์สื่อสาร เช่น แท็บเล็ตมอมให้เด็กใช้ตาม อธิบาย ในสายตาครูและผู้ปกครองจึงเห็นว่าปัญหาของพื้นที่รอคอยเหล่านี้ คือมีเสียงดังเกินไป และไม่มี ที่เล่นที่ออกแบบมาให้เหมาะสมกับเด็กเล็ก

ดังนั้น การจัดพื้นที่สำหรับผู้เข้าร่วมประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล ตามแนวทางการเล่น อิสระ จึงได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนพักคอยที่เด็กและครูผู้ดูแลสามารถใช้งานร่วมกัน และ ห้องจัดการประกวดซึ่งมีแต่เด็กกับนิสิตผู้ช่วยจัดกิจกรรมกับคณะผู้วิจัยที่เข้าไปได้เท่านั้น

การจัดส่วนพักคอย คณะผู้วิจัยเลือกพื้นที่บริเวณโถงอเนกประสงค์ของสาขาวิชาการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เนื่องจากเป็นพื้นที่ในร่ม มีขนาดเหมาะสม มีไฟแสงสว่าง ติดเครื่องปรับอากาศ อยู่ในตำแหน่งใกล้กับกับห้องที่จะใช้จัดประกวดได้ และไม่ไกลจาก ห้องน้ำ มีประตูควบคุมการเข้าออกด้านหน้าทางเข้าสาขาวิชา และได้ร่างภาพสเก็ตช์แบบดังภาพที่ 3 โดย ระบุให้มีที่วางหนังสือเด็ก บล็อกไม้ เต็นท์เล่นสมมติ และโต๊ะปั้นแป้ง ตามแนวคิดการเล่นอิสระ ของเล่น ทั้งหมดเหล่านี้จัดวางอยู่ในระดับที่เด็กไปหยิบมาเล่นเองได้ตามความสนใจ เด็กมีอิสระที่จะเลือกเล่นตาม ลำพัง เล่นด้วยกัน หรือเล่นกับนิสิตผู้ช่วยจัดงานก็ได้ ซึ่งจะเป็นไปตามทฤษฎีการเล่นทางสังคมอย่างมี ลำดับชั้น โดยจัดแผ่นยางปูพื้นไว้ 1 จุดสำหรับส่วนที่จะเล่นบล็อกไม้หรืออ่านหนังสือ และจัดแผ่นพลาสติกปู พื้นสำหรับส่วนที่จะเล่นปั้นแป้ง รวมทั้งจัดที่นั่งสำหรับครูผู้ดูแลหรือนิสิตผู้ช่วยจัดงานไว้ด้วย

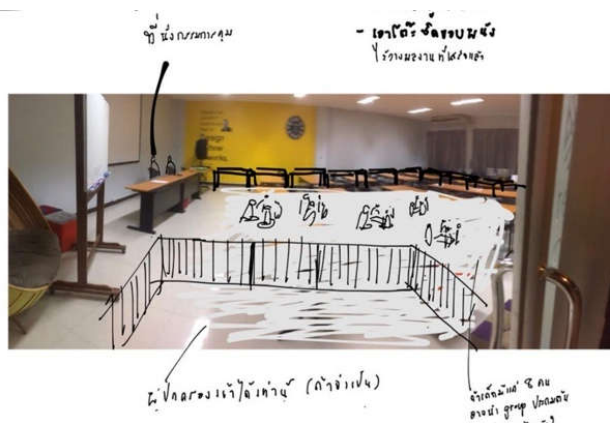
ภาพที่ 3 ภาพร่างการจัดพื้นที่พักคอยตามแนวคิดเล่นอิสระ ในบริเวณที่เลือกเป็นส่วนพักคอย
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

การจัดห้องสำหรับประกวด คณะผู้วิจัยเลือกพื้นที่ห้องบรรยายสาขาวิชาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในภาพที่ 4 เนื่องจากเป็นพื้นที่กว้างในร่ม มี เครื่องปรับอากาศ มีลำโพง ไมโครโฟน ประตูควบคุมการเข้าออกได้ง่าย และอยู่ถัดไปจากโถงอเนกประสงค์ซึ่ง ใช้เป็นพื้นที่พักคอย จึงมีลำดับการเข้าถึงที่ดี มีความเป็นส่วนตัว เหมาะสมที่จะจัดเป็นห้องประกวด และได้ ร่างภาพ สเก็ตช์แบบดังภาพที่ 5 โดยระบุให้มีที่นั่งกรรมการด้านหน้า ย้ายโต๊ะไปรวมกันด้านหนึ่งของห้อง ปู แผ่นพลาสติกรองทั่วบริเวณ ตั้งรั้วกันควบคุมการเข้าออกเพื่อให้เปิดประตูทิ้งไว้ได้ ใช้ลำโพงเปิดเพลงที่เด็ก

คุ่นเคย และย้ายเก้าอี้ออกมาด้านนอกสำหรับครูผู้ดูแลใช้นั่งคอยระหว่างประกวต และสำรองไว้เผื่อใน
กรณีที่มีผู้ปกครองเด็กต้องการเข้าชมการประกวตด้วย

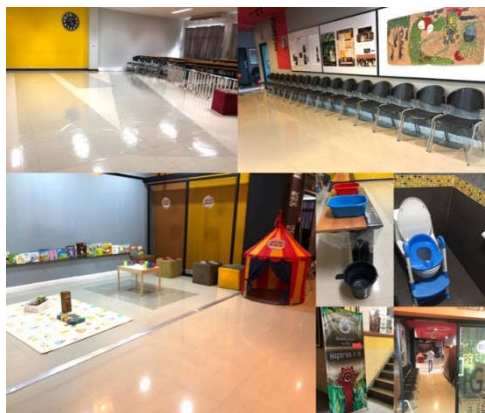

ภาพที่ 4 บริเวณที่เลือกเป็นส่วนประกวต
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 5 ภาพร่างการจัดพื้นที่ประกวตตามแนวคิดเล่นอิสระ
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

หลังจากได้ภาพร่างเป็นแนวทางในการจัดพื้นที่แล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดหาอุปกรณ์และนำมาจัด
วางในพื้นที่ตามที่ออกแบบไว้ ดังภาพที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงแบบเล็กน้อยเพื่อให้ประหยัดแรงขนย้ายโต๊ะ
เก้าอี้ โซฟา แต่ยังคงรักษาแนวคิดหลักในการเอื้อต่อการเล่นอิสระของเด็ก ให้เด็กเลือกได้อย่างอิสระว่า
จะเล่นอะไร จะวาดหรือเขียนอะไร จะออกมาพักเมื่อใด โดยอยู่ในสายตาผู้ใหญ่ มีกฎ กติกา ขอบเขต
ชัดเจน นอกจากนี้ ยังนำผลงานศิลปะและออกแบบของนิสิตมาติดในจุดที่เด็กมองเห็นได้สะดวก มีบันได
และฝารองชักโครกสำหรับเด็กเพิ่มเติมในห้องน้ำ 1 ชุด เพื่อให้เด็กสามารถใช้ห้องน้ำได้สะดวกขึ้นด้วย
ทั้งหมดเป็นไปเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประกวตได้รับความรู้สึกถึงความใส่ใจและปรารถนาดีของหน่วยงานเจ้าของ
สถานที่ และให้ผู้เข้าร่วมการประกวตเกิดความประทับใจที่ดีต่อการประกวตศิลปกรรม

ภาพที่ 6 ส่วนพักคอย ห้องประกวด ที่เปลี่ยนน้ำล้างฟูกัน ห้องน้ำ และป้ายบอกทาง หลังจากจัดแล้ว
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ผลการสังเกตพฤติกรรมผู้มาใช้สถานที่ ซึ่งประกอบด้วยเด็กที่เข้าร่วมการประกวด ครูผู้ดูแล ผู้ปกครอง นิสิตผู้ช่วยจัดกิจกรรม คณะผู้วิจัยพบว่า เด็กที่เข้าร่วมการประกวดให้ความสนใจพื้นที่พักคอยที่เตรียมไว้เป็นอย่างดี (ดังภาพที่ 7) โดยเด็กที่มาถึงตั้งแต่เวลา 08.00 น. เข้ามาเล่นของเล่นทุกชนิดที่จัดเตรียมไว้อย่างสนุกสนาน และฟังนิทานอย่างมีสมาธิจดจ่อ แม้ว่าเด็กยังไม่สามารถอ่านเองได้ ต้องให้คณะผู้วิจัยหรือนิสิตผู้ช่วยจัดกิจกรรมอ่านให้ฟัง โดยเด็กไม่สนใจดูจอโทรทัศน์ซึ่งเปิดการ์ตูนทิ้งไว้เลย และไม่มีการวิ่งเล่นออกไปนอกพื้นที่หรือทำลายของเสียหยาอย่างใด ที่น่าสนใจคือ พบว่าเด็กได้ถอดรองเท้าด้วยตนเองก่อนจะขึ้นไปนั่งบนแผ่นยางรองนั่งหรือแผ่นพลาสติก และพบว่าระหว่างที่เด็กเล่นเพลินอยู่นั้น ครูผู้ดูแลก็มีโอกาสได้จัดเตรียมอุปกรณ์ ปรัชชาหาหรือ นั่งพักคอย หรือไปดูแลเด็กที่เข้าร่วมประกวดในระดับชั้นอื่นอีกด้วย

ภาพที่ 7 พฤติกรรมการใช้งานส่วนพักคอย ช่วงเวลา 08.00-09.00 น. ในวันประกวด
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

เมื่อถึงเวลาการประกวด เด็กก็เข้าแถวและขนย้ายอุปกรณ์เขียนรูปเข้าไปในห้องประกวดเป็นกลุ่มอย่างเรียบร้อย ระหว่างการประกวด พฤติกรรมการใช้พื้นที่นั้นมีบรรยากาศค่อนข้างผ่อนคลาย เห็นได้จากเด็กมีอิริยาบถที่อิสระแต่ยังอยู่ในขอบเขตที่ชัดเจน ไม่มีการข้ามไปกลุ่มอื่น ไม่ต้องกลัวทำสกปรก เพราะมีแผ่นพลาสติกรองพื้นไว้แล้ว เด็กได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในแต่ละกลุ่มจนกระทั่งผลงานเสร็จตามที่วางแผนไว้หรือเมื่อเขียนจนเต็มแผ่น มีการแบ่งงานกันในแต่ละกลุ่ม เด็กเขียนรูปกันได้ อย่างเพลิดเพลิน บางคนร้องเพลงตามดนตรีที่เปิดไว้ รับประทานของว่าง และสามารถบอกผู้ดูแลได้เมื่อต้องการไปเข้าห้องน้ำ กลุ่มเด็กในระดับชั้นอนุบาล 3 อยู่ร่วมการประกวดจนครบเวลาที่กำหนด คือ 12.00 น. ส่วนกลุ่มเด็กในระดับชั้นที่เล็กกว่านั้น อยู่ร่วมการประกวดจนถึงเวลาประมาณ 11.00 น. ก็ออกมาเล่นตรงส่วนพักคอยเพื่อรอให้กลุ่มที่เหลือเขียนภาพจนเสร็จ ทั้งนี้ ครูผู้ดูแล 3 คนเฝ้าคอยอยู่ ภายนอกและถ่ายภาพเด็กเมื่อสิ้นสุดการประกวด ส่วนนิสิตผู้ช่วยจัดกิจกรรม 5 คน และคณะผู้วิจัยเฝ้าดู ความเคลื่อนไหวในห้องประกวดตลอดเวลาเพื่ออำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัยเด็ก และดูแลให้ เป็นไปตามกติกา โดยผลัดเวียนกันไปดูตามกลุ่มต่าง ๆ โดยรวมการประกวดดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 พฤติกรรมการใช้งานส่วนห้องประกวด ช่วงเวลา 09.00-12.00 น. ในวันประกวด
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ระหว่างการประกวด ครูผู้ดูแลได้นั่งคอยเด็กผู้เข้าประกวดอยู่บริเวณหน้าห้อง และคอยพาเด็กไปห้องน้ำเมื่อเด็กร้องขอ ซึ่งคณะผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนพักคอยทำให้ครูผู้ดูแล ผู้ปกครองเด็ก ตลอดจนคณะกรรมการกลางที่มาเยี่ยมชมการประกวดสามารถใช้พื้นที่ส่วนนี้เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสของการประกวด ขณะที่ยังพูดคุยกันได้อย่างอิสระระหว่างที่เด็กกำลังประกวดโดยไม่รบกวนสมาธิเด็ก ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การใช้พื้นที่ส่วนพักคอยระหว่างการประกวด โดยครูผู้ดูแล คณะกรรมการกลาง และผู้ปกครอง
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

เมื่อเสร็จสิ้นการประกวดคณะผู้วิจัยได้ถ่ายภาพผลงานกับเด็กผู้สร้างสรรค์งาน ดังภาพที่ 10 แล้วเก็บผลงานมาจัดเรียงในที่ปลอดภัยเพื่อนำไปให้คณะกรรมการกลางตัดสินผลการประกวดในช่วงบ่าย ดูแลให้เด็กเก็บอุปกรณ์ระบายสีของตนเองกลับให้ครบถ้วน และแจกอาหารกลางวันให้เด็กนำไปรับประทานตามอัธยาศัยนอกห้องประกวด จากนั้นจึงนำขยะไปทิ้งและจัดเก็บอุปกรณ์ เรียงโต๊ะและเก้าอี้ให้ห้องบรรยายกลับเข้าสู่สภาพเดิม พร้อมใช้ในการเรียนการสอนวันต่อไปใช้เวลาจัดเก็บประมาณ 1-2 ชั่วโมง

ภาพที่ 10 การถ่ายภาพผลงานเมื่อสิ้นสุดการประกวด
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ในส่วนของการเก็บข้อมูลความพึงพอใจ เด็กให้ความร่วมมือโดยเลือกภาพหน้ายิ้ม หน้าเฉย หรือหน้าเศร้า ดังภาพที่ 1 และผลประเมินความพึงพอใจโดยรวมตามแผนภูมิที่ 1 อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.29 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) ตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กน่าจะรู้สึกผ่อนคลาย เพลิดเพลิน เว้นแต่มีกรณีเด็ก 1 คน ซึ่งร้องไห้หลังจากแบ่งงานในกลุ่มไม่ลงตัวแล้วคิดถึงผู้ปกครอง ซึ่งเด็กคนดังกล่าวเป็นคนเดียวที่เลือกภาพหน้าร้องไห้ในการประเมิน แต่เมื่อได้พบผู้ปกครองก็กลับมายิ้มร่าเริง

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจ

ระดับความพึงพอใจ	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	รวม
จำนวนผู้ตอบ	1	1	1	8	13	24
คิดเป็นร้อยละของผู้ตอบ	4	4	4	33	54	100

การแปรค่าคะแนน น้อยมาก = 1 น้อย = 2 ปานกลาง = 3 มาก = 4 มากที่สุด = 5
การคำนวณค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ = $[(1 \times 1) + (1 \times 2) + (1 \times 3) + (8 \times 4) + (13 \times 5)] / 24$
= 4.29 มีความพึงพอใจในระดับมาก (ระหว่าง 3.51 – 4.45)

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยพบว่าสมมติฐานการออกแบบที่นำเอาแนวคิดการเล่นอิสระมาใช้ นั้นได้ผลดีสำหรับการจัดพื้นที่ประกวดศิลปกรรมระดับอนุบาล เพราะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ยังเป็นเด็ก เล็กมีทั้งความรู้สึกรักสนุกที่ได้เห็นผู้ใหญ่ที่คุ้นเคยอยู่ใกล้ ๆ ขณะเดียวกันก็มีอิสระที่จะเลือกเล่น สร้างสรรค์ หรือแสดงอิริยาบถต่าง ๆ ภายใต้อุปกรณ์ที่ชัดเจน ปลอดภัย มีความสบาย เด็กได้มีโอกาสฝึก EF หรือ ความสามารถที่จะควบคุมความคิด อารมณ์ และการกระทำเพื่อให้ไปถึงเป้าหมาย (ปนัดดา ธนเศรษฐกร, อ้างถึงใน ประเสริฐ ผลิผลการพิมพ์, 2561, หน้า 14) พร้อมทั้งทำให้การดำเนินการประกวดเป็นไปได้อย่างมีระเบียบเรียบร้อย โปร่งใส เด็กได้แสดงความสามารถที่แท้จริง ทำให้เกิดภาพลักษณ์ของผู้จัดการ ประกวดที่ใสใจและแสดงความปรารถนาดี และทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการประกวดศิลปกรรมและ สถานที่จัดประกวด ดังที่พบว่า เมื่อจบการประกวดแล้ว เด็กกลุ่มที่เดินทางมาจากโรงเรียนที่อยู่ไกลยังนั่ง พักรับประทานอาหารเที่ยงและผ่อนคลายอิริยาบถอย่างสบายใจในพื้นที่พักคอย จนกว่าจะถึงเวลา เดินทางกลับโรงเรียนพร้อมกับครูผู้ดูแล และมีผู้ปกครองท่านหนึ่งได้แจ้งกับคณะผู้วิจัยหลังจากเสร็จสิ้น การประกวดมาแล้วถึง 6 เดือน ว่า เด็กยังคงจำห้องที่เคยมาเล่นได้ เพราะเด็กชอบห้องนี้มาก และจะคอย ดูว่ายังมีที่เล่นอยู่หรือไม่ โดยรวมแล้วผลการตอบรับเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการออกแบบทุกประการ

หากดูเผิน ๆ อาจดูเหมือนว่าการจัดสถานที่ให้เอื้อต่อการเล่นอิสระจะต้องใช้งบประมาณและ แรงงานมาก เพราะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต้องใส่ใจหลายส่วน แต่ในความเป็นจริงแล้ว คณะผู้วิจัยใช้ งบประมาณเฉพาะส่วนที่ซื้อแบ่งให้เด็กปั้นและแผ่นพลาสติกปูรองพื้นเท่านั้น ด้วยเหตุผลทางสุขอนามัย ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เหลือเป็นสิ่งที่สามารถใช้ของที่ไม่ใช่ของใหม่ได้ ได้แก่ หนังสือนิทานประมาณ 30 เล่ม บล็อกไม้ รั้วกันที่ทำจากท่อพีวีซีหลากสี แผ่นยางรองนั่ง (ชนิดเดียวกับแผ่นรองคลานสำหรับทารก) เต็นท์ เล่นสมมติ บันไดเสริมสำหรับโถชักโครก ถังรองน้ำสำหรับเปลี่ยนน้ำผสมสี ทั้งหมดนี้ได้จากการขอยืมจาก ครอบครัวที่มีเด็กเล็กเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้น เพราะเป็นอุปกรณ์พื้นฐานที่หลายบ้านจะมีไว้อยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ทำความสะอาดได้ง่าย และเนื่องจากระยะเวลาใช้งานไม่ได้นาน จำนวนผู้ใช้งานไม่มาก มีขอบเขตชัดเจน อยู่ในสายตาผู้ใหญ่ จึงไม่เกิดความเสียหายใด ๆ อุปกรณ์ทุกชิ้น จึงยังอยู่ในสภาพ เรียบร้อยเมื่อส่งคืน และใช้เวลาจัดวาง จัดเก็บได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งคุ้มค่าเป็นอย่างยิ่งกับผลที่เกิดขึ้นจาก

การจัดกิจกรรม อย่างไรก็ตาม สถานที่ที่จัดไว้จะทำหน้าที่ของมันได้ไม่สมบูรณ์เช่นนี้ หากขาดซึ่งบุคลากร ได้แก่ ครูผู้ดูแล และนิสิตผู้ช่วยจัดงาน ตลอดจนคณะกรรมการส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์งานที่ดี การวางแผนทำงานเป็นทีม และกติกากการประกวดที่ชัดเจน ส่วนที่มองไม่เห็นนี้มีความสำคัญเทียบเท่ากับส่วนที่จับต้องได้ในพื้นที่ แต่เมื่อองค์ประกอบทุกด้านสมบูรณ์พร้อม กระบวนการดำเนินงานที่ดีประกอบกับสถานที่ที่เตรียมไว้อย่างใส่ใจย่อมแสดงศักยภาพในการรองรับผู้ใช้งานออกมาได้เต็มที่ ส่งผลให้เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมตลอดจนคณะกรรมการเกิดความพึงพอใจในระดับมาก ดังที่กล่าวมาแล้ว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอของการวิจัยลักษณะนี้อาจเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น หากมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่ผู้ใช้หลัก (stakeholders) เช่น คณะกรรมการกลาง นิสิตผู้ช่วยจัดงาน ครูผู้ดูแล ผู้ปกครอง ให้ครบถ้วน เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตและสอบถามว่าตรงกันหรือไม่
2. มีความเป็นไปได้ที่แนวทางการเล่นอิสระจะเหมาะสมกับการออกแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ที่เป็นเด็ก ตั้งแต่ในระดับที่พักอาศัยส่วนบุคคล เช่น ห้องนั่งเล่นของครอบครัว ไปจนถึงระดับสาธารณะ เช่น โรงเรียน ห้องสมุด ร้านอาหาร หรือแม้แต่การจัดกิจกรรมพิเศษในห้างสรรพสินค้าก็ตาม จึงควรมีการศึกษาต่อไปในประเด็นนี้ เพื่อช่วยเพิ่มงานออกแบบที่เอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งเด็กและบุคคลรอบตัวเด็กไปพร้อมกัน

บรรณานุกรม

- คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2562). เอกสารโครงการประกวดศิลปกรรม ปตท. ภาค
ตะวันออก ครั้งที่ 1. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2560). เลี้ยงลูกให้ได้ดี 1-100 เล่นกับลูก 7 อย่าง และ EF. กรุงเทพฯ:
คิดส์ แมทเทอร์
- _____. (2561). เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF, (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก

การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

Use of Creative Drama to Develop Media Literacy Skills.

วันที่รับบทความ : 4 เมษายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 10 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 11 มิถุนายน 2563

นัทธ สิริธิเสื่อ¹

กฤษมา เทพรักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยการศึกษาจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน ใช้แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในการรวบรวมข้อมูลและสถิติ ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเก็บข้อมูลแบบพรรณนาจากพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถเลือกใช้สื่อค้นคว้าได้อย่างเหมาะสมและเต็มที่ สามารถจดจำและเข้าใจคำศัพท์และสัญลักษณ์ สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของข่าวหรือโฆษณา เข้าใจวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์แฝงของสื่อ เห็นข้อดีข้อเสียจากการนำเสนอของสื่อ ตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อข่าวอย่างมีวิจารณญาณ เปิดรับข่าวสารที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น สามารถออกแบบสื่อ แสดงความคิดเห็นของตน นำเสนอข่าวอย่างเปิดเผย โดยวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็น ข้อเท็จจริงของการนำเสนอข่าวได้และเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์แสดงความคิดเห็นและใช้ประโยชน์จากสื่อของตนที่นำเสนอให้เกิดประโยชน์ รวมถึงคะแนนแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การใช้ละครสร้างสรรค์

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
e-mail: sittisue@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Use of Creative Drama to Develop Media Literacy Skills.

Received: April 4, 2020

Revised: June 10, 2020

Accepted: June 11, 2020

Nat Sitthisuea¹

Kusuma Teppharak²

Abstract

The objective of this study was to compare media literacy skills before and after the use of creative drama. Data were collected from 30 Mathayom Suksa I students at Boonwattana School, Nakhon Ratchasima province. Media literacy skills tests were used for data collection and statistical analysis presented in terms of mean scores, standard deviation, and descriptive data from the students' behavior. The results revealed that the students were able to select the best and most suitable media. They could also be able to recognize and understand vocabularies and symbols, to identify facts from news or advertisements, and to truly understand explicit and implicit messages in media. Moreover, the students were able to define good and bad points of dissemination through media and to make sensible decisions about whether the messages made sense. They were open to news that was useful for themselves and others. They could create their own media, express their opinions, and present news openly without bias. The students became competent in criticizing opinions and facts. Others were welcome to participate in criticizing, expressing opinions, and making use of their media. The results of media literacy skills tests obtained after using the creative drama activities were higher than those obtained before using the creative drama activities at the level of .05.

Keywords: literacy skills, use of creative drama

¹ Graduate student Master in the Department of Performing Arts, Faculty of Fine And Applied Arts, Suan Sunandha University
e-mail: sittisue@hotmail.com

² Asst.Prof. Dr., Department of Performing Arts, Faculty of Fine And Applied Arts Suan Sunandha University

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาเรื่องสิ่งยั่วยุสำหรับเด็กมากขึ้น ทั้งเรื่องเพศ เกมออนไลน์ การหลอกลวงทางออนไลน์ โดยวัยที่อันตรายที่สุด คือ เด็กหรือวัยรุ่น ที่มีอายุ ช่วง 12-13 ปี เด็กขาดการคิดวิเคราะห์ ขาดความยั้งคิดและคำชี้แนะจากผู้ปกครอง ทำให้เสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง หลงเชื่อคำโฆษณาหรือข่าวที่ไม่จริงตามเพจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาใหม่มากมาย เด็กจึงอาจตกเป็นเหยื่อได้ (สำนักการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2558, หน้า 16) สื่อที่อยู่รอบตัวเรานั้นมีอิทธิพลต่อทั้งความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนเราโดยไม่รู้ตัว เมื่อเราได้เห็นหรือได้ยินมันบ่อย ๆ และมีคนจำนวนไม่น้อยที่หลงเชื่อคำโฆษณาของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ครั้งแรก แล้วรีบไปหาซื้อสิ่งนั้นมาทดลองทันที เพราะเชื่อว่าใช้แล้วหรือทานแล้วจะเหมือนกับคนในโฆษณานั้น ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อจากโซเชียลเน็ตเวิร์ก ซึ่งข้อมูลยังมีที่มาที่ไปไม่แน่ชัด อีกทั้งยังแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในเมื่อตัวเราล้อมรอบไปด้วยสื่อต่าง ๆ แลคนเรายังใช้เวลาอยู่กับโซเชียลเน็ตเวิร์กในแต่ละวันแทบตลอดเวลา หากไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี ย่อมตกเป็นเหยื่อทางความคิดความเชื่อตามที่สื่อหรือผู้ผลิตนำเสนอ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552) การซื้อขายในธุรกิจประเภทนี้ (ผ่านเครือข่ายออนไลน์) ช่วยให้มีการประหยัดค่าใช้จ่าย และสามารถดูสินค้าได้ทันที โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปร้าน และที่สำคัญ คือ ความสะดวกสบาย รวดเร็ว ตลอดจนเทคนิค วิธีการจำหน่ายสินค้า การโฆษณาชวนเชื่อมีสิ่งแอบแฝงจนบางครั้งทำให้เป็นช่องทางของมิจฉาชีพ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในทางลบ เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นผู้บริโภคอาจตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ (ทวิศ ศรีเกตุ, 2557, หน้า 1)

การรู้เท่าทันสื่อ คือ การรับรู้และเข้าใจถึงสื่อ สามารถแยกแยะสื่อที่นำเสนอได้ สามารถตอบโต้สื่อ และรู้ถึงสิ่งที่สื่อผลิตเพื่อวัตถุประสงค์อะไร รวมถึงมีความรู้ถึงการผลิตสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ความรู้ความเข้าใจต่อสื่อ สามารถตีความข่าวสารที่สื่อนำเสนออย่างชัดเจน สามารถเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อที่มีประโยชน์ และหลีกเลี่ยงเนื้อหาไม่พึงประสงค์จากสื่อที่นำเสนอได้ การรู้เท่าทันสื่อประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการประเมินสื่อ ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการมีส่วนร่วม (ปกรณ์ ประจัญบาน, 2558, หน้า 13-18)

ละครสร้างสรรค์เป็นละครที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเน้นที่กระบวนการการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาทในการแสดงละคร ภายใต้อารมณ์ที่ปลอดภัยและเน้นอิสรภาพในการคิดและการแสดงออกของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ทักษะในด้านการแสดงออกด้วยร่างกายและภาษา ทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ การตีความหมายตลอดจนทักษะของการทำงานเพื่อที่จะได้เรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ อันเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นการเรียนรู้ นั้น ๆ (ปาริชาติ จีงวัฒนาภรณ์, 2546, หน้า 10) ซึ่งแต่เดิมมีแนวคิดเรื่องการบรรจุ “ละครสร้างสรรค์” ให้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชานาฏศิลป์ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้ละครเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในด้านการคิดวิเคราะห์ การจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ (ปาริชาติ จีงวัฒนาภรณ์, 2546, หน้า 5) โดยผลการศึกษาวิจัยในการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ โดย ดร.เอ็ดการ์ เดล (ปาริชาติ จีงวัฒนาภรณ์, 2546, หน้า 3) พบว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์นาฏการ (ละคร) เป็นวิธีการที่ได้ผล

ดีกว่าวิธีการเรียนรู้อื่น ๆ อีก 9 วิธี อันได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย ศึกษาเอกสารที่ ชมการสาธิต นิทรรศการ ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง ทัศนสัญลักษณ์และวัจนสัญลักษณ์ เนื่องจากทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ถึง 90 เปอร์เซ็นต์ แม้ว่าเวลาจะผ่านไปถึง 2 สัปดาห์

การที่ผู้วิจัยได้เลือกเด็กอายุ 12-13 ปีนั้น เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กัน จึงเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้ และยังอาจขาดความยังคิด มีความหุนหันพลันแล่น ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ (พนม เกตุมาน, 2550, หน้า 56) ผู้วิจัยจึงได้ใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เข้ามามีบทบาทช่วยให้นักเรียนได้เข้าถึงสื่อ รู้จักคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง ประเมินสื่อ คิดอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วม ว่าข่าวใดจริงหรือเท็จ มีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยอาศัยกระบวนการละครสร้างสรรค์เข้ามาเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการใช้ละครสร้างสรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร

การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและเทคโนโลยีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อมูลการใช้ละครสร้างสรรค์ การรู้เท่าทันสื่อ นำมาเป็นแนวทางในงานวิจัย ได้แก่ งานวิชาการ ผลการวิจัย หนังสือวิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. การลงภาคสนาม

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามแผนการจัดการกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งแผนการจัดการกิจกรรมตามทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 แผนการเรียนทั่วไป โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายจากการจับฉลาก จากนักเรียนทั้งหมด 16 ห้อง จับฉลากให้ได้มาจำนวน 1 ห้อง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/16 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน เนื่องจากโรงเรียนบุญวัฒนาเป็นโรงเรียนสหศึกษาประจำจังหวัดนครราชสีมาที่อยู่ในตัวเมืองเพียงที่เดียว อยู่ในแหล่งชุมชนที่มีผู้คนมากและสื่อเข้าถึงง่ายผู้วิจัยจึงได้เลือกโรงเรียนบุญวัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ
2. แบบวัดทักษะการเรียนรู้รู้เท่าทันสื่อของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ส่วนวัสดุอุปกรณ์ภาคสนามผู้วิจัยได้ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล สมุด ปากกา ดินสอ โทรศัพท์มือถือ เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการจัดระเบียบข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการเก็บข้อมูลผลตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นรายงานของการศึกษา

บทสรุป

ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) การจัดกระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 2) ผลการวิจัยจากการเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติก่อน-หลังการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การจัดกระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

1.1 ทักษะเข้าถึงสื่อ จากกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในทักษะการเข้าถึงสื่อ การกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนสืบค้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อโดยการสืบค้นได้ เลือกใช้สื่อเป็น สามารถเลือกข่าวสารหรือสืบค้นได้ตรงตามจุดประสงค์ สามารถรู้ถึงความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ บนสื่อ และตีความหมายของสัญลักษณ์นั้นได้ ผู้วิจัยจึงเรียกกระบวนการนี้ว่าทักษะการเข้าถึง เพราะการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงสื่อที่ผู้เรียนรู้จัก สืบค้นข้อมูลที่ตนเองต้องการได้ตามวัตถุประสงค์ และยังจดจำสัญลักษณ์บนสื่อได้

ภาพที่ 1 ผู้เรียนทำท่าทางสัญลักษณ์ในเฟซบุ๊ก เป็นกิจกรรมที่มีอยู่ในทักษะการเข้าถึง
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

1.2 ทักษะการวิเคราะห์ จากกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทักษะการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของข่าวหรือโฆษณาได้ เห็นข้อดีข้อเสียจากการนำเสนอ

ของสื่อ รวมถึงผลที่จะกระทบตามมา สามารถเข้าใจวัตถุประสงค์หลักและแฝงของสื่อพร้อมให้เหตุผลตนเองได้อย่างสมเหตุสมผลในเวลาวิเคราะห์สื่อ

ตารางที่ 1 ข้อดีและข้อเสียของการซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์

ข้อดี	ข้อเสีย
1. เห็นข้อความรีวิวสินค้า	1. เห็นเพียงแค่ภาพ จับต้องไม่ได้
2. ทำให้ซื้อของได้สะดวกขึ้น	2. เสี่ยงต่อการโดนโกง
3. หาง่ายไม่ต้องไปถึงร้าน	3. หากเป็นยาที่ใช้รับประทาน อาจทำให้เสียชีวิตได้หากไม่ตรวจสอบให้รอบคอบ
4. มีส่วนลดราคา	4. ได้สินค้าไม่ตรงตามที่สั่ง
5. สามารถซื้อได้โดยโอนเงิน	

1.3 ทักษะการประเมิน จากกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการประเมิน ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อข่าว อย่างมีวิจารณ์ญาณและเหตุผล รับข่าวสารที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นตามจุดประสงค์ ปฏิเสธหรือปิดกั้นข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นประโยชน์ที่แอบแฝงมากับสื่อในสัญลักษณ์ต่าง ๆ สามารถตัดสินใจถูกต้องเหมาะสม ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการประชาธิปไตย พร้อมใช้ประสบการณ์เดิมในการตัดสินใจความถูกต้องเหมาะสมของข่าวสารได้ ในทักษะนี้เป็นทักษะแรกที่มีการแสดงบทบาทสมมติ ผู้เรียนบางคนไม่สามารถแสดงบทบาทออกมาได้ดีเนื่องจากผู้เรียนบางคนเขินอายที่จะออกมาแสดง แต่ผู้เรียนก็ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดีในส่วนอื่น ๆ

ภาพที่ 3 การแสดงละครบทบาทสมมติโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าที่เจอในโพสต์ของเฟซบุ๊ก
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

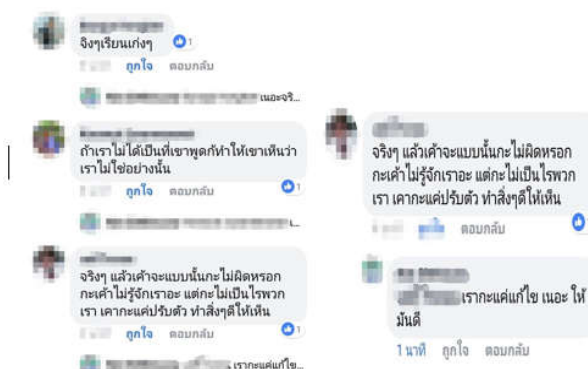
1.4 ทักษะการสร้างสรรค์ จากกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถออกแบบสื่อ แสดงความคิดเห็นของตน นำเสนอข่าวอย่างเปิดเผย เสนอข่าวโดยผ่านกระบวนการวางแผนและสืบค้นอย่างเหมาะสม สามารถเผยแพร่ข้อมูลเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อเท็จจริงของการนำเสนอข่าวได้ และในทักษะนี้มีการแสดงบทบาทสมมติซึ่งก่อนหน้านี้มีผู้เรียนบางคนเขินอายที่จะแสดงต่อหน้าเพื่อน มาในทักษะนี้ผู้เรียน

มีความกล้ามากขึ้น อาจเกิดจากที่ผู้วิจัยเข้าไปพูดคุยและแนะนำ และมีผู้เรียนบางส่วนที่ล้อเลียนเพื่อนจึงทำให้เพื่อนเขินอาย ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยและให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากการล้อเป็นคำชมหรือปรบมือให้กำลังใจ

ภาพที่ 4 ผู้เรียนออกแบบสื่อที่เป็นภาพเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

1.5 ทักษะการมีส่วนร่วม จากกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าว ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างสื่อ ใช้ประโยชน์จากสื่อของผู้อื่นเพื่อการเผยแพร่ได้ถูกต้อง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เคารพในสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์แสดงความคิดเห็น และใช้ประโยชน์จากสื่อของตนได้อย่างเหมาะสม และเมื่อถึงกิจกรรมละคร ครึ่งนี้ผู้เรียนที่เขินอายมีความกล้าแสดงออกมากขึ้นและมั่นใจในตนเอง

ภาพที่ 5 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคลิปวิดีโอ ที่ผู้เรียนได้นำมาเผยแพร่
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

2. ผลการวิจัยจากการเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติก่อน-หลังการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา หลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีทักษะการเข้าถึงสื่อ ดังนี้

2.1 ทักษะการเข้าถึงสื่อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อได้ สามารถสืบค้นหาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ได้ตามที่ต้องการก่อนได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.76 และความสามารถเข้าถึงสื่อของผู้เรียนหลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.30

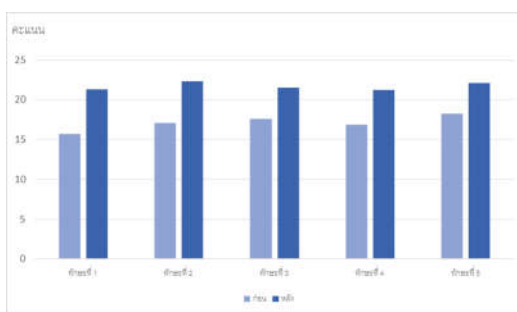
2.2 ทักษะการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.10 และความสามารถการวิเคราะห์หลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.33

2.3 ทักษะการประเมิน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถประเมินสื่อได้ ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.56 และความสามารถการประเมินสื่อหลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.50

2.4 ทักษะการสร้างสรรค ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถสร้างสรรคสื่อได้ ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.86 และความสามารถการสร้างสรรคหลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.20

2.5 ทักษะการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วม ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.26 และความสามารถการมีส่วนร่วม หลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมละครสร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.97

ดังนั้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์มีคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ในภาพรวมและในส่วนขององค์ประกอบด้านต่าง ๆ คือ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมิน ทักษะการสร้างสรรค และทักษะการมีส่วนร่วม สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ละครสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์ทำให้ทักษะการเข้าถึงสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา พัฒนาขึ้นได้

ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงคะแนนก่อน-หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ละครสร้างสรรค์ ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ละครสร้างสรรค์มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสูงขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา มีการพัฒนาในระดับสูงขึ้น ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ หลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่สูงขึ้น ในกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมการแสดงละครสร้างสรรค์ ทั้ง 5 กิจกรรม ได้แก่ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การใช้จินตนาการ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การพูดต้นสด และการแสดงละครแบบพูดต้นสด แสดงว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถเป็นกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการสอนแบบใหม่ที่ไม่เคยได้เรียนมาก่อน ซึ่งการมีกิจกรรมที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ จึงวิวัฒนาภรณ์ (2547, หน้า 6) ที่กล่าวถึงกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการพื้นฐานของละครสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถแสดงออกทั้งทางร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ อยู่ภายใต้การชี้แนะของครูผู้สอนและผู้ช่วยประจำกลุ่ม ซึ่งจะสามารถให้คำปรึกษา กระตุ้น ให้กำลังใจและชี้แนะให้ผู้เรียนสามารถใช้ศักยภาพของตนเองในการคิด พูด และแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ จนสามารถแสดงผลงานละครแบบต้นสดด้วยตนเองได้

จากกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนได้แสดงสัญลักษณ์และเคลื่อนไหวท่าทาง จากกิจกรรมละลายพฤติกรรมและกิจกรรมจูงใจ การที่ผู้เรียนได้ใช้ร่างกายโดยท่าทางการกอดโล่ง ผู้เรียนสามารถจำและตีความหมายของสัญลักษณ์ตัวนั้นได้หลายความหมาย ดังนี้ รูปที่ชูนิ้วโป้งสีฟ้า หมายถึง ถูกใจ ชอบเฉย ๆ ทักทาย เป็นต้น รูปหัวใจ หมายถึง รัก ชอบ แอบปลื้ม แสดงความยินดี ชื่นชม เป็นต้น รูปโอมิตคอนหน้าแดง หมายถึง โกรธ เกลียด แค้น ไม่พอใจ สู้กัน เป็นต้น รูปโมจิที่อ้าปากตาโต หมายถึง การพูดคำว่า ว้าว การตกใจ การอึ้ง เป็นต้น รูปโมจิยิ้ม หมายถึง ดีใจ สนุก ตกลง เป็นต้น รูปโมจิที่มีหยดน้ำ หมายถึง ร้องไห้ เสียใจ เศร้า เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (อ้างถึงใน นิติยา สุวันณภิกษุ และคณะ, 2541, หน้า 17) กล่าวว่า ประโยชน์ของละครสร้างสรรค์ที่ทำให้บทเรียนน่าสนใจและประทับใจมากขึ้น ทำให้เด็กรู้จักความสุนทรีย์ของละคร พัฒนาด้านจิตใจให้มีศิลปะนิยม ทำให้เด็กได้รับคุณค่าทางความบันเทิง ความสนุกสนานเพลิดเพลินและทำให้เด็กเป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเองได้และมีอิสระในการออกความคิดเห็น

จากกิจกรรมละคร ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติตามที่ตนคิดและเข้าใจโดยใช้ประสบการณ์ที่ตนเคยมีมาแสดง แต่มีบางกลุ่มแสดงละครไม่ตามโครงเรื่องที่ผู้วิจัยกำหนดให้ แต่ผู้เรียนก็สามารถแสดง

ออกมาได้โดยมีเนื้อหาคล้าย ๆ กับโครงเรื่อง และผู้เรียนสามารถตอบคำถามต่อผู้วิจัยจากความเข้าใจของตนเองและแสดงความคิดเห็นต่อตัวละครได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2526, หน้า 5) ที่ได้กล่าวว่า องค์ประกอบและขั้นตอนการจัดละครสร้างสรรค์จะต้องประกอบด้วยลักษณะที่ 1. ทำทาง 2. การไวต่อการรับรู้ 3. ความรู้สึกทางอารมณ์และการแสดงออก 4. การใช้ถ้อยคำสนทนา ซึ่งละครยังประกอบด้วยการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อสื่อความหมาย และความเข้าใจในเหตุการณ์ เด็กจะต้องใช้คำพูดในลักษณะต่าง ๆ ครูควรให้มีการใช้คำพูดและบทสนทนาในกิจกรรมละครประเภทต่าง ๆ ยกเว้นการแสดงท่าใบ้และละครใบ้ แสดงว่าการนำกระบวนการละครสร้างสรรค์เข้ามาพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทำให้เข้าใจในทักษะการเท่าทันสื่อได้ง่าย

ในการแสดงบทบาทสมมติในทักษะการประเมิน ผู้เรียนบางคนมีอาการเขินอายและไม่กล้าแสดง เกิดจากตนไม่มั่นใจและเพื่อนล้อเลียน แต่เมื่อผู้วิจัยได้แก้ปัญหาโดยให้เพื่อนที่ล้อนั้น เปลี่ยนวิธีจากล้อเลียน เป็นการตบมือและยืมแทน และผู้วิจัยได้ให้กำลังใจเมื่อผู้เรียนแสดงเสร็จ ผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงนั้นก็เกิดความผ่อนคลายมากขึ้นแต่ก็ยังมีความเขินอายบ้างเล็กน้อย ต่อมาในทักษะการสร้างสรรค์ผู้เรียนที่เคยมีอาการเขินอาย เริ่มมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทสมมติมากขึ้นและในทักษะการมีส่วนร่วมผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ กินวงศ์ (อ้างถึงใน นิตยา สุวณณิกุล และคณะ, 2541, หน้า 17) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของละครสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้รับความชำนาญในการฝึกการพูดปากเปล่า พัฒนาด้านภาษา ทำให้เด็กพัฒนาบุคลิกของเขาเอง มีความมั่นใจในตนเอง และทำให้เด็กเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ และผู้ที่รู้จัก และสอดคล้องกับ ปาริชาติ จิ๋ววัฒนาภรณ์ (2546, หน้า 46) ที่กล่าวว่า นอกเหนือการวางแผนการสอนแล้ว ผู้นำกิจกรรมในละครสร้างสรรค์ยังมีบทบาทในการ “อำนวยความสะดวก” กระบวนการทั้งหมดของละครสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ บทบาทครู มีหน้าที่ให้การกระตุ้น ให้กำลังใจ ให้คำสั่งข้างเคียง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดีขึ้น แต่มีบางกิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามทักษะ เนื่องจากกิจกรรมบางกิจกรรมผู้วิจัยคาดว่าจะเก็บข้อมูลได้ตรงตามตัวชี้วัดแต่ก็ไม่สามารถเก็บข้อมูลมาได้ตามที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงได้ปรับรูปแบบกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลตรงตามตัวชี้วัดของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ผลการเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการใช้ละครสร้างสรรค์พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ได้คะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมเท่ากับ 85.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 25.43 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเท่ากับ 108.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.30 ซึ่งคะแนนหลังการใช้ละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ละครสร้างสรรค์ มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสูงขึ้น ทั้งนี้ สอดคล้องกับ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2547, หน้า 65) ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนเปรมฤติศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน

12 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสังเกตประเมินพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง จัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน วันละ 50 นาที ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ หลังการจัดกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยทางสถิติระดับ .05 และสอดคล้องกับชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2552, หน้า 5, 109) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาวะของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาวะของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา 2. เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมในกระบวนการละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา 3. เพื่อประเมินผลการสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสหวิทยาการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปพำนักในสถานสงเคราะห์คนชรารอบบางแค จำนวน 15 คน เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาวะ 12 ครั้ง ระยะเวลาดำเนินการ 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยได้แก่ โปรแกรมกระบวนการสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วม แบบประเมินสุขภาวะ แบบประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมที่เข้าร่วม แบบประเมินความเหมาะสมในกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและแบบสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลจากการประเมินวิเคราะห์ผลตามหลักสถิติ ซึ่งใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการฝึกทักษะทางการแสดงเบื้องต้นหรือการฝึกฝนทางการละครอื่น ๆ ให้กับนักเรียนก่อนที่จะให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทสมมติ
2. ควรลงนำกิจกรรมด้านทักษะการแสดงแทรกเข้าไปในช่วงกิจกรรมละลายพฤติกรรมเตรียมความพร้อม
3. ควรนำทักษะการรู้เท่าทันสื่อเข้าไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การเข้าถึงสื่อ วิเคราะห์สื่อได้เบื้องต้น

บรรณานุกรม

- กรรมนิการ พงศ์เลิศวุฒิ. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมี
วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2552). การสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุในสถาน
สงเคราะห์คนชรา. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษาและสื่อสารการ
แสดง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนม เกตุมาน. (2550). พัฒนาการวัยรุ่น. สืบค้นจาก www.psychlin.co.th/new_page_56.htm
- ปกรณ์ ประจัญบาน. (2558). โครงการวิจัยการวิจัยและพัฒนาแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ด้าน
การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. พิษณุโลก มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2546). รายงานผลการวิจัย เรื่อง การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนา
ผู้เรียน. กรุงเทพฯ: พรทิพกราฟฟิค.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2526). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ทวิศ ศรีเกตุ. (2557). ผู้บริโภคกับปัญหาการซื้อขายออนไลน์. สืบค้นจาก
https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1803
- นิตยา สุวัฒน์กัญ และคณะ. (2541). ผลของการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความจำและความ
เข้าใจในเรื่อง. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2559). เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ ฉลาดรู้ ฉลาดเลือก. กรุงเทพฯ: องค์การ
สงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริม (2552). รู้เท่าทันสื่อ. สืบค้นจาก <http://resource.thaihealth.or.th/media/knowledge/14793>

การบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้างและจิตวิทยาเชิงบวก

Structural Family Therapy and Positive Psychology

วันที่รับบทความ : 3 มีนาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 27 พฤษภาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2563

ภาสกร คุ่มศิริ¹

นฤมล พระใหญ่²

นันท์ชัตสนันท์ สกุลพงศ์³

สิทธิพร ครามานนท์³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้การให้การบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้าง ซึ่งนำเสนอแนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์โครงสร้างครอบครัว ได้แก่ ระบบย่อยในครอบครัว ขอบเขต บทบาท กฎ และอำนาจรวมถึงเทคนิคการบำบัด ได้แก่ การเข้าร่วมการวางกรอบใหม่ การตั้งกฎ การสร้างขอบเขต และการปรับโครงสร้าง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังนำเสนอการบำบัดครอบครัวแบบโครงสร้างร่วมกับแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งมีเทคนิคที่น่าสนใจ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพและค้นหาจุดแข็งของครอบครัว การใช้พลังบวกหรือเน้นจุดแข็ง การสร้างกรอบใหม่ การส่งเสริมความเป็นพ่อแม่ การสร้างกติกาใหม่การค้นหาข้อบกพร่องแห่งปัญหา สำหรับส่วนท้ายของบทความเป็นการเสนอแนวทางของโปรแกรมการบำบัดและงานวิจัยที่น่าสนใจด้วย

คำสำคัญ : การบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้าง การปรึกษาครอบครัว จิตวิทยาเชิงบวก

¹ นิสิตปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (จิตวิทยาประยุกต์) สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

e-mail: taitae_ong9@hotmail.com

² อาจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ อาจารย์ ดร. ประจักษ์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Structural Family Therapy and Positive Psychology

Received: March 3, 2020

Revised: May 27, 2020

Accepted: May 29, 2020

Passakorn Koomsiri¹

Narulmon Pramai²

Nanchatsan Sakunpong³

Sittiporn Kramanon³

Abstract

This article aims to present concepts about structural family therapy. Its scope is to present theoretical concepts in analyzing family structures such as subsystems, boundaries, roles, rules, and power. Also, this article presents therapy techniques, such as joining, reframing, enacting, boundary making, and restructuring. In addition, the authors present the above concepts with positive psychology which include interesting techniques such as initial rapport building and strengths finding, punctuating the positive or focusing on strengths, reframing, focusing on parents as models, enacting, and finding exceptions. In addition, at the end of the article, the authors present both an example of a structural family therapy program combined with the use of positive psychology and samples of interesting research papers.

Key words: family counseling, positive psychology, structural family therapy

¹ Graduate student, Doctor of Philosophy Program in Applied Psychology, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

e-mail: taitae_ong9@hotmail.com

² Lecturer, Department of guidance and educational psychology, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

³ Lecturer, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

บทนำ

ครอบครัวเป็นระบบพื้นฐานของสังคมที่ส่วนใหญ่มนุษย์เมื่อเกิดขึ้นมาต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยกัน ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย โดยมีอิทธิพลตั้งแต่ร่างกายระดับยีนส์จนถึงพัฒนาการด้านจิตใจ จากการศึกษา แนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตใจพบว่า ครอบครัวมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและสุขภาพจิตในช่วงต้น ๆ ของชีวิต ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud ที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการเด็ก อายุ 0-6 ปี ซึ่งครอบครัวเป็นปัจจัยเอื้อต่อพัฒนาการ รวมถึงทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมจิตใจของ Erik Erikson ที่อธิบายพัฒนาการทางจิตใจเพิ่มเติมโดยเน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างและสังคมที่มีผล ต่อพัฒนาการทางจิตใจตลอดช่วงชีวิต (มาโนช หล่อตระกูล และปราโมทย์ สุคนิษฐ์, 2558, หน้า 2-8) อย่างไรก็ตามสภาพสังคมปัจจุบันพบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบกับมนุษย์ และการปรับตัวของครอบครัว จากการศึกษาครอบครัวในสังคมไทยจากนวนิยายไทยช่วงปี 2508-2557 ของ หลิงเฟินโม (2560, หน้า 1-12) พบปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว การรับค่านิยมจากตะวันตก ปัญหาที่เกิดจากเศรษฐกิจ และปัญหาที่เกิดจากพื้นฐานวิถีชีวิตแตกต่างกันทำ ให้มีปัญหาในการปรับตัว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าครอบครัวมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต ได้แก่ การศึกษาของ อรพินทร์ ชูชม สุภาพร ธนะชานันท์ และทัศนาก ทอภักดี (2554) พบว่า ปัจจัยครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์กับบิดามารดา การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ส่งผลทางบวกต่อภูมิคุ้มกันทาง จิต และจากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคซึมเศร้าในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การมีสมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติด มีปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว และการไม่มีแหล่งสนับสนุนทางสังคม (มาลินี อยู่ใจเย็น, สุทธนันท์ กัลละ, ศศิวิมล บุรณะเรข และไชนภา แก้วจันทร์, 2561, หน้า 100-107) และวัลภา บุรณกลีศ (2560, หน้า 25-33) พบว่าการดูแลสุขภาพตนเองและสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความสุขของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์กัน ทางบวกกับสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 จากวรรณกรรมดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวมีผลต่อความสุขระดับบุคคล หรืออาจกระทบต่อบุคคลโดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิตได้

สำหรับการให้ความช่วยเหลือหรือจัดการปัญหาของครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การให้การปรึกษาหรือบำบัดครอบครัวว่าเป็นการรวมเอาบุคคลที่มีความผูกพันกันในฐานะเป็นครอบครัว เข้ามาร่วม เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน สำหรับครอบครัวในที่นี้หมายถึง บุคคลที่มีความใกล้ชิดได้แก่ พ่อแม่ สามี หรือภรรยา ลูก ญาติพี่น้อง รวมถึงเพื่อนด้วย (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2554, หน้า 87-89) ซึ่งบทความนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดการบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้าง (Structural Family Therapy) ที่มีความเชื่อว่า “individual’s symptoms are best understood when examined in the context of family interactional patterns” (Minuchin & Nichols, as cited in Gladding, 2019, p. 291) นั้น หมายถึง การทำความเข้าใจอาการของบุคคลจะทำได้ดีที่สุดเมื่อทำความเข้าใจบริบทของรูปแบบ

ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและนำเสนอร่วมกับการใช้จิตวิทยาเชิงบวกที่เป็นการศึกษาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับศักยภาพของมนุษย์ (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000, pp. 5-14) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจและประยุกต์ใช้ตัวแปรศักยภาพของมนุษย์เพื่อช่วยเหลือบุคคล และส่งเสริมการเติบโตของชุมชนสังคมที่ดีงาม ผู้เขียนมองว่าเป็นประโยชน์มากยิ่งกับการให้ความช่วยเหลือครอบครัว

การบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้าง

การบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้าง เน้นว่าความบกพร่องของการทำหน้าที่ครอบครัวเป็นปัจจัยเอื้อให้ปัญหาในระดับบุคคลเกิดขึ้นและคงอยู่ ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัญหาเกิดขึ้น แต่จะเป็นปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่หรือยืดเยื้อต่อไปนั้น มาจากโครงสร้างของระบบครอบครัวที่เป็นปัญหานั้นเอง ดังนั้นการเข้าไปจัดระเบียบหรือปรับโครงสร้างครอบครัวใหม่อาจทำให้อาการหรือปัญหาในระดับบุคคลดีขึ้น สำหรับการบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้างเริ่มต้นมาจากประสบการณ์ของ Salvador Minuchin และคณะ การบำบัดนี้ถูกสร้างขึ้นจากความจำเป็นขณะที่เขาเป็นแพทย์ฝึกหัดที่ Wiltwyck School และทำงานเกี่ยวกับเด็กประพฤติดี (Jones, Lettenberger, & Wickel, 2011, p. 342; Gladding, 2019, p. 291)

เป้าหมายของการบำบัด

การบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้างมีเป้าหมายเพื่อจัดโครงสร้างระบบครอบครัวใหม่ โดยช่วยปรับกฎของครอบครัวให้เกิดความเหมาะสม สร้างปฏิสัมพันธ์ เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการสื่อสารในครอบครัวใหม่ รวมทั้งปรับขอบเขตระบบย่อยภายในโครงสร้างครอบครัว เช่น สามัญภรรยา พี่น้อง พ่อแม่ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เช่น ระบบใดที่พึ่งพิงมากเกินไปก็ปรับให้มีอิสระมากขึ้นโดยยังคงคำนึงถึงกันอยู่ บางครอบครัวห่างเหินก็จะทำให้เกิดความคุ้นชินใกล้ชิดสนิทสนมกัน หรือบางบ้านมีกฎที่เข้มงวดก็ต้องปรับให้ยืดหยุ่นมากขึ้น (เพ็ญญา กลิ่นภาดล, 2559, หน้า 126)

แนวคิดหลักที่สำคัญ

โครงสร้างครอบครัวมีอิทธิพลทำให้ครอบครัวดีขึ้นหรือแย่ลงก็ได้ ในบางครอบครัวได้รับการจัดระเบียบเป็นอย่างดี ในรูปแบบลำดับชั้น มีกฎที่เข้มงวด ในขณะที่บางครอบครัวมีโครงสร้างที่จัดระเบียบเพียงเล็กน้อยแต่สมาชิกในครอบครัวทำงานเกินขอบเขตก็อาจทำให้เกิดความเครียด ความเข้มงวด ความสับสนวุ่นวาย และความผิดปกติในครอบครัวได้ ซึ่งจะส่งผลให้ครอบครัวเข้าสู่ภาวะวิกฤต ครอบครัวที่มีโครงสร้างที่เปิดกว้าง เหมาะสม ยืดหยุ่น จะทำหน้าที่ครอบครัวได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับครอบครัวที่ไม่มีการจัดการโครงสร้าง ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวยังพูดถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยของสมาชิกครอบครัวจะมีความเป็นพันธมิตรเกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งมีการร่วมเป็นพันธมิตรเพื่อต่อต้าน (coalition) เป็นการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกครอบครัวคนใดคนหนึ่งเพื่อต่อต้านสมาชิกคนที่สาม ประกอบด้วย พันธมิตรที่มั่นคง (stable coalition) คือ การรวมกันแบบคงที่กลายมาเป็นส่วนสำคัญของการใช้ชีวิตประจำวันของครอบครัว

เช่น แม่และลูกชาย และพันธมิตรทางอ้อม (detouring coalition) คือ การนำสมาชิกครอบครัวที่เป็นบุคคลที่สามารถรับมือกับปัญหาหรือความขัดแย้งเพื่อลดความเครียดในความสัมพันธ์ (Gladding, 2019, p. 292)

ระบบย่อยในครอบครัว (Subsystems)

ระบบย่อยในครอบครัวเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญของทฤษฎีนี้กล่าวคือ หน่วยเล็ก ๆ ที่ทำงานเชื่อมโยงกันภายใต้ระบบโดยรวมเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ของครอบครัวระบบย่อยถูกกำหนดไว้ด้วยขอบเขตและกฎที่เชื่อมโยงไว้ เช่น เลี้ยงเด็ก ผู้นำ ผู้ดูแลบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ หากระบบย่อยถูกขัดขวางหรือทำหน้าที่บกพร่องอาจทำให้เกิดความเครียด และปฏิกิริยาทางอารมณ์เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้แบ่งระบบย่อยที่สำคัญของครอบครัวไว้ 3 ระบบย่อยกล่าวคือ ระบบย่อยแบบคู่สมรส ระบบย่อยแบบผู้ปกครอง และระบบย่อยแบบญาติพี่น้อง ดังต่อไปนี้ (Gladding, 2019, p. 293)

ระบบย่อยแบบคู่สมรส (spousal subsystem) อาจประกอบไปด้วย พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคู่รักต่างเพศ ประกอบเป็นคู่ที่ดูแลกันและกัน ระบบย่อยนี้สามารถแสดงให้เห็นได้ถึงคุณภาพของโครงสร้างครอบครัว และวิธีการทำงานของระบบครอบครัว เช่น ระบบย่อยคู่สมรสทำงานได้ดีที่สุดเมื่อมีความสอดคล้องกัน เช่น สามีภรรยาอาจจะทำงานกันเป็นทีม โดยคนหนึ่งรับผิดชอบเรื่องงานบ้านและอีกคนรับผิดชอบเรื่องงานนอกบ้าน ซึ่งทั้งสองฝ่ายยอมรับอิทธิพลที่พวกเขามีต่อกันและการพึ่งพากันและกัน

ระบบย่อยแบบผู้ปกครอง (parental subsystem) ซึ่งรวมไปถึงพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ปู่ย่าตายาย พ่อหรือแม่แท้ ๆ พ่อหรือแม่เลี้ยง ระบบย่อยนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อรับผิดชอบเรื่องการดูแลปกป้องและขัดเกลาทางสังคมให้กับลูก รวมถึงเป็นระบบบริหารครอบครัว ซึ่งทฤษฎีครอบครัวเชิงโครงสร้างเชื่อว่าระบบผู้ปกครองที่ร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่น คือ ส่วนสำคัญของการทำงานของครอบครัวที่เหมาะสม ระบบย่อยแบบผู้ปกครองต้องเปลี่ยนแปลงไปเมื่อลูกเติบโตขึ้น ซึ่งกฎที่ใช้กับเด็กอาจจะใช้ไม่ได้ผลกับวัยรุ่น ดังนั้นผู้ปกครองจะถูกท้าทายอยู่เสมอในการกำหนดความเหมาะสม ความชัดเจน และขอบเขตที่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวเข้าถึงซึ่งกันและกันได้โดยไม่ใกล้ชิดหรือห่างกันมากเกินไป

ระบบย่อยแบบพี่น้อง (sibling subsystem) คือหน่วยภายในครอบครัวที่สมาชิกอยู่ในรุ่นเดียวกัน เช่น พี่สาว พี่ชาย น้องชาย น้องสาว ในบางครอบครัวพี่น้องมาจากเด็กที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกัน ในบางครอบครัวเป็นพี่น้องที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยง ระบบพี่น้องที่มีความต่างของอายุอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบ อย่างไรก็ตามระบบพี่น้องจะมีความใกล้ชิดกันทางจิตใจ เนื่องจากมีโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์กัน

ขอบเขต (Boundaries)

ขอบเขตเป็นปัจจัยหนึ่งที่แบ่งแยกสมาชิกครอบครัวทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการจัดระเบียบรูปแบบครอบครัวอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ ระดับการมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัวนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของขอบเขตที่มีอยู่ระหว่างสมาชิกครอบครัว (Kindsvatter, Duba & Dean, 2008, p. 206) ตามแนวคิดนี้ขอบเขตถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเภทและแสดงให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ด้วยการใช้เส้น ดังนี้

1. ขอบเขตชัดเจน (clear boundaries) แสดงโดย เส้นประ (---) ขอบเขตที่ชัดเจนประกอบไปด้วยกฎที่ชัดเจนและสมาชิกครอบครัวสื่อสารและสัมพันธ์กัน ในครอบครัวที่มีขอบเขตชัดเจน สมาชิกสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล และแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาต่อกันได้อย่างอิสระ ในครอบครัวแบบนี้ จะมีการประนีประนอม และการปรองดองจะเกิดขึ้นในครอบครัวได้สำเร็จ ผู้ปกครองและเด็กจะรู้สึกมีส่วนร่วม ในขณะเดียวกันก็รู้สึกเป็นตัวของตัวเอง

2. ขอบเขตเข้มงวด (rigid boundaries) แสดงโดย เส้นตรง (—) เป็นขอบเขตระหว่างสมาชิกที่ไม่ยืดหยุ่น และเต็มไปด้วยการใช้อำนาจ ขอบเขตแบบนี้จะทำให้ผู้คนแยกห่างออกจากกัน สมาชิกครอบครัวมีความยากลำบากในการสร้างสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกัน ด้วยเหตุนั้นบุคคลอาจจะแยกตัวออกจากครอบครัว

3. ขอบเขตกระจัดกระจาย (diffuse boundaries) แสดงโดย เส้นจุดไข่ปลา (...) ขอบเขตที่กระจัดกระจาย สมาชิกครอบครัวบางคนจะถูก “กลืน” แทนที่จะสร้างความเป็นอิสระและเป็นตัวเอง ระบบย่อยที่มีขอบเขตแบบกระจัดกระจายจะมีการพึ่งพิงกันจนเกินไป

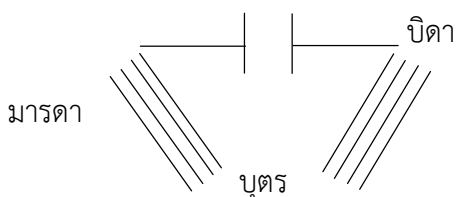

ภาพที่ 1 แสดงการใช้สัญลักษณ์อธิบายขอบเขตของครอบครัว

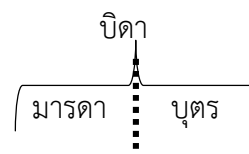
ที่มา : ประยุกต์จาก Gladding (2019, p. 294)

นอกจากนี้ ในครอบครัวที่มีความขัดแย้งกันและถึงบุคคลที่ 3 เข้ามามีส่วนร่วมมีความสนิทแนบแน่นกัน จะใช้สัญลักษณ์เส้นสามเหลี่ยม (triangulation) หรืออาจเรียกว่าเป็นสามเหลี่ยมแห่งปัญหา เป็นกระบวนการของระบบที่เด็กกลายเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันของผู้ปกครองโดยการเลือกข้าง (แสดงในภาพ ง) และรูปแบบครอบครัวอีกประเภทที่มีปัญหา คือ ระบบครอบครัวที่เด็กที่ต้องรับบทบาทเป็นผู้ปกครอง (parentified children) เนื่องจากพ่อแม่แยกออกจากกัน เด็กเหล่านี้จะได้รับการความรับผิดชอบที่สูงเกินกว่าพัฒนาการ เด็กจะถูกดึงมาทำหน้าที่ข้ามรุ่น ซึ่งความรับผิดชอบ

เหล่านี้ เช่น งานที่ต้องทำในชีวิตประจำวัน เช่น ทำอาหาร ซื้ของ หาเงิน เลี้ยงน้อง ซึ่งเด็กจะกลายเป็นแหล่งพึ่งทางอารมณ์ให้กับพ่อแม่ ความสัมพันธ์แบบนี้เป็นลักษณะที่กลับกันของพัฒนาการและบทบาทที่เหมาะสมของผู้ปกครองและเด็ก (แสดงในภาพ จ) (Buehler & Welsh, 2009, p. 167; Minuchin, as cited in Gladding, 2019, p. 295)

จ. ครอบครัวที่เกิดสามเหลี่ยมแห่งปัญหา

จ. การดึงสมาชิกฝ่ายหนึ่งมาเป็นพันธมิตร
ลักษณะนี้บุตรถูกดึงมาเข้าร่วมแบบข้ามรุ่น
ทำหน้าที่แทนบทบาทผู้อื่น

ภาพที่ 2 แสดงแผนภาพสามเหลี่ยมแห่งปัญหาและครอบครัวที่เด็กทำหน้าที่ผู้ปกครอง
ประยุกต์จาก Gladding (2019, p. 294)

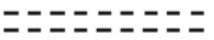
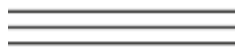
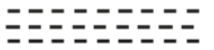
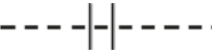
อย่างไรก็ตาม แนวคิดการบำบัดครอบครัวแบบเน้นโครงสร้างยังเน้นถึงบทบาท กฎ และอำนาจภายในโครงสร้างของครอบครัวด้วยซึ่งอธิบายดังนี้ (Gladding, 2019, pp. 295-296)

ในเรื่องของ บทบาท (roles) นักจิตวิทยาต้องเข้าใจถึงตำแหน่งและหน้าที่การทำงานต่าง ๆ ของสมาชิกของครอบครัว บทบาทหน้าที่บางอย่างอาจไม่ถูกปรับเข้ากับสภาพปัจจุบัน เช่น สมาชิกครอบครัวที่เด็กที่สุดจะถูกวางบทบาทให้เป็นเพียง “เด็กน้อย” ไม่เคยถูกฟังอย่างจริงจังจากใครแม้เด็กน้อยคนนี้จะโตแล้วก็ตาม

สำหรับ กฎ (rules) ของครอบครัวที่ถูกถ่ายทอดมารุ่นสู่รุ่นโดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของวิถีชีวิตของครอบครัว อาจเกิดเป็นความเสียหายด้านการทำงานของหน้าที่ครอบครัว ซึ่งกฎในครอบครัวอาจจะมีลักษณะที่ชัดเจนหรือเป็นกฎโดยนัยก็ได้ วิธีการตั้งกฎที่ดี คือสมาชิกครอบครัวทุกคนต้องยอมรับอย่างชัดเจนว่ากฎสำหรับครอบครัวจะเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถทำได้โดยการประชุมครอบครัว

อำนาจ (power) คือ ความสามารถที่จะทำบางสิ่งบางอย่างหรือให้ได้บางอย่างมาสำเร็จ อำนาจในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบ นั่นคือสามารถดำเนินการเรื่องการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัวที่มีปัญหา อำนาจจะตกเป็นของสมาชิกไม่กี่คน สมาชิกครอบครัวที่ไม่มีสิทธิ์อาจแยกตัวเองออกจากครอบครัว หรือเข้าไปร่วมมือกับสมาชิกที่แข็งแกร่งกว่า จะมีการปะทะกันทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ได้อะไรบางอย่าง หลังจากที่สังเกตได้ว่าอำนาจกระจายตัวในครอบครัว

อย่างไร นักจิตวิทยาจะใช้ทักษะเพื่อเปลี่ยนแปลงสมดุลอำนาจในขณะนั้น และช่วยเหลือให้ครอบครัวได้เรียนรู้วิธีการใหม่ในการจัดการกับสถานการณ์ที่ต้องมีการใช้อำนาจ ทั้งนี้ยังมีการเสนอเส้นสัญลักษณ์อื่น ๆ เพิ่มเติมอีก ดังนี้

	แทน สนิทใกล้ชิดกัน		แทน ความขัดแย้ง
	แทน หลอมรวมกัน		แทน เกลียด
	แทน เป็นศัตรูกัน		แทน แยกตัวเหินห่าง
	แทน ใช้ความรุนแรง		แทน ถูกกระทำด้านอารมณ์
	แทน ศัตรูแบบใกล้ชิด		แทน ถูกกระทำด้านร่างกาย
	แทน ศัตรูแบบห่าง ๆ		แทน ถูกกระทำทางเพศ

ภาพที่ 3 แสดงสัญลักษณ์แสดงเส้นความสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ครอบครัว
ที่มา : ประยุกต์จาก Gladding (2019, p. 295)

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ

เทคนิคการให้การบำบัดหลักที่ใช้บ่อยที่สุด มีดังนี้

การเข้าร่วม (joining) การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวนำไปสู่กระบวนการรักษา นักจิตวิทยาต้องทำงานกับทุกคนในครอบครัว โดยสร้างสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว แสดงความเข้าใจอย่างจริงจัง สร้างความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยผ่านการรับฟังและการสะท้อนความเข้าใจ ซึ่งการเข้าร่วมกับครอบครัวเพื่อให้การช่วยเหลือมี 4 วิธี ดังนี้ (Gladding, 2019, p. 296-298)

การสำรวจปัญหา (tracking) คือ การที่นักจิตวิทยาทำการสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว โดยอาจใช้วิธีการทวนความหรือสรุปเรื่องราวที่ผู้รับบริการเล่าอย่างไม่ตัดสินแต่จะรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อแสดงความสนใจ เมื่อได้ข้อมูลแล้วนักจิตวิทยาจะนำมาวางแผนเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป

การจำลอง (mimesis) นั่นคือ การที่นักจิตวิทยากลายเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โดยจำลองและเลียนแบบเนื้อหาของการสื่อสารภายในครอบครัว สะท้อนให้ครอบครัวเห็นการสื่อสาร รวมถึงบรรยากาศในครอบครัว เช่น พูดคุยหยอกล้อกับครอบครัวที่ร่าเริง

การให้การยืนยันกับสมาชิกครอบครัว (confirmation of a family member) เกี่ยวข้องกับการใช้คำเพื่อเข้าใจสมาชิกแต่ละคนโดยแสดงอารมณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกที่เกิดขึ้นรวมถึงพฤติกรรมภายในที่

ไม่ได้แสดงออกมาของสมาชิกครอบครัว เป็นการอธิบายพฤติกรรมของบุคคลโดยไม่ตัดสิน การยืนยันจุดแข็งของสมาชิกในครอบครัว

การเอื้ออำนวย (accommodation) ทำการปรับโครงสร้างครอบครัวเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการช่วยเหลืออาจต้องระมัดระวังโดยต้องใช้เวลาเนื่องจากต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบว่าครอบครัวสามารถก้าวผ่านขอบเขตการทำงานเดิม ๆ ของครอบครัวที่มีปัญหา หากประเมินว่าครอบครัวมีความพร้อม นักจิตวิทยาจะทำหน้าที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่โครงสร้าง ปรับขอบเขตการทำงาน และการสื่อสารให้เหมาะสม

เทคนิคการบำบัดที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนของโครงสร้างครอบครัว

ผู้เขียนสรุปใจความสำคัญของเทคนิคต่าง ๆ ตามแนวคิดการบำบัดแบบโครงสร้างครอบครัวพอสังเขป ได้ดังนี้ (Gladding, 2019, p. 298-301)

การวางกรอบใหม่ (reframing) เป็นการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ โดยข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ไม่ได้เปลี่ยนไป แต่ความหมายของสถานการณ์จะถูกทำให้เกิดมุมมองใหม่ เช่น วางกรอบพฤติกรรมใหม่ ได้แก่ “ความซุกซนที่แก้ไขไม่ได้” โดยหาทางปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลที่ซุกซนว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงได้เสมอ หรือความซุกซนมักเป็นไปตามพัฒนาการ

การเว้นหรือการคั่น (punctuation) เช่น การพยายามแสดงให้เห็นว่าตนมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของลูกมากกว่าสนใจที่ปัญหา โดยให้ความสนใจความสามารถของแม่ในการแก้ไขหรือปรับวินัยลูก การเว้นวรรคสถานการณ์จะทำให้การรับรู้ของทุกคนที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนไป ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ในอนาคตได้

การไม่สมดุล (unbalancing) คือ การสนับสนุนบุคคลหรือระบบย่อยบางส่วนของครอบครัว เช่น นักจิตวิทยาอาจนั่งข้างลูกสาวที่มีปัญหาพฤติกรรมสามารถออกรับแทนลูกสาว หลังจากนั้นก็อาจให้เหตุผลกับลูกสาวว่าเพราะอะไรถึงควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เมื่อวิธีการนี้ถูกนำไปใช้กับคนที่ตกเป็นรองในระบบครอบครัว อาจมีโอกาสนในการเปลี่ยนแปลงภายในระบบความสัมพันธ์ได้

การตั้งกฎ (enactment) เป็นการเปลี่ยนเส้นทางการสื่อสารระหว่างนักจิตวิทยาและครอบครัว เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการสื่อสารและพฤติกรรมในสมาชิกครอบครัวกล่าวได้ว่า เทคนิคการตั้งกฎเป็นตัวกลางความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว โดยเอื้อให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จุดประสงค์ของวิธีการนี้เพื่อให้สมาชิกครอบครัวเห็นปฏิสัมพันธ์ต่อกันและทำทากฎรูปแบบเดิมซึ่งสามารถช่วยเหลือให้สมาชิกครอบครัวมีการควบคุมพฤติกรรม ทำให้สมาชิกครอบครัวตระหนักรู้ถึงวิธีการติดต่อที่กำลังใช้อยู่ได้มากขึ้น

ปฏิสัมพันธ์ตามธรรมชาติของครอบครัว (working with spontaneous interaction) คือ การให้ความสนใจกับพฤติกรรมบางอย่างที่แสดงออกมาในห้องการบำบัด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ก่อวนหรือผิดปกติ เช่น การตะคอก การโทษผู้อื่น การบังคับ ด้วยวิธีนี้จะสามารถเห็นถึงพลวัตรการมีปฏิสัมพันธ์ของ

ครอบครัวได้โดยตรง นักจิตวิทยาสามารถใช้โอกาสนี้ในการช่วยให้ครอบครัวตระหนักถึงรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ที่มีสิ่งใดบ้างที่ควรทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การสร้างขอบเขต (boundary making) ครอบครัวต้องการขอบเขตที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงของการพัฒนาการ ครอบครัวอาจจะต้องใช้ขอบเขตที่เข้มงวดในช่วงที่ลูกยังเป็นเด็ก และขอบเขตที่ยืดหยุ่นมากขึ้นเมื่อลูกเป็นวัยรุ่น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการที่ต่างกันในแต่ละช่วง การช่วยเหลือในเทคนิคนี้คือ ช่วยให้ครอบครัวแก่นิยามหรือเปลี่ยนแปลงขอบเขตภายในครอบครัวที่เป็นปัญหา

การสร้างความเข้มข้น (intensity) คือ การเปลี่ยนการติดต่อสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพด้วยการใช้ความกดดัน เช่น โทณเสียง ความดัง จังหวะ และการเลือกใช้คำพูด วิธีนี้จะทำลายรูปแบบสมดุลเดิม ๆ ของครอบครัวลง ทำลายการรับรู้ความเป็นจริงของครอบครัว

การปรับโครงสร้าง (restructuring) เป็นหัวใจสำคัญของวิธีการเชิงโครงสร้าง เป้าหมาย คือ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวทำให้ครอบครัวทำงานได้ดีขึ้นโดยการเปลี่ยนลำดับขั้นและรูปแบบปฏิสัมพันธ์ เช่น การที่อำนาจตกไปอยู่ในทุกคนในครอบครัว วิธีการนี้สามารถปรับได้ผ่านการตั้งกฎ การสร้างความไม่สมดุลและขอบเขตของครอบครัวได้

เทคนิคการปรับสมรรถนะ (shaping competence) ช่วยเหลือครอบครัวและสมาชิกให้มีการทำงานที่เหมาะสมมากขึ้นโดยเน้นถึงพฤติกรรมเชิงบวก อาจเสริมแรงผู้ปกครองที่ทำให้ลูกประพฤติตนดีขึ้น แม้ว่าผู้ปกครองจะทำได้เพียงชั่วคราว ทั้งนี้ ควรเสริมแรงสมาชิกครอบครัวในการทำสิ่งที่ถูกต้องหรือมีการตัดสินใจที่เหมาะสม

การวินิจฉัยครอบครัว (diagnosing) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์เชิงระบบของสมาชิกครอบครัวทั้งหมด ช่วยให้เห็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องปรับหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ครอบครัวมีการพัฒนาการวินิจฉัยเป็นสิ่งที่ควรทำเป็นลำดับต้น ๆ ในกระบวนการให้ความช่วยเหลือด้านครอบครัว

การเพิ่มปัญญาแก่ครอบครัว (adding cognitive constructions) ผ่านการแนะนำให้ข้อมูลที่สำคัญแก่ครอบครัว นำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาและแนวทางแก้ไข การสะท้อนข้อมูลจากประสบการณ์และความรู้ของครอบครัว

การให้เรียนรู้ผ่านตัวอย่างโดยลงมือ (pragmatic fictions) คือ ช่วยสมาชิกครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงผ่านการเข้าใจความเป็นจริงมากขึ้น เช่น การบอกเด็กที่มีการกระทำไม่สมวัยเป็นระยะ การสะท้อนการต่อต้านของครอบครัว ซึ่งพวกเขาอาจหาสาเหตุว่าเพราะอะไรจึงมีพฤติกรรมแบบที่ตนเองเป็นอยู่ และสร้างความเปลี่ยนแปลงในวิธีของตนเอง รวมทั้งกระตุ้นให้ครอบครัวร่วมกันค้นหาทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับปัจจุบัน อาจมีการฝึกพฤติกรรมในห้องบำบัดร่วมด้วย

บทบาทของนักจิตวิทยา

ในช่วงแรกของการบำบัดนักจิตวิทยาจะเข้าร่วมกับครอบครัวและรับบทบาทเป็นผู้นำ ในช่วงที่สองจะวางร่างโครงสร้างพื้นฐานของครอบครัวและวินิจฉัยปัญหา ในช่วงสุดท้ายจะช่วยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวโดยใช้หลายเทคนิคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ นักจิตวิทยาต้องมีความสามารถในการตีความสิ่งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวได้อย่างถูกต้อง และมีเครื่องมือหลายอย่าง

ที่นำมาใช้ช่วยเหลือครอบครัว อีกนัยหนึ่งนักจิตวิทยาจะทำหน้าที่เหมือนผู้กำกับ โดยสร้างฉาก ออกแบบ การมีส่วนร่วมของสมาชิก เมื่อสร้างฉากได้สำเร็จ นักจิตวิทยาจะอยู่รอบนอกเพื่อทำการสังเกต เมื่อมีการ ย้อนกลับไปสู่รูปแบบครอบครัวที่ไม่เหมาะสมจะเข้าไปวิจารณ์และท้าทายสมาชิกครอบครัว แต่ที่สำคัญ นักจิตวิทยาจะไม่เป็นผู้เล่นในฉากของครอบครัว และคอยรักษาระยะที่เหมาะสมกับครอบครัวที่รับการ บำบัด ดังนั้นจึงทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวโดยไม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อให้ ครอบครัวโดยรวมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีคุณภาพ (Gladding, 2019, pp. 302-303)

การประยุกต์ใช้จิตวิทยาเชิงบวกร่วมกับการบำบัดครอบครัวแบบโครงสร้าง

การให้การบำบัดครอบครัวเชิงบวก (positive family therapy) ทำได้โดยผสมหลายทฤษฎีและ จิตวิทยาเชิงบวกที่ใช้แนวทางในการสร้างหรือค้นหาจุดแข็ง (strengths) ของครอบครัว โดยสร้างการ เติบโตของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคน ทั้งนี้ การให้การบำบัดครอบครัวมีรากฐานการมองครอบครัวที่ เป็นระบบ ซึ่งการบำบัดครอบครัวเชิงบวกไม่ได้มีระบบแนวคิดที่ซับซ้อนต่างไปจากทฤษฎีการบำบัด ครอบครัวก่อนหน้านี้ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการวิเคราะห์ครอบครัว การบำบัด ครอบครัวเชิงบวกถูกออกแบบมาเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนสร้างโครงสร้างครอบครัวใหม่ให้อยู่ บนพื้นฐานของความเป็นจริง เน้นความรับผิดชอบจากสมาชิกในครอบครัวที่นำมาสู่เป้าความสำเร็จ บางอย่าง โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนเนื่องจากปัญหาของแต่ละบุคคลถูกจัดการสร้าง เสริมพันธมิตรของครอบครัวที่จะจัดการปัญหาโดยใช้ทักษะอารมณ์เชิงบวก และจบลงด้วยการเป็น ครอบครัวที่มีความสุข ซึ่งจากการศึกษาเอกสารพบว่าการบำบัดครอบครัวเชิงบวกมีเทคนิคที่น่าสนใจ มากมาย ผู้เขียนขอแนะนำโดยสังเขป ดังนี้ (Conoley & Conoley, 2009, pp. 1-52)

1. เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธภาพและค้นหาจุดแข็งของครอบครัว (initial rapport building and strengths finding) ดำเนินการสร้างควมไว้วางใจ จูงใจ ด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไป โดยอาจใช้ ทักษะคำถามปลายเปิด สะท้อนความ สรุปความทำการตั้งกติกาในการพูดคุย และสำรวจข้อมูลของ สมาชิกแต่ละคนในครอบครัว ซึ่งการบำบัดรูปแบบนี้จะให้ความสนใจต่อจุดแข็งและข้อดีของสมาชิกแต่ละ คนในครอบครัว ไม่เน้นการวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวในเชิงลึก โดยเริ่มต้นอาจคลายความกังวลของ ครอบครัวและสร้างความร่วมมือกันภายในของครอบครัวก่อน จากนั้นเริ่มวางแผนที่จะส่งเสริมความสุขให้ เกิดขึ้นในครอบครัว ในขั้นนี้จำต้องอาศัยเทคนิคการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว (joining) โดย อาศัยแนวคิดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางของ Carl Rogers ในการสร้างสัมพันธภาพแห่งการช่วยเหลือ ได้แก่ การสอดคล้องกลมกลืน (congruence) การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (unconditional positive regard) การเข้าอกเข้าใจ (empathy) นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความเป็นกลาง (neutrality) ที่ผู้ให้การ บำบัดจำเป็นต้องมีเพื่อสัมพันธภาพแห่งการช่วยเหลือ

2. การใช้พลังบวกหรือเน้นจุดแข็ง (punctuating the positive or focusing on strengths) ให้ความสนใจจุดแข็งและเอื้อให้เกิดพลังบวกในครอบครัว ชวนมองความสามารถของครอบครัวที่มีทำให้

เกิดแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างเข้มข้น และสร้างความหวัง เทคนิคที่กล่าวถึงคือ Columbo technique เป็นการใช้คำถามเพื่อสร้างความกระจ่างในจุดแข็งของครอบครัวที่อาจนำไปสู่เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในครอบครัวได้ นอกจากนี้การใช้เทคนิคการถามซ้ำ (repetitive questions) เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงความคิดที่วางแผนไปสู่เป้าหมายช่วยให้เห็นแผนที่จะแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนขึ้น และสนับสนุนการมีอารมณ์เชิงบวก (positive emotions) ซึ่งเป็นจุดแข็งที่ควรส่งเสริมให้เกิดการคิด แก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ขึ้นในครอบครัว

3. การสร้างกรอบใหม่ (reframing) การชวนให้สมาชิกในครอบครัวมีมุมมองที่เป็นทางเลือกอื่น นอกจากสิ่งที่ตนคิดว่าถูก เช่น พ่อเป็นคนโมโหร้ายตลอดเวลา แม่ไม่เคยมีเวลาว่างให้ฉัน น้องเป็นคนสกปรก การเปลี่ยนกรอบความคิดดำเนินการโดยการแปลความข้อมูลจากที่สมาชิกเล่าใหม่จากมุมมองเดิมที่ไม่มีความยืดหยุ่นหรือมีปัญหา โดยอาจมีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมด้วย ทั้งนี้ยังให้ความสนใจกับการเปลี่ยนกรอบแนวคิด ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากเป้าหมายด้านลบไปสู่การมีเป้าหมายพฤติกรรมด้านบวก

4. การส่งเสริมความเป็นพ่อแม่ (parent as model) ส่งเสริมให้พ่อแม่มองเห็นตนเองว่าเป็นตัวแบบ ที่ทรงพลัง มีความสำคัญต่อการผลักดันสมาชิกรุ่นใหม่ในครอบครัว โดยเน้นบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ต้องมีความรับผิดชอบ ตอบสนองด้านความรู้สึกต่อลูก ไม่เน้นการลงโทษ หน้าที่ของนักจิตวิทยาคือการพูดคุยถึงประสบการณ์ ค้นหาและท้าทายความสามารถ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำความเข้าใจจุดแข็งที่จะให้จัดการปัญหาในครอบครัวได้

5. การสร้างกติกาใหม่ (enactment) เป็นเทคนิคที่แนะนำให้ใช้ในจังหวะที่สมาชิกในครอบครัว มีประสบการณ์การเติบโต หรือจังหวะที่จะฝึกเพื่อเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การให้การบำบัด อาจมีการฝึกบทบาทสมมติ (role play) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สำคัญโดยมีผู้ให้การบำบัดทำหน้าที่ผู้สอน (coach) เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารในครอบครัว (communication skills) เช่น เมื่อเด็กไม่ยอมอาบน้ำพ่อแม่ควรถามหรือตอบสนองด้วยคำถามที่สุภาพและมีความสุข หรือใช้การกระตุ้นทางบวกที่ทำให้เกิดพฤติกรรม พ่อแม่ควรได้รับการฝึกใช้ความสุภาพและวิถีแห่งความสุขในการชวนเด็กอาบน้ำ เนื่องจากเด็กต้องการการเสริมแรงอย่างมากในการกระทำพฤติกรรมมากกว่าการได้รับการบ่นหรือตำหนิจากผู้ปกครอง

6. การค้นหาข้อยกเว้นแห่งปัญหา (finding exceptions) เป็นการสำรวจประสบการณ์ที่เคยสำเร็จ ชวนให้มองและเข้าใจถึงคุณค่าของจุดแข็งที่ผ่านมาว่าเคยกระทำสำเร็จ มีจุดแข็งจากเหตุการณ์นั้นอะไร นำมาปรับใช้อย่างไรได้บ้าง สิ่งที่ต้องระวังคือคำถามที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงหรือรายละเอียดบางอย่างที่อ่อนไหว เช่น การถามที่สื่อการตำหนิอีกฝ่าย การตัดสินใจมายาคติทางสังคม

จากข้อมูลข้างต้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการให้การบำบัดครอบครัวแบบโครงสร้างร่วมกับเทคนิคการบำบัดครอบครัวเชิงบวก เป็นตารางดังนี้ (Gladding, 2019, p. 291-307; Conoley & Conoley, 2009, pp. 1-52)

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างแนวทางให้การบำบัดครอบครัวแบบโครงสร้างร่วมกับเทคนิคจิตวิทยาเชิงบวก

ครั้งที่	ขั้นตอน	แนวคิดและเทคนิค	วัตถุประสงค์
1	ขั้นเริ่มต้น	- การสร้างสัมพันธภาพ - การสำรวจปัญหา - การตั้งกฎ - ค้นหาจุดแข็งของครอบครัว	1. เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพและความรู้สึกแห่งการช่วยเหลือ 2. สำรวจข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลืออย่างรอบด้าน 3. ค้นหาจุดแข็งของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคน 4. เพื่อประเมินก่อนกระบวนการให้การบำบัดครอบครัว
2		- การสำรวจปัญหา - การจำลอง - การวินิจฉัยครอบครัว โดยใช้แผนผังครอบครัว - ปฏิสัมพันธ์ตามธรรมชาติของครอบครัว - ค้นหาจุดแข็งของครอบครัว	1. ทำความเข้าใจปัญหาและสาเหตุของครอบครัว โดยการเขียนแผนภาพครอบครัว 2. รวบรวมข้อมูลครอบครัว เช่น ศีรษะระบบย่อยในครอบครัว บทบาทในครอบครัว กฎกติกา ขอบเขตอำนาจ และจุดแข็งของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว 3. เพื่อเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวโดยเข้าไปเป็นผู้เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3	ขั้นดำเนินการ	- รวมกันตั้งเป้าหมายและวางแผนแก้ไขปัญหา - ใช้พลังบวกหรือเน้นจุดแข็ง - การวางกรอบใหม่ - การปรับโครงสร้าง - การสร้างขอบเขต	1. เพื่อร่วมกันระหว่างผู้บำบัดและครอบครัวในการตั้งเป้าหมายและวางแผนแก้ไขปัญหา 2. เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวโดยใช้แผนภาพครอบครัว 3. เพื่อเอื้อให้ครอบครัวเกิดการปรับ แก้ไข และเติบโตในเชิงบวก เช่น การปรับขอบ การปรับโครงสร้างครอบครัว การสร้างกติกาใหม่ การกระจายอำนาจ
4		- ใช้พลังบวกหรือเน้นจุดแข็ง - การเพิ่มปัญญาแก่ครอบครัว - การสร้างกรอบใหม่ - เรียนรู้ผ่านตัวอย่างโดยลงมือ - ส่งเสริมความเป็นพ่อแม่	1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้ฝึกการใช้จุดแข็งในการแก้ปัญหา เช่น การสื่อสาร ความรัก ความอ่อนโยน ความหวังดี 2. เพื่อให้ข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการมีความสุขในครอบครัว เช่น บทบาทหน้าที่ การสื่อสาร หรืออาจนำเสนอผ่านตัวแบบครอบครัวที่ดี 3. สำรวจและเตรียมครอบครัวเพื่อรับมือกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นภายในครอบครัว
5	ขั้นสรุป/ยุติ	- ค้นหาข้อบกพร่องแห่งปัญหา - เทคนิคการปรับสมรรถนะ - การค้น - การให้การยืนยันกับสมาชิกครอบครัว	1. เพื่อสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการให้การบำบัดครอบครัว 2. เพื่อสำรวจอุปสรรคและวางแผนจัดการอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในครอบครัว 3. เพื่อการให้กำลังใจ ส่งเสริม และสนับสนุนด้านกำลังใจแก่ครอบครัว 4. เพื่อประเมินผลหลังกระบวนการให้การบำบัดครอบครัว

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงไม่จำเป็นต้องใช้กรอบการบำบัดอย่างตรงไปตรงมา ควรยืดหยุ่นกระบวนการบำบัดตามแต่ละบริบทของครอบครัว และแนวทางให้การบำบัดนี้ผู้เขียนอาศัยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งยังมิได้ผ่านกระบวนการวิจัย จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการนำไปทดลองใช้ด้วยกระบวนการวิจัยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียนขอเสนอการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 เรื่องพอสังเขป ดังนี้

วรุณี ขาติประสิทธิ์ (2553) ศึกษาการใช้เทคนิคเฉพาะอย่างในการให้การปรึกษารอบครัวตามทฤษฎีโครงสร้างครอบครัวของครอบครัวต่อความเข้มแข็งของครอบครัวหย่าร้าง ทำการทดลองในกลุ่มตัวอย่างครอบครัวจำนวน 4 ครอบครัว ผลการศึกษาที่สำคัญพบว่า ครอบครัวหย่าร้างที่ได้รับการปรึกษาโดยใช้เทคนิคเฉพาะอย่างในการให้การปรึกษารอบครัวตามทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว หลังการทดลองมีความเข้มแข็งของครอบครัวมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Jiménez, Hidalgo, Baena, León, & Lorence (2019) ทำการศึกษาประสิทธิผลของการบำบัดโครงสร้างครอบครัวเชิงกลยุทธ์ในวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตและครอบครัวทำการศึกษาในครอบครัวและวัยรุ่น 41 ครอบครัว โดยการประเมินก่อนและหลังเข้ารับโปรแกรมในตัวแปรปัญหาพฤติกรรม ด้วยตัวแปรความรู้สึกถึงการเป็นพ่อแม่ การเป็นพ่อแม่เชิงปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือของพ่อแม่ และการทำหน้าที่ครอบครัว ผลการศึกษาในภาพรวมสนับสนุนให้ใช้การบำบัดโครงสร้างครอบครัวเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาครอบครัวตามแต่ละมิติบุคคลในวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิต

Láng (2018) ทำการศึกษาโครงสร้างครอบครัว หน้าที่ครอบครัว และความสุขในวัยรุ่น: มุมมองหลากหลายมิติทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ครอบครัวและมิติความสุขโดยอิง EPOCH model (เป็นการประเมินหลากหลายมิติที่อิงแนวคิด PERMA ของ Seligman ปี 2011) ทำการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่น 158 คน แบ่งเป็นชาย 65 คน และหญิง 93 คน เป็นวัยรุ่นที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างจากการประเมินหน้าที่ครอบครัวและความสุข กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 16.31 ปี ($SD = .87$) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่มีการทำหน้าที่แบบสมดุลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุข ขณะที่การทำหน้าที่ไม่สมดุลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสุข ทั้งนี้ตัวแปรความสามัคคีของครอบครัวสามารถพยากรณ์การยอมรับอารมณ์ความสุขได้ ขณะที่องค์ประกอบทางปัญญาด้านความสุขพยากรณ์ความยืดหยุ่นของครอบครัวได้

จะเห็นได้ว่า การวิจัยส่วนใหญ่นำทฤษฎีการบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้างมาประยุกต์ใช้ในการบำบัดครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ และได้มีงานวิจัยบางส่วนที่ผนวกเอาแนวคิดด้านจิตวิทยาเชิงบวกเข้าไป ซึ่งผู้เขียนมองว่าเป็นจุดเด่นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ และจำเป็นต้องการงานวิจัยรองรับเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง

สรุป

การบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้างจะสนใจว่า องค์ประกอบของระบบย่อยภายใต้โครงสร้างมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสมดุลหรือมีความกลมเกลียวกันขนาดไหน การสื่อสารแสดงความคิดเห็นของครอบครัวทำงานอย่างไร และรูปแบบการสื่อสารที่มีปัญหายังพัฒนาและยังคงอยู่ได้อย่างไร ดังนั้นวิธีการเชิงโครงสร้างให้ความสำคัญว่า ครอบครัวทุกครอบครัวมีโครงสร้างที่แสดงให้เห็นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ครอบครัวที่มีโครงสร้างที่เหมาะสมจะมีการจัดระเบียบ สามารถปรับตัวกับด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตได้ดี การเริ่มบำบัดทำโดยวิเคราะห์ระบบย่อยระหว่างคู่สมรสด้านผู้ปกครองและด้านพี่น้องขอบเขตระหว่างระบบย่อย รวมถึงบทบาทกฎและอำนาจภายในครอบครัวเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง นอกจากนี้ การบำบัดจะมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นหากผนวกการบำบัดครอบครัวเชิงบวกเข้ามาช่วย เช่น การใช้จุดแข็งของสมาชิกครอบครัวแต่ละคนมาใช้ การสร้างอารมณ์เชิงบวก การพัฒนาความหวัง รวมถึงประเด็นด้านความสุขควรได้รับการตระหนักถึงอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

- เพ็ญญา กุลนาคัด. (2559). **การปรึกษาครอบครัว**. ชลบุรี: เนติกุลการพิมพ์.
- มานิช หล่อตระกูล และปราโมทย์ สุคนิชย์. (2558). **จิตเวชศาสตร์รามาธิบดี** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มาลินี อยู่ใจเย็น, สุทธนันท์ กัลละ, ศศิวิมล บุรณะเรข และไชนา แก้วจันทรา. (2561). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคซึมเศร้าในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกรุงเทพ**. 34(3), หน้า 100-107.
- วัลภา บุรณกลัศ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัวกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนแห่งหนึ่ง เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. **วารสารพยาบาลตำรวจ**. 9(2), หน้า 25-33.
- วรุณี ขาติประสิทธิ์. (2553). **การใช้เทคนิคเฉพาะอย่างในการให้การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีโครงสร้างครอบครัวของครอบครัวต่อความเข้มแข็งของครอบครัวหย่าร้าง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาให้การศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- หลังเฟินโม. (2560). ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508–2557. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**. 12(23), หน้า 1-12.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2554). **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรพินทร์ ชูชม, สุภาพร ณะชานันท์ และทัศนาก ทอภักดี. (2554). **รายงานการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Buehler, C., & Welsh, D.P. (2009). A process model of adolescents' triangulation into parents' marital conflict: The role of emotional reactivity. **Journal of Family Psychology**. 23(2), pp. 167–180. <https://doi.org/10.1037/a0014976>
- Conoley, C.W., & Conoley, J.C. (2009). **Positive Psychology and Family Therapy**. New Jersey: JohnWiley & Sons.
- Gladding, S.T. (2019). **Family Therapy History, theory, and Practice** (7th ed.). USA: Pearson Education.
- Jiménez, L., Hidalgo, V., Baena, S., León, A., & Lorence, B. (2019). Effectiveness of Structural-Strategic Family Therapy in the Treatment of Adolescents with Mental Health Problems and Their Families. **International Journal of Environmental Research and Public Health**. 16(7), p. 1255. <https://doi.org/10.3390/ijerph16071255>.

- Jones, K., Lettenberger, C., & Wickel, K. (2011). A structural/strategic lens in the treatment of children with obesity. **The Family Journal**. 19, pp. 340–346.
- Kindsvatter, A., Duba, J.D., & Dean, E.P. (2008). Structural techniques for engaging reluctant parents in counseling. **The Family Journal**. 16, pp. 204–211.
- Láng, A. (2018). Family Structure, Family Functioning, and Well-Being in Adolescence: A Multidimensional Approach. **International Journal of Humanities and Social Science**. 8(2), pp. 24-31.
- Minuchin, S. (1974). **Families and Family Therapy**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, S., & Nichols, M.P. (1998). **Family healing: Strategies for hope and understanding**. New York: Free Press.
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. **American Psychologist**. 55, pp. 5-14.

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรม ผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

The Development of Health Learning Process of Members of the Elderly Club of Ban Khok Subdistrict, Mueang District, Phetchabun Province

วันที่รับบทความ : 10 มีนาคม 2563

วิภารณ์ พรพจน์พันธุ์¹

วันที่แก้ไขบทความ : 29 พฤษภาคม 2563

สดดี คำมี²

วันที่ตอบรับบทความ : 1 มิถุนายน 2563

จิรโรจน์ บุญราช³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed research method) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก จำนวน 273 คน และคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ลักษณะคือ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติบรรยาย 2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ชมรมผู้สูงอายุ และตัวผู้สูงอายุเอง มีความจำเป็นต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น เน้นการส่งเสริมสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีอารมณ์ที่อ่อนไหวง่าย อีกทั้งต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดูพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการแนะนำให้ผู้สูงอายุเห็นถึงความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมกับชมรม

¹ อาจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
e-mail : jtr_toom@hotmail.com

² อาจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
e-mail : Sadudee355@hotmail.com

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
e-mail : Chirarot10145@hotmail.com

ผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มคนเดิม ๆ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก
ชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก ควรเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม เน้นให้เกิดการเรียนรู้
อย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้ สุขภาพ ผู้สูงอายุ

The Development of Health Learning Process of Members of the Elderly Club of Ban Khok Subdistrict, Mueang District, Phetchabun Province

Received: March 10, 2020

Revised: May 29, 2020

Accepted: June 1, 2020

Wipharat Phonphutthiphan¹

Sadudee Kammee²

Chirarot Boonraj³

Abstract

This mixed research had following objectives: 1) to study health caring behavior of members of Elderly club at Ban-Khok sub-district, Muang district, Phetchabun province, and 2) to study the development of health learning process of members of Elderly Club at Ban-Khok sub-district, Muang district, Phetchabun province. The sample group were as follows: 173 members of Elderly Club at Ban-Khok Sub-district, Muang district, Phetchabun province, and 12 Elderly Club Committee. The tools used in this research were 1) questionnaire and 2) semi-structured interview. The data analysis process was divided into 2 types; 1) Quantitative data which was analyzed by descriptive statistic, 2) Content Analysis which was used to analyze the data from the interview. The findings of this research were as follows: 1) overall, the level of self healthcare behavior of members of Elderly Club at Ban-Khok was at a high level. 2) Guidelines in developing health learning process of members on Elderly Club at Ban-Khok sub-district, Muang district, Phetchabun province are as follows: The development of the health learning process of the Elderly Club members is a development process caused by the participation of many parties, they are government agency, Elderly club, and elder people. There is a need to organize activities to provide knowledge and understanding in preparing the elderly to adapt to the changes this is happening, focusing on

¹ Ph.D, Bachelor of Public Administration, Public Administration Program, Faculty of Humanities & Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

e-mail: jtr_toom@hotmail.com

² Ph.D, Bachelor of Public Administration, Public Administration Program, Faculty of Humanities & Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

e-mail: Sadudee355@hotmail.com

³ Ph.D, Bachelor of Public Administration, Public Administration Program, Faculty of Humanities & Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

e-mail: Chirarot10145@hotmail.com

promoting physical health and mental health of the elderly, this is because during this age, the elderly will have a sensitive mood. In addition, the activities should be organized continuously to observe the development and change of the elderly. Also, those involved must influence and motivate the elderly to know the importance and to participate in activities regularly; due to the fact that, the elderly group joining the club is the same group. In addition, relevant departments such as Ban Khok Subdistrict Administration Organization, Ban Khok Subdistrict Elderly Club should focus on integrated development as a whole focusing on sustainable learning.

Keywords: Learning process, Health, Elderly people

บทนำ

การศึกษาแนวทางการปรับตัวจากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ ที่เข้าสู่สังคมสูงวัยย่อมเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเชิงนโยบายของไทยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมสูงวัยในอีกไม่นานนี้ งานศึกษานี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ เนื่องจากประเทศเหล่านี้ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยและมีบริบทใกล้เคียงกับประเทศไทยทั้งด้านโครงสร้างประชากร สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ จากการศึกษาของนโยบายของประเทศต่าง ๆ พบว่าส่วนใหญ่มุ่งส่งเสริมให้ประชากรมีโอกาสในการทำงานมากขึ้น โดยนโยบายที่หลายประเทศนำมาใช้แพร่หลาย คือ การขยายอายุเกษียณ การเพิ่มทักษะให้แก่แรงงาน และสนับสนุนให้ผู้หญิงทำงานมากขึ้น เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากจำนวนแรงงานที่มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง (จารีย์ ปิ่นทอง, 2561, หน้า 6)

ปี 2558 ประชากรโลกมี 7,349 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ประมาณ 901 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรทั้งโลก โดยทวีปเอเชียมีประชากรสูงอายุประมาณ 508 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 56 ของประชากรสูงอายุทั้งโลก สำหรับประเทศในอาเซียนที่เข้าเกณฑ์เป็นสังคมสูงวัยแล้วมี 3 ประเทศ คือ สิงคโปร์ ร้อยละ 18 ไทย ร้อยละ 16 และเวียดนามร้อยละ 10 (UNWPP, 2015) คาดว่า ประชาคมอาเซียนทั้งหมดจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งหมดภายในปีพ.ศ. 2583 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุในอาเซียนมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนยาวขึ้นและมีผู้สูงอายุหญิงมากกว่าชาย (วรเมศม์ สุวรรณระดา และรักชนก คชานุบาล, 2557)

ความสำคัญในเรื่อง “ผู้สูงอายุ” เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสังคมไทยมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้เพราะการให้ความเคารพ และให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโส และความกตัญญูรู้คุณ เป็นคุณค่าที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งดีงาม และมีการปลูกฝังมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากคุณค่าดังกล่าวแล้ว มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “ผู้สูงอายุ” ได้ทวีความสำคัญ และได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น จนถึงกับมีการกำหนดเป็นแผนระดับประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดให้การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ไว้แล้ว การที่รัฐต้องกำหนดแผนงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการนั้น เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางประชากรของประเทศ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีและมากกว่า) การมีจำนวน และสัดส่วนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หมายความว่า ประเทศมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นในการเตรียมรองรับการดูแลผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้น ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุยังมีผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารประเทศ ทั้งนี้ เพราะเมื่อโครงสร้างประชากรเริ่มขยับไปสู่การมีประชากรสูงอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ สัดส่วนของประชากรวัยทำงานที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุก็จะลดน้อยลง จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรของประเทศสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุนั้น ภาครัฐได้มีการเตรียมการรับมือ การกำหนดแนวนโยบาย มาตรการ วิธีการในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างการช่วยเหลือ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น การให้ความช่วยเหลือในการสนับสนุนค่าครองชีพของผู้สูงอายุผ่านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีการจ่ายเป็นรายเดือน และเป็นไปในลักษณะของลำดับขั้น

หรือการให้ความช่วยเหลือในรูปสวัสดิการอื่น ๆ เช่น การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหนึ่งสวัสดิการทางสังคมของไทยที่สะท้อนมาจากสถานการณ์และแนวนโยบายในรูปของการให้ความช่วยเหลือในการทำงานหรือการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพต่าง ๆ จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการเตรียมมาตรการออกมารองรับอย่างทันที่ พร้อมทั้งจะรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งภายหลังจากการรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและภารกิจเพิ่มขึ้นตามงบประมาณที่ได้รับ และความคาดหวังที่มีมากขึ้นจากประชาชนในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในอดีตการดูแลผู้สูงอายุเป็นภาระต่อภาครัฐ เนื่องจากการดูแลดังกล่าวเป็นการดูแลที่ปลายเหตุ แต่ในปัจจุบันแนวคิดได้เปลี่ยนไปสู่แนวทางการป้องกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในระยะยาว ทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณของภาครัฐอีกทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (document) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) โดยการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมได้ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ เพื่อการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดูแลสุขภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 852 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาภิรุตติ, 2553) ซึ่งกำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.05 จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 273 คน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการเทียบสัดส่วนจำนวนสมาชิกชมรมผู้สูงอายุรายหมู่บ้าน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน

แล้ว คณะผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับฉลาก และเก็บข้อมูลโดยประสานงานจากประธานชมรมผู้สูงอายุ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางสุขภาพโดยผ่านกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน โครงการผู้สูงอายุวัยสดใสเรียนรู้เรื่องสุขภาพ จำนวน 132 คน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 12 คน
- 2) สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ชมรมผู้สูงอายุจัดกิจกรรมสม่ำเสมอ จำนวน 120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพทางกาย (physical health) ด้านสุขภาพทางจิต (mental health) ด้านสุขภาพทางสังคม (social health) และด้านสุขภาพทางปัญญา (spiritual health) โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วน (rating scale) 5 ระดับ ลักษณะคำถามเป็นลักษณะปลายปิด (close ended question) โดยให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (interview guide) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ดังนี้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) เป็นการสัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย แบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลหรือข้อสรุป มาวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1) คณะผู้วิจัยทำการซักซ้อมความเข้าใจกับผู้ช่วยที่จะไปแจกแบบสอบถาม เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมกับอธิบายแบบสอบถามโดยละเอียดเพื่อให้ผู้ช่วยมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน

2) ในการแจกแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยจะทำการติดต่อกับประธานชมรมผู้สูงอายุก่อนที่จะเดินทางลงพื้นที่จริงในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบถึงวัน เวลา ที่แต่ละหมู่บ้านจะมาทำกิจกรรมรวมกัน

3) ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถตอบได้เอง คณะผู้วิจัยจะให้ผู้ช่วยใช้วิธีอ่านแบบสอบถามให้ฟัง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม

4) คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวน และความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) คณะผู้วิจัยดำเนินการขออนุมัติโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ ผู้สูงอายุสดใสใจเรียนรู้เรื่องสุขภาพ ผ่านมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

2) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความอนุเคราะห์ไปยังประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคกอำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าว

3) คณะผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย และรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistic) โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคกอำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistic) ประกอบด้วย ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านโคก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

2) นำข้อมูลที่ได้อธิบายเรียงในรูปแบบของข้อความเพื่อง่ายต่อการแยกประเด็น

3) ทำการวิเคราะห์และแยกประเด็นตามกลุ่มของข้อมูล (content analysis)

4) ตีความข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบกับทฤษฎีหลักที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

5) สรุปข้อมูลที่ได้และนำไปเปรียบเทียบกับที่ประเด็น

6) วิเคราะห์ทบทวนความสมบูรณ์ และประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อนำไปเก็บข้อมูลซ้ำอีกครั้งหากผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็น

7) อภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5.1 เชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 54.30 มีอายุระหว่าง 66-70 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 และส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 94.80

2) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.50, S.D. = .22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสุขภาพทางสังคม (social health) ($\bar{x}$ = 2.65, S.D. = .43) ด้านสุขภาพทางจิต (mental health) ($\bar{x}$ = 2.57, S.D. = .41) และด้านสุขภาพทางปัญญา (spiritual health) ($\bar{x}$ = 2.42, S.D. = .44) และมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านสุขภาพทางกาย (physical health) ($\bar{x}$ = 2.36, S.D. = .37) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2. เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

5.2 เชิงคุณภาพ

1) ด้านสุขภาพทางกาย (physical health)

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารับรู้ว่าตนเองมีปัญหาด้านสุขภาพ โรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน มีความเครียด วิตกกังวล เหน็ด/ว้าเหว่ จู้จี้ ขี้บ่น กลัวการถูกทอดทิ้ง รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า นอนไม่หลับ ผู้สูงอายุมองว่า การดูแลสุขภาพเป็นเรื่องของตนเองที่จะต้องคงไว้เพื่อสุขภาพดี วิธีการดูแลสุขภาพตนเองที่ปฏิบัติเป็นประจำ คือ การไปตรวจสุขภาพตามแพทย์นัด เมื่อเจ็บป่วยเบื้องต้นรับรักษาและหลีกเลี่ยงสาเหตุที่จะทำให้เจ็บป่วย เช่น ไม่ดื่มของมึนเมาหรือสุบะหรี และพยายามทำใจให้สบาย ไม่เครียด ปล่อยวาง ทำงานบ้าน ไปวัดทำบุญเพื่อการพึ่งตนเองทางสุขภาพ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับรู้ว่าคุณภาพชีวิตของตนเองมีปัญหาสุขภาพ มีโรคประจำตัวต้องรับประทานยาหลายชนิด อีกทั้งผู้สูงอายุมักจะไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับโภชนาการมากนัก เน้นรับประทานอาหารตามความพึงพอใจเป็นหลัก เช่น การรับประทานอาหารจำพวกหมัก ดอง ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ และเนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการดูแลตนเองน้อย จึงมีความต้องการอยากให้มีการจัดบริการการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานบริการของรัฐให้เพียงพอ และไม่ยาวกรอนาน อยากให้มีการจัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปแก่ผู้สูงอายุ

“ผู้สูงอายุบ้านเราส่วนใหญ่จะมีโรคประจำตัว ได้แก่ ความดันโลหิตสูง ไชมันในเลือดสูง เบาหวาน ปวดเมื่อยตามแขน ขา เวลาเจ็บไข้ ก็จะต้องดูแลตัวเองเบื้องต้น ไม่อยากไปโรงพยาบาล เพราะโรงพยาบาลอยู่ห่างไกลจากบ้าน ใช้เวลานานครึ่งค่อนวันในการรอตรวจ บางที่ต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามืดเพื่อไปรับคิวตรวจ”

(สมบุรณ์ อยู่ช้างแรม, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 พฤษภาคม 2561)

2) ด้านสุขภาพทางจิต (mental health)

ผู้สูงอายุมีแนวทางในการจัดการความเครียดด้วยการเข้าวัด ทำบุญ เพราะเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเชื่อว่าจะทำให้จิตใจสงบและมีความสุข ผู้สูงอายุมักจะพบปะ พูดคุยกับบุคคลอื่น ได้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นประโยชน์ได้ความรู้ รวมไปถึงการพูดคุยเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ซึ่งการออกไปพบปะบุคคลอื่น ทำให้ผู้สูงอายุหลีกเลี่ยงการอยู่คนเดียวตามลำพัง เป็นการช่วยผ่อนคลายความเหงาและผ่อนคลายความตึงเครียดได้อีกด้วย ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีเวลาว่างมาก เนื่องจากหมดภาระหน้าที่จากอาชีพหลัก อาจเรียกได้ว่าอยู่ในช่วงวัยเกษียณ ทำให้มีเวลาว่างสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น บางคนก็อยู่บ้านเลี้ยงหลาน บางคนก็เข้าชมรมตามกลุ่มอาชีพในชุมชนเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีรายได้

“ภาพที่เห็นเป็นประจำในตอนเย็นจะมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุมารวมกันออกกำลังกาย เต้นแอโรบิก ทำให้ผู้สูงอายุได้มีเวลาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ผู้สูงอายุได้มีเวลาผ่อนคลายที่เครียดมาระหว่างวัน” (สำนวน แก่นาค, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 พฤษภาคม 2561)

“ผู้สูงอายุบ้านเราถ้าไม่ได้ทำอะไร ทำนาแล้ว ก็จะมีเวลาว่างมาก จึงได้รวมกลุ่มอาชีพ เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดรายได้ ผู้สูงอายุจะชอบอยู่รวมกัน เพราะว่าได้พูดคุยแก้เหงา และได้ทำในสิ่งที่ตัวเองถนัดร่วมกัน ทำให้ลดความเครียด ความเบื่อหน่ายได้”

(นางอรรพรรณ วงษ์ช้าง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 พฤษภาคม 2561)

3) ด้านสุขภาพทางสังคม (Social Health)

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ลดลง เนื่องจากสภาพร่างกายไม่แข็งแรง กล่าวคือ เมื่อทำกิจกรรม ยืน นั่งนาน ๆ ก็จะเกิดภาวะปวดเมื่อย ตะคริว ลูกนั่งลำบาก ทำให้ผู้สูงอายุบางคนไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุคคลอื่น อีกทั้งผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าคุณภาพสุขภาพและบทบาททางสังคมที่เคยมีบทบาท ตำแหน่ง และมีคนเคารพนับถือในสังคมเปลี่ยนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในสังคม ซึ่งการมีบทบาทลดลงทำให้สูญเสียความมั่นใจในชีวิต รู้สึกว่าตนเองหมดความสำคัญในสังคม อยู่ในสภาวะที่ไร้คุณค่าสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อตนเอง (poor self-image) และรู้สึกว่าคุณภาพตัวเองกำลังเริ่มเป็นภาระของครอบครัว

“คนเฒ่าคนแก่เวลาจะทำอะไรอะไร ก็จะไม่เชื่องช้า นิ่งนาน ยืนนานไม่ค่อยจะได้ จะปวดเมื่อยไปหมด ทำให้ไม่อยากออกไปพบปะกับคนรอบข้าง ไม่อยากมีส่วนร่วมในชุมชน บางคนก็มักจะเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน”

(นางลัดดา ชมพู่, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 พฤษภาคม 2561)

4) ด้านสุขภาพทางปัญญา (Spiritual Health)

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พบว่าการเรียนรู้จะลดลงมากโดยเฉพาะหลังอายุ 70 ปี แม้การเรียนรู้จะลดลงแต่ก็ยังสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ได้ถ้าการเรียนรู้นั้นสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมที่ผ่านมาระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงของผู้สูงอายุ โดยสิ่งที่ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้ดีและเร็วคือการเรียนรู้เฉพาะอย่างโดยไม่ไปเร่งรัด ด้านการรับรู้ข้อมูลและการนำความรู้สู่การปฏิบัติโดยปกติเนื่องมาจากการเสื่อมของร่างกาย เช่น สมองทำงานลดลง ความจำสั้นลง ด้านเจตคติความสนใจและคุณค่าซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลมาจากเพศ สังคม อาชีพ เชื้อชาติและวัฒนธรรม ดังนั้นการสอนเพื่อให้ผู้สูงอายุรับรู้เรื่องราวใหม่ ๆ จะช่วยให้ผู้สูงอายุปรับเปลี่ยนเจตคติได้ ด้านการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง โดยส่วนใหญ่มักรับรู้ว่าตนเองอยู่ในวัยพึ่งพิงเพราะความเสื่อมทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองลดลง

“ทางชมรมผู้สูงอายุของเรามีจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเต้นแอโรบิค มีวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ ทักษะใช้ในชีวิตประจำวัน”

(สมบุรณ์ อยู่ช้างแรม, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 พฤษภาคม 2561)

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.50$, S.D. = .22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสุขภาพทางสังคม (social health) ($\bar{x} = 2.65$, S.D. = .43) ด้านสุขภาพทางจิต (mental health) ($\bar{x} = 2.57$, S.D. = .41) และด้านสุขภาพทางปัญญา (spiritual health) ($\bar{x} = 2.42$, S.D. = .44) และมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านสุขภาพทางกาย (physical health) ($\bar{x} = 2.36$, S.D. = .37) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว (2557) การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ชมรมผู้สูงอายุ

และตัวผู้สูงอายุเอง ซึ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นต้องมีการทำกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพร่างกายที่เสื่อมลง การปรับตัวให้ยอมรับจากการสูญเสีย แบบแผนของสังคมที่เปลี่ยนไป การไม่มีงานทำ และรายได้ลดลง ซึ่งเป็นต้นเหตุของการไม่มีความสุขในผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้ความเข้าใจในการปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ ควรมีการให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ เนื่องจากในช่วงวัยนี้ผู้สูงอายุจะมีอารมณ์ที่อ่อนไหวง่าย อีกทั้งต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องต้องชักจูง ใจผู้สูงอายุเห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มคนเดิม ๆ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการและเป็นองค์รวม เน้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลของการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ สามารถนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุด้านสุขภาพร่างกาย และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความชัดเจน มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานโดยตรงในการจัดกิจกรรมพัฒนา ตลอดจนมีการประเมินและติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ และควรนำแนวทางมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุที่เป็นมาตรฐานนำไปสู่ความยั่งยืน

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพของผู้สูงอายุ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอย่างจริงจัง มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาและมีแผนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวทางหรือวิธีการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพขึ้นอยู่กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมของการพัฒนาด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตลอดจนศึกษาปัญหาการพัฒนาด้านใดที่ควรหรือจำเป็นต้องแก้ไขก่อนหลัง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพในแต่ละด้าน และศึกษาปัจจัยของความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสุขภาพสู่เป้าหมาย เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้สูงอายุต่อไป

บรรณานุกรม

- กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ และวรากร เกรียงไกรศักดิ์ดา. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาสู่ภาวะผู้สูงอายุ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(1), หน้า 81-97.
- จารีย์ ปั่นทอง. (2561). *สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย*. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/AgePeriodCohort.pdf>
- พิมพ์สุทธิ บัวแก้ว และรติพร ถึงฝั่ง. (2559). การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(2), หน้า 94-109.
- ไพบูลย์ พงษ์แสงพันธ์ และยุวดี รอดจากภัย. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(2), หน้า 13-20
- วรเมศม์ สุวรรณระดา และ รักชนก คชานูบาล. (2557). การขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว.(2557). *พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาสนา สิทธิกัน. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไธสง อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริสุข นาคะเสนีย์. (2559). *รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- สุวิภา ปะกอบจันทร์ และคณะ. (2559). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. ในการประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 12 (ฉบับพิเศษ). หน้า 543-552.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2557). *แนวทางการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุหลักสูตร 420 ชั่วโมง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- Bloom, B.A. (1956). *Taxonomy of Education Objective Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David Mc Kay Company.
- United Nations, **Department of Economic and Social Affairs**, Population Division. (2015). *World Population Prospects: The 2015 Revision*, DVD Edition.

การออกแบบผลงานสร้างสรรค์จากความหมายของสี โดยใช้กระบวนการทำนานาฏศิลป์ไทย Creative Design from the Meaning of Colors by Using Thai Dance Style

วันที่รับบทความ : 14 กุมภาพันธ์ 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 3 เมษายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 7 เมษายน 2563

ณัฐพร เพ็ชรเรือง¹

นราพงษ์ จรัสศรี²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยจากความหมายของสี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ประชากรกลุ่มเจนเอเรชั่นซี (Generation Z) อายุระหว่าง 11-25 ปี จำนวน 414 คน แบ่งเป็นเพศชาย 137 คน หญิง 262 คน และกลุ่มความหลากหลายทางเพศ 15 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจงและเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเชิงเอกสาร แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องสีจากกลุ่มเจนเอเรชั่นซี การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การสนทนา สื่อสารสนเทศ เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ และประสบการณ์ส่วนตัวทางด้านนาฏศิลป์ของผู้วิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งประกอบด้วยความหมายของสีขั้นที่ 1 (สีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง) และสีขั้นที่ 2 (สีส้ม สีเขียว สีม่วง) ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของสี 6 สี จากกลุ่มเจนเอเรชั่นซี นำมาสู่การออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทย ได้ดังนี้ 1) สีน้ำเงิน หมายถึง ความสุขุม สงบนิ่ง นำเสนอผ่านท่ากลางอัมพร ท่าผาลา และท่าเดิน ที่เป็นท่าอาภักภิรียามาใช้เคลื่อนไหวอย่างสุขุม 2) สีเหลือง หมายถึง ความสดใส นำเสนอผ่านท่าอำไพ อีกทั้งนำท่าปองปาก ที่สื่อถึงการร้องเพลง และท่าปรบมือ ที่สื่อถึงความสนุกสนาน 3) สีแดง หมายถึง ความร้อนแรง นำเสนอผ่านท่าการเกี่ยวพาราสี 4) สีส้ม หมายถึง ความอบอุ่น นำเสนอผ่านท่ารัก ท่าอมรเกล้า ที่สื่อถึงการเคล้าคลอ ความผูกพัน 5) สีเขียว หมายถึง ความร่มรื่น นำเสนอผ่านท่ากั๊กกันร้อน ท่าเครือวัลย์พันไม้ ท่าลมพัดยอดตอง ท่าบัวชูฝัก ท่ามัจฉา ท่ากวางเดินดง และท่ายุงพ้อนหาง 6) สีม่วง หมายถึง ความลึกซึ้ง นำเสนอผ่านท่าบังสุริยา

คำสำคัญ : ความหมายของสี นาฏศิลป์ไทย เจนเอเรชั่นซี (Generation Z) นาฏศิลป์สร้างสรรค์

¹ นิสิตในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

e-mail: nat.nattaporn.petruang@gmail.com

² ศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Creative Design from the Meaning of Colors by Using Thai Dance Style

Received: February 14, 2020

Revised: April 3, 2020

Accepted: April 7, 2020

Nattaporn Petruang¹

Naraphong Charassri²

Abstract

The objective of this research paper is to design Thai dance style from the meaning of colors by using a mixed research methodology of qualitative research and creative research. The research samples were the Generation Z population. The samples were chosen with the purposive sampling method from all regions of Thailand. The research tools included document data, questionnaire about their opinions towards colors, interviews, observations, seminars, information media, and criteria for standardization of praising the role models in the dancing art as well as the researcher's personal experience. The obtained data were analyzed and led to creation of the meaning of the colors. The research findings showed that the meaning of the 6 colors from the Generation Z group brought about the Thai dance style design as follows: 1) Blue meant prudentialness and calmness presented through the postures of Amporn, Phala, and walking, which were the manner of prudentially movement; 2) Yellow meant liveliness presented through the posture of Amphai, the gesture of using the hands over the mouth that meant singing, and the clapping gesture that represented fun; 3) Red meant hotness presented through flirtation; 4) Orange meant warmth presented through the postures of love and Phamorn Klau represented snuggling and attachment; 5) Green meant being shady presented through the postures of Kung Kan Ron, Kruewan Panmai, Wind Blowing, Bua Chu Fak, Matcha, Kwang Doen Dong, and Yoong Fon Hang; and 6) Purple meant the mystery presented through the posture of Bang Suriya.

Keywords: meaning of color, thai dance , generation Z, creative dance

¹ Doctoral student, Dance Section, Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University
e-mail: Nat.Nattaporn.Petruang@gmail.com

² Professor, PhD., Dissertation Advisor at Chulalongkorn University, Thailand

บทนำ

สีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยวิวัฒนาการของสีได้ถูกคิดค้นและพัฒนาสีมาจากธรรมชาติ สีจากแสง จนนำมาสู่การสร้างสีจากสารเคมีอย่างเป็นระบบ สีได้ถูกนำมาใช้ถ่ายทอดผ่านสิ่งของต่าง ๆ และสียังสามารถแสดงออกถึงความเชื่อในแต่ละวัฒนธรรมได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น “ในอินเดียและจีนเจ้าสาวมักนิยมใส่ชุดสีแดง ในยุโรปและอเมริกาตอนเหนือเจ้าสาวมักนิยมใส่ชุดสีขาว” (Leeuwen, 2011, p. 11)

ในสังคมปัจจุบันสียังคงเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต แต่บางครั้งความหมายของสีอาจถูกแปรเปลี่ยนไปตามบริบทสังคม ซึ่งปัจจุบันสภาพสังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป โดยคนทุกเจนเนอเรชันได้เริ่มสนใจในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเจนเนอเรชันซี (generation Z) เป็นบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2538–2552 โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามงานวิจัยว่ากลุ่มบุคคลที่เกิดในยุคเจนเนอเรชันซีนี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของสีนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความหมายของสีจากกลุ่มบุคคลเจนเนอเรชันซีเป็นสำคัญ

สีได้ถูกนำไปใช้อย่างชัดเจนในงานออกแบบหรืองานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ซึ่งศิลปะทางด้านนาฏศิลป์เป็นศิลปะที่สามารถสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ชมได้รับทราบได้ด้วยการมองเห็นและการได้ยินเสียงไปพร้อมกัน ดังนั้นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากความหมายของสีมุ่งนำเสนอการสร้างอารมณ์ของสีไปพร้อมกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่ถ่ายทอดผ่านนักแสดง โดยส่งต่อความหมายและอารมณ์ความรู้สึกของสีไปสู่ผู้รับชมการแสดง

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยจากความหมายของสีจากความคิดเห็นความหมายของสีจากกลุ่มเจนเนอเรชันซีในสังคมไทย โดยผ่านการสำรวจ ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาสร้างสรรคการแสดงนาฏศิลป์ พร้อมทั้งจะนำผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้มาบูรณาการร่วมกับองค์ความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย และทฤษฎีสีทางทัศนศิลป์ โดยผู้วิจัยมุ่งหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาทางด้านความหมายของสีที่สอดคล้องกับกลุ่มเจนเนอเรชันซีและเป็นการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่บูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในศาสตร์แขนงอื่น ๆ ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้อื่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อออกแบบผลงานสร้างสรรค์จากความหมายของสีโดยใช้สีลานาฏศิลป์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การออกแบบผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเจเนอเรชั่นซีที่เป็นคนไทย กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 400 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีได้จำกัดเฉพาะกรุงเทพมหานครเท่านั้น

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนนาฏศิลป์และทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี

กลุ่มที่ 3 ผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านศิลปะการแสดง ทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และประชากรศาสตร์ โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่ประกอบไปด้วย การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องสี่จากกลุ่มเจเนอเรชั่นซี การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์และผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง การสนทนา สื่อสารสนเทศ เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ และประสบการณ์ส่วนตัวทางด้านนาฏศิลป์ของผู้วิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่องความหมายของสี่จากกลุ่มเจเนอเรชั่นซี ด้วยการใช้รูปแบบของเอกสารออนไลน์ เพื่อเป็นการตอบสนองการใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับเยาวชนในยุคเจเนอเรชั่นซีในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) จำนวน 400 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การสนทนา ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ งานวิจัย และงานทางด้านวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ และผู้มีประสบการณ์ทางด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับความหมายของสี่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความหมายของสี่จากกลุ่มเจเนอเรชั่นซี ข้อมูลจากการลงภาคสนามโดยตรวจสอบข้อมูลให้มีความครบถ้วนและถูกต้องตามเนื้อหาของการวิจัย ตลอดจนตรวจสอบคำตอบของผู้ที่ให้การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ปราศจากอคติจากผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความหมายของสี่จากกลุ่มเจเนอเรชั่นซี ดังนี้

1) ความหมายของสี่จากกลุ่มเจเนอเรชั่นซี

การสำรวจความคิดเห็นความหมายของสี่จากกลุ่มเจเนอเรชั่นซีในครั้งนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ทั้งสิ้น 414 คน โดยมีรายละเอียดของข้อมูลจากแบบสอบถามดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	ข้อมูล	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
เพศ	ชาย	137	33
	หญิง	262	63.1
	ความหลากหลายทางเพศ (LGBT)	15	3.6
อายุ	11-14 ปี	123	29.7
	15-17 ปี	79	19.1
	18-22 ปี	131	31.6
	23-25 ปี	39	9.4
	26 ปีขึ้นไป	42	10.2
ภูมิภาค	ภาคเหนือ	62	14.97
	ภาคกลาง	84	20.28
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	88	21.26
	ภาคใต้	89	21.50
	กรุงเทพมหานคร	91	21.99

ตารางที่ 2 ความหมายของสีจากแบบสอบถาม

ประเด็นคำถาม	ข้อมูล	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
ความหมายของสีแดง	ความร้อนแรง เร้าร้อน	98	23.6
	เลือด	73	17.6
	พลังอำนาจ	51	12.3
	ความโกรธ	16	6.6
	ผักและผลไม้สีแดง	26	6.3
	พระอาทิตย์	21	5.1
	ความรัก	16	3.9
	ไฟ	12	2.9
	อื่น ๆ อาทิ ความรัก ลิปสติก หัวใจ ตรุษจีน รถ ซาติ เพชร	101	21.7
ความหมายของสีเหลือง	แสงสว่าง	144	34.8
	ความสดใส	106	25.6
	พระจันทร์	37	8.9
	ดอกทานตะวัน	29	7
	วันจันทร์	20	4.8
	ผลไม้สีเหลือง	14	3.4
	อื่น ๆ อาทิ พระสงฆ์ พระอาทิตย์ กษัตริย์ ทอง ความอ่อนโยน ไฟจรวด	64	15.5

ตารางที่ 2 ความหมายของสีจากแบบสอบถาม (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ข้อมูล	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
ความหมายของสีน้ำเงิน	ทะเล มหาสมุทร	152	36.8
	ความสุขุม สงบนิ่ง	140	33.9
	ท้องฟ้า	45	10.9
	ความสบาย	35	8.5
	อื่น ๆ อาทิ ความเข้มแข็ง ความเย็น วันศุกร์ พระมหากษัตริย์	42	9.9
ความหมายของสีส้ม	ความอบอุ่น	105	25.4
	ร่าเริง สดใส	77	18.6
	พระอาทิตย์ตก	74	17.9
	ผักและผลไม้สีส้ม	74	19.9
	อื่น ๆ อาทิ ความเหงา ความทะเยอทะยาน จิ๋วพระ พรรคการเมือง จิตจิต	84	18.2
ความหมายของสีเขียว	ธรรมชาติ ต้นไม้ ภูเขา หญ้า	219	53
	ความร่มรื่น	115	27.8
	ความอุดมสมบูรณ์	44	10.7
	ผักและผลไม้สีเขียว	9	2.2
	อื่น ๆ อาทิ วันพุธ ครอบครัวยุทธ พายุไต้ฝุ่น	27	6.3
ความหมายของสีม่วง	ความลึกกลับ	119	28.9
	ความหลากหลายทางเพศ	77	18.7
	ผักและผลไม้สีม่วง	59	14.3
	ความผิดหวัง	29	7
	ความเศร้า	27	6.6
	อื่น ๆ อาทิ วันเสาร์ ดอกกล้วยไม้ การ์ตูน โรบอท	103	24.5

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มเจนเอเรชั่นซี โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาคือเพศชาย และกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBT) โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี รองลงมาคือ อายุระหว่าง 11-14 ปี และอายุระหว่าง 15-17 ปี ตามลำดับ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย แต่ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยได้สอบถามความหมายของสีเพียง 6 สี เพราะเนื่องจากผู้วิจัยได้นำทฤษฎีสีทางทัศนศิลป์มาเป็นแนวคิดในการสำรวจความหมายของสี โดยแบ่งออกเป็นสีขั้นที่ 1 ประกอบไปด้วยสีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน และสีขั้นที่ 2 ประกอบไปด้วยสีส้ม สีเขียว และสีม่วง ซึ่งจากข้อมูลความหมายของ

สีข้างต้นนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ความรู้สึก และ 2) สัญลักษณ์ ซึ่งหากวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านความหมายของสีนั้น ข้อมูลทางด้านความรู้สึกเป็นข้อมูลเชิงนามธรรมที่สามารถสะท้อนความหมายของสีด้วยกระบวนการทำนาฏยศิลป์ รวมทั้งผู้แสดงยังสามารถสื่อสารอารมณ์ต่อความรู้สึกจากกระบวนการเหล่านั้นได้ดีกว่าการนำความหมายทางสัญลักษณ์มาออกแบบลีลา หากนำสัญลักษณ์ของสีมาสร้างสรรค์ผ่านลีลาหรือการเคลื่อนไหวก็มีความเป็นไปได้ แต่เป็นเพียงการสร้างองค์ประกอบของภาพด้วยกระบวนการเพียงเท่านั้น อาจส่งผลให้การสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์นั้นขาดความน่าสนใจในการออกแบบรายละเอียดของลีลานาฏยศิลป์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำความรู้สึกที่เป็นข้อมูลเชิงนามธรรมมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ โดยนำความรู้สึกที่ปรากฏเป็นอันดับแรกในความหมายของสีจำนวน 6 สี มานำเสนอ แต่ละสีมีความหมายและความรู้สึกดังนี้

ความหมายของสีน้ำเงิน	นำเสนอความหมายของความสุขุม สงบนิ่ง
ความหมายของสีเหลือง	นำเสนอความหมายของความสดใส
ความหมายของสีแดง	นำเสนอความหมายของความร้อนแรง
ความหมายของสีส้ม	นำเสนอความหมายของความอบอุ่น
ความหมายของสีเขียว	นำเสนอความหมายของความร่มรื่น
ความหมายของสีม่วง	นำเสนอความหมายของความลึกลับ

2) การวิเคราะห์กระบวนการทำนาฏยศิลป์ไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการทำนาฏยศิลป์ไทยจากเพลงรำแม่บทเล็ก เพลงรำแม่บทใหญ่ ซึ่งเพลงรำ 2 เพลงนี้เป็นเพลงพื้นฐานของการรำนานาฏยศิลป์ไทย อีกทั้งได้วิเคราะห์เพลงระบำมาตรฐาน เช่น ระบำกฤดาภินิหาร ระบำพรหมศาสตร์ ระบำดาวดึงส์ ซึ่งเป็นเพลงรำมาตรฐานที่นำท่ารำมาจากเพลงรำแม่บทเล็ก และเพลงรำแม่บทใหญ่ โดยท่ารำในเพลงระบำมาตรฐานเป็นท่ารำที่เป็นแบบแผนและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงท่ารำได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ท่ารำนาฏยศิลป์ไทยจากเพลงดังกล่าว ตลอดจนวิเคราะห์ถึงการตีบทจากการใช้อากัปกิริยาและท่าทางของนาฏยศิลป์ไทย เพื่อนำมาสู่การออกแบบสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำกระบวนการทำนาฏยศิลป์ไทยมาออกแบบลีลาเพื่อสื่อความหมายของสีทั้ง 6 สี ดังต่อไปนี้

1) สีน้ำเงิน หมายถึง ความสุขุม สงบนิ่ง ผู้วิจัยได้นำท่ากลางอัมพร ท่าผาลา มาจากเพลงรำแม่บทใหญ่ โดยท่ารำดังกล่าวสามารถสื่อถึงความยิ่งใหญ่ ความสง่างาม ความดีงามของตัวละคร นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำท่าเดินที่เป็นท่าอากัปกิริยามาปรับใช้ในการเคลื่อนไหวด้วยเช่นกัน เพื่อแสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดงอย่างช้า สุขุม และสงบนิ่ง ทั้งนี้ได้คัดเลือกให้นักแสดงชายเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการท่าในสีน้ำเงิน เนื่องจากนักแสดงชายมีรูปร่างสูงและสง่า ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายของสีน้ำเงินได้อย่างชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 : ท่ากลางอัมพร ท่าผาลา นำมาใช้กับความหมายของสีน้ำเงิน
(เรียงจากภาพทางซ้ายไปทางขวา)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

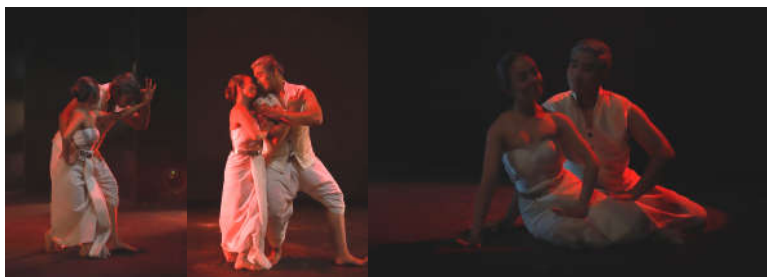
2) สีเหลือง หมายถึง ความสดใส ผู้วิจัยได้นำท่าอำไพ นำมาจากเพลงรำแม่บทเล็ก โดยสื่อถึงความสดใสหรือผ่องใส อีกทั้งได้นำท่าปองปาก ที่สื่อถึงการร้องเพลง และนำท่าปรบมือมาปรับใช้ โดยสื่อถึงความสุขสนุกสนาน ตลอดจนนำการก้าวเท้าและการกระโดดมาปรับใช้ให้มีจังหวะการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว เพื่อสื่อถึงความสดใสที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 : ท่าอำไพ ท่าปองปาก ท่าปรบมือ นำมาใช้กับความหมายของสีเหลือง
(เรียงจากภาพทางซ้ายไปทางขวา)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

3) สีแดง หมายถึง ความร้อนแรง ผู้วิจัยได้นำลักษณะการเกี่ยวพาราสีของการรำคู่มาใช้ โดยสื่อถึงการเล้าโลม ซึ่งนักแสดงชายจับมือนักแสดงหญิงหนึ่งข้าง และเพิ่มลีลาการหอมแขนฝ่ายหญิง อีกทั้งได้ให้นักแสดงชายทำท่ารักเข้ามาประชิดตัวนักแสดงหญิง นักแสดงหญิงจึงใช้มือผลักตัวนักแสดงชายออก ตลอดจนนำเทคนิคการกดลำตัว การกล่อมหน้า และการนั่งสะตั่งตัวในจังหวะที่พร้อมกัน โดยสื่อถึงการร่วมรัก ซึ่งเป็นการนำเทคนิคของนาฏยศิลป์ไทยมาใช้สื่อสารความหมายและอารมณ์ของการแสดง

ภาพที่ 3 : ท่าเล่าโลม ท่ารัก ท่านั่งพับเพียบพร้อมสะอึกตัว นำมาใช้กับความหมายของสีแดง
(เรียงจากภาพทางซ้ายไปทางขวา)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

4) สีส้ม หมายถึง ความอบอุ่น ผู้วิจัยได้นำท่ารัก เป็นท่าที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกรักมาปรับใช้ในการแสดง อีกทั้งได้นำท่าภมรเกล้าที่ปรากฏในเพลงรำแม่บทเล็กและเพลงรำแม่บทใหญ่มานำเสนอ โดยสื่อถึงการเคล้าคลอ ความผูกพันซึ่งกันและกัน อีกทั้งได้นำมือจีบเข้ามาใกล้กันเป็นวงกลม โดยนำลักษณะการรำแบบระบำเข้ามาปรับใช้ในการสื่อความหมายของความอบอุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ตีความหมายของความอบอุ่น คือ ความรัก และการอยู่ร่วมกันหลายคน ตลอดจนได้จัดวางองค์ประกอบของภาพให้มีลักษณะคล้ายกับการโอบกอด โดยใช้มือสัมผัสร่างกายของนักแสดงคนอื่น ๆ ที่เปรียบเสมือนความรัก ความอบอุ่นของการได้อยู่ร่วมกัน

ภาพที่ 4 : ท่ารัก ท่าภมรเกล้า ท่าจีบคล้องมือ ท่าการโอบกอด นำมาใช้กับความหมายของสีส้ม
(เรียงจากภาพทางซ้ายไปทางขวา)

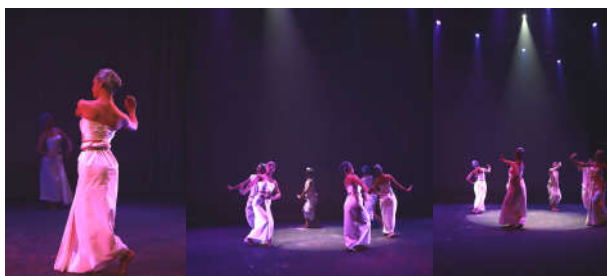
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

5) สีเขียว หมายถึง ความร่มรื่น ผู้วิจัยได้ตีความหมายของความร่มรื่น คือ ความร่มรื่นจากธรรมชาติ โดยผู้วิจัยได้นำท่ากึ่งหันร่อน ท่าเครือวัลย์พันไม้ ท่าลมพัดยอดดอ ทาบัวชูฝัก ท่ามัจฉา อีกทั้งได้นำท่าที่สื่อถึงการแหวกว่ายของปลาเข้ามาปรับใช้ ท่ากวางเดินดง และท่ายุงพ้อนหาง โดยเชื่อท่าสามารถสื่อความหมายของธรรมชาติได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 5 : ท่ากึ่งหันร้อน ท่าเครือวัลย์พันไม้ ท่าลมพัดยอดตอง
ท่าบัวชูฝัก ท่าแหวกว่ายของปลา ท่ากวางเดินดง ท่ายุ่งฟ้อนหาง
นำมาใช้กับความหมายของสี่เขียว (เรียงจากภาพทางซ้ายด้านบนไปทางขวา)
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

6) สีม่วง หมายถึงความลึกกลับ โดยผู้วิจัยได้นำท่าบั๋งพระสุริยา นำเสนอถึงความแอบบัง ซ่อนเร้น
ท่าดังกล่าวปรากฏอยู่ในเพลงรำแม่บทใหญ่ รวมทั้งได้นำท่าเดิน ท่าไป ที่เป็นอาภักปิริยามาสื่อความหมาย
ของการเดินทาง และนำเทคนิคการขยับเท้ามาปรับใช้ในการเคลื่อนที่ เพื่อให้การเคลื่อนไหวมีจังหวะซ้ำ
และเร็วสลับกัน

ภาพที่ 6 : ท่าบั๋งสุริยา ท่าเดิน ท่าไป นำมาใช้กับความหมายของสีม่วง
(เรียงจากภาพทางซ้ายไปทางขวา)
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) ความหมายของสี

จากสมมติฐานของงานวิจัยที่กล่าวว่าบุคคลที่เกิดในยุคเจนเอเรชั่นซีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของสีนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ ผู้วิจัยจึงนำความหมายของสีของสังคมตะวันตกในอดีตมานำเสนอเปรียบเทียบกับความหมายของสีของสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงความหมายของสีในหลากหลายมุมมองมากยิ่งขึ้น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความหมายของสี

สี	ความหมายของสีจาก Kenneth R. Fehrman and Cherie Fehrman (2004)	ความหมายของสีจาก Terry Lee Stone, Sean Adams and Noreen Morioka (2006)	ความหมายของสีจาก กลุ่มเจนเอเรชั่นซี พ.ศ. 2562
สีน้ำเงิน	ความไม่มีที่สิ้นสุด ความสงบ เงียบ อีกทั้งยังเป็นความหดหู่ ความโศกเศร้า ความเหงารวมถึง ราชวงศ์และบุคคลชั้นสูง	ความรู้ ความเย็น ความสงบ ความเป็นผู้ชาย สมาธิ ความ ซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และ สติปัญญาความฉลาด ความหด หู่ ความหนาว การแยกจากกัน และความเฉยเมย	ทะเล มหาสมุทร ความสุขุม สงบ นิ่ง ท้องฟ้า ความสบายความ เข้มแข็ง ความเย็นวันศุกร์ พระมหากษัตริย์
สีเหลือง	ความร่าเริง ความพร้อม การเตือนภัย	สติปัญญา การมองโลกในแง่ดี ความสว่าง ความสนุกสนาน และการมีอุดมการณ์ ความ อิจฉา ความขี้ขลาด ความ หลอกลวง และความระมัดระวัง	แสงสว่าง ความสดใสพระจันทร์ ดอกทานตะวัน ความอ่อนโยน วัน จันทร์ พระสงฆ์ พระอาทิตย์ กษัตริย์ ทอง ไฟจราจร
สีแดง	ความรักและกำลังใจ ความใคร่ การขาดกรรม ความโกรธ และ ความสนุก	ความสัมพันธ์ทางเพศ ความ หลงใหล ความรัก เลือด พลังงาน ความกระตือรือร้น ความตื่นเต้น ความร้อน และ อำนาจ ความก้าวร้าว ความ โกรธ การต่อสู้ การปฏิวัติ ความ โหดร้ายและความผิดศีลธรรม	ความร้อนแรง เราร้อนเลือด พลัง อำนาจ ความโกรธ ความรัก ไฟ พระอาทิตย์
สีส้ม	ความสดใส การเข้าสู่สังคม ความ อุดมสมบูรณ์	ความคิดสร้างสรรค์ ความชุ่มชื้น มีชีวิตชีวา ความเป็นเอกลักษณ์ พลังงาน ความกังวล การ กระตุ้น การเข้าสู่สังคม สุขภาพ ความคิดแปลก เพื่อฝัน ความ หยาบ และเสียงดัง	ความอบอุ่น ร่าเริง สดใส พระ อาทิตย์ตก ความเหงา ความ ทะเยอทะยาน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความหมายของสี (ต่อ)

สี	ความหมายของสีจาก Kenneth R. Fehrman and Cherie Fehrman (2004)	ความหมายของสีจาก Terry Lee Stone, Sean Adams and Noreen Morioka (2006)	ความหมายของสีจาก กลุ่มเจนเนอร์ชั่นซี พ.ศ. 2562
สีเขียว	การเติบโต ใบไม้ผลิ พืช การ ย่อยสลาย รังเกียจ และสารพิษ	การเจริญพันธุ์ การเติบโต การ รักษา ความสำเร็จ ธรรมชาติ ความกลมกลืน ความซื่อสัตย์ ความเป็นเด็ก ความโลภ ความ อิจฉา การคลั่งไคล้ ยาพิษ การสีก กร่อน และการขาดประสบการณ์	ธรรมชาติ ต้นไม้ ภูเขา หย้า ความรุ่มร้อน ความอุดมสมบูรณ์ วันพุธ ทหาร
สีม่วง	ราคะ ความเสื่อมโทรม ความ เกี่ยวพันกับกรรมเวศ ความ ลึกลับ การปลงอาบัติ และความ เศร้าโศก	ความหรูหรา สติปัญญา การ จินตนาการ ความซับซ้อน ยศ ตำแหน่ง แรงแบบดลใจ ความมั่ง คั่ง ความเป็นผู้ดี เวทมนตร์ การ โอ้อวด ความบ้าคลั่ง และความ โหดร้าย	ความลึกลับ ความหลากหลายทาง เพศ ความผิดหวัง ความเศร้า วัน เสาร์

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลความหมายของสีได้ว่า ความหมายของสีจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเจนเนอร์ชั่นซีในสังคมไทย ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ในสังคมไทยมีความคิดเห็นความหมายของสีที่มีความคล้ายคลึงกับความคิดเห็นของ เฟรชแมน และ ชาร์ลี (Fehrman & Cherie, 2004) และสโตน, อัดัม และโมริโอก้า (Stone, Adams, & Morioka, 2006) อย่างไรก็ตามความคิดเห็นเรื่องสีของกลุ่มเจนเนอร์ชั่นซีโดยส่วนมากได้ปรากฏประเด็นเรื่องสีประจำวันเข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากสังคมไทยมีความเชื่อเรื่องสีประจำวัน ดังนั้น ความหมายของสีจึงขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมของแต่ละสังคมเป็นสำคัญ

2) การออกแบบกระบวนทำนาฏยศิลป์ไทยจากความหมายของสี

การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ไทยจากความหมายของสีในครั้งนี้ได้มีการนำทำนาฏยศิลป์ไทยมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบกระบวนท่า ซึ่งกระบวนท่าที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้สามารถอภิปรายผลของกระบวนท่าในความหมายของสีได้ดังนี้

สีน้ำเงิน ผู้วิจัยได้นำกระบวนท่ากลางอัมพร ท่าผาลา ซึ่งเป็นกระบวนท่าที่สื่อความหมายถึงความยิ่งใหญ่ ความสง่างาม ความดั่งงามของตัวละคร มีความสอดคล้องกับทรรศนะของ สุภาวดี โพธิเวชกุล ที่ได้อธิบายว่า “ท่าผาลา ท่ากลางอัมพร สื่อถึงความหมายถึง ความยิ่งใหญ่ ความสง่างาม ความประเสริฐ ความเจริญรุ่งเรือง” (สุภาวดี โพธิเวชกุล, 2559, หน้า 252, 265)

สีเหลือง ผู้วิจัยได้นำกระบวนท่าอำไพ ที่สื่อถึงความสดใสหรือผ่องใสมาจากเพลงแม่บทเล็ก สอดคล้องกับทรรศนะของ ผุสดี หลิมสกุล ที่ได้อธิบายว่า “ท่าอำไพ สื่อถึงความหมาย สวยงาม เจิดจ้า มี

ความสุข” (สุสดี หลิมสกุล, มปป.) อีกทั้งมีการนำท่าปรบมือและท่ากระโดด ซึ่งเป็นท่ารำจากอาภักปิริยา มาใช้สื่อความหมายด้วยเช่นกัน

สีแดง ผู้วิจัยได้นำลักษณะการเกี่ยวพาราสีเข้ามาใช้ในการออกแบบท่า โดยสอดคล้องกับ ทรศนะของ นราพงษ์ จรัสศรี ที่กล่าวว่า “สามารถนำการเกี่ยวพาราสีดังเช่นการรำจับนาง ที่แสดงให้เห็น ถึงการไขว่คว้า การเคลื่อนที่วิ่งตามกันของตัวละครมาปรับใช้ได้” (นราพงษ์ จรัสศรี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 พฤศจิกายน 2562) อีกทั้งมีการนำท่าเดิน ท่าทาแปง ท่านั่งพับเพียบ ซึ่งเป็นท่ารำจาก อาภักปิริยา ตลอดจนมีการนำท่ารัก ท่าอาย ท่าเล่าโลม ซึ่งเป็นท่ารำที่แสดงอารมณ์มาสื่อความหมายของ สีแดง

สีส้ม ผู้วิจัยได้ตีความหมายของความอบอุ่น คือ ความรัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำท่ารัก ที่เป็นท่า ที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกมาปรับใช้ในการแสดง สอดคล้องกับทรศนะของ นราพงษ์ จรัสศรี ที่กล่าวว่า “ความอบอุ่นสามารถตีความหมายถึงความรักได้ ดังนั้นสามารถนำท่ารักมาใช้ในการสื่อความหมายใน ความอบอุ่นได้” (นราพงษ์ จรัสศรี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 พฤศจิกายน 2562) อีกทั้งได้นำท่าภมร เคล้าที่สื่อถึงการเคล้าคลอ ความผูกพันมานำเสนอ ดังที่ สุภาวดี โพธิเวชกุล ได้อธิบายว่า “ความหมายของ ท่าภมรเคล้า หมายถึง เคล้าเคลีย สัมพันธ์ ผูกไมตรี” (สุภาวดี โพธิเวชกุล, 2559, หน้า 259) นอกจากนี้มี การนำท่าโอบกอดเป็นกลุ่มคนมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ ซึ่งเป็นท่ารำที่เกิดจากจินตนาการมาสื่อ ความหมายของสีส้ม

สีเขียว ผู้วิจัยได้นำกระบวนท่ากังหันร้อน ท่าเครือวัลย์พันไม้ ท่าลมพัดยอดตอง ท่าบัวชูฝัก ท่า มัจฉา ท่ากวางเดินดง และท่ายุงฟ้อนหาง ซึ่ง สุภาวดี โพธิเวชกุล ได้กล่าวว่า “ท่ากังหันร้อน ใช้ใน ความหมายว่า เกษมสำราญ ท่าเครือวัลย์พันไม้มักถูกนำมาใช้ในความหมาย ความเกี่ยวพัน การต่อกร ขึ้น เเชิง” (สุภาวดี โพธิเวชกุล, 2559, หน้า 252-272) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า หากกล่าวถึงชื่อท่า อย่างตรงไปตรงมา สามารถสื่อถึงการเกี่ยวพันของเถาว์วัลย์หรือต้นไม้ได้เช่นกัน อีกทั้งท่ามัจฉาท่ากวางเดิน ดง และท่ายุงฟ้อนหาง ยังสามารถสื่อถึงความหมายของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งกระบวน ท่าทั้งหมดที่นำมาใช้ในสีเขียวสามารถสื่อถึงธรรมชาติได้อย่างเข้าใจและชัดเจน

สีม่วง ผู้วิจัยได้นำท่าบังพระสุริยาที่มานำเสนอถึงความแอบบัง ซ่อนเร้น สอดคล้องกับสุภาวดี โพธิเวชกุล ที่ได้อธิบายว่า “ท่าบังสุริยา หมายถึง แอบ ซ่อน ปิดบัง หรือ หลบ” (สุภาวดี โพธิเวชกุล, 2559, หน้า 262) อีกทั้งมีการนำท่าเดิน ท่าไป ซึ่งเป็นท่ารำที่แสดงอาภักปิริยามานำเสนอถึงการเดินทางด้วย เช่นกัน

งานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้มีความแตกต่างจากเพลงรำนานาถศิลป์ไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับสี ยกตัวอย่างเช่น ระเบียบรัตน์ เป็นระบำที่กล่าวถึงความเชื่อ ความเป็นสิริมงคลของคนในไส้อัญมณี 9 ชนิด ที่ ประกอบด้วย เพชร ทับทิม มรกต บุษราคัม โกเมน นิล มุกดาหาร เพทาย และไพฑูรย์ ผู้แสดงแต่งกาย ตามสีของอัญมณี นอกจากนี้ยังมีระบำสวัสดิรักษาที่กล่าวถึงความเชื่อ ความเป็นสิริมงคลเรื่องเครื่องแต่ง กายของวันต่าง ๆ ที่ใช้ในการออกรบ เป็นต้น ซึ่งเพลงระบำทั้ง 2 เพลงนี้ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องอัญ มณีและสีของเครื่องแต่งกายในการออกรบ อีกทั้งกระบวนท่ารำเป็นการตีบทตามคำร้อง ซึ่งมีได้แสดง กระบวนท่าหรือสื่อความหมายของสี แต่ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ที่ไม่มีบทร้อง ซึ่ง

เป็นการนำกระบวนการทำทางนาฏศิลป์ไทยมาร้อยเรียง เพื่อสื่อความหมายของสีต่าง ๆ โดยตรง แม้จะใช้หลักการของการตีบทเหมือนกันก็ตาม สรุปได้ว่างานวิจัยสร้างสรรค์ฉบับนี้มีความเหมือนทางด้านการนำหลักการของการตีบทมาใช้ในการร้อยเรียงกระบวนการในการทำในการสื่อความหมาย แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องการนำเสนอความหมายของสี ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ที่มีความแปลกใหม่และแตกต่างไปจากของเดิม

จากการนำกระบวนการทำของนาฏศิลป์ไทยมาสร้างสรรค์ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการทำรำมาตีบท เพื่อใช้ในการสื่อความหมายของสีต่าง ๆ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้แบ่งประเภททำรำนาฏศิลป์ไทยออกเป็น 4 ประเภท คือ ทำรำจากเพลงรำแม่บทใหญ่และเพลงรำแม่บทเล็ก ทำรำจากอาภักภิกิริยา ท่าที่แสดงอารมณ์ และท่ารำที่เกิดจากจินตนาการ ซึ่งการนำกระบวนการทำของนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในครั้งนี้ สอดคล้องกับ พชรินทร์ สันติอัครวรรณ ที่ได้ออกแบบผลงานสร้างสรรค์รำเดี่ยวมาตรฐานตัวนาง ชุดแก้วกนิษฐนรชไมพร โดยนำกระบวนการทำรำมาจากเพลงรำมาตรฐาน และมีการคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่ ดังที่ พชรินทร์ สันติอัครวรรณ ได้อธิบายไว้ว่า “ท่าสุริยา ใช้ท่าบังสุริยา แสดงอาการบังพระอาทิตย์ ท่าหยัดยืน ใช้ท่าพรหมสี่หน้า แสดงภาพต้นไม้ใหญ่ที่ยืนต้นแผ่กิ่งก้านสาขาอย่างมั่นคง ส่วนท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ อาทิ ท่าเลื้อยเลี้ยว เลือกใช้ท่าวาดจิบเป็นเส้นโค้งต่อเนื่องกันหลายเส้นโค้ง แล้วม้วนจิบเลี้ยวกลับไปจุดเดิม แสดงการเลื้อยเลี้ยวของเถาวัลย์ที่เกาะเกี่ยวต้นไม้ใหญ่” (พชรินทร์ สันติอัครวรรณ, 2561, หน้า 90) จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงการนำท่ารำมาตรฐานจากเพลงแม่บทใหญ่ คือ ท่าบังสุริยาและท่าพรหมสี่หน้า มาใช้ให้ตรงกับความหมายของคำร้อง และแม้ท่ารำมาตรฐานที่ไม่มีท่าใดสามารถสื่อความหมายของคำร้องเหล่านั้นได้ จึงมีการคิดประดิษฐ์ท่ารำใหม่ให้สอดคล้องกับความหมายของคำร้องนั้น ฉะนั้นกระบวนการออกแบบกระบวนการทำนาฏศิลป์ไทยของงานวิจัยฉบับนี้ นอกจากได้ใช้หลักการแนวคิดของการออกแบบนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์หรือการตีบทแล้วนั้น ยังมีการคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่จากจินตนาการของผู้วิจัย ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามจารีตของนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์เป็นสำคัญ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์มาเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพของผลงานวิจัยสร้างสรรค์ฉบับนี้ ซึ่งจากการออกแบบกระบวนการทำนาฏศิลป์ในครั้งนี้เป็นการนำประสบการณ์ของผู้วิจัยที่มีทักษะความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยมาออกแบบกระบวนการทำรำ จึงมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การสร้างมาตรฐานฯ ทางด้านนาฏศิลป์ทางด้านการประสบการณ์ นอกจากนี้ มีการนำนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ และความหมายของสีจากกลุ่มเจนเอชซี (Generation Z) ในสังคมไทย มาเชื่อมโยงกับทฤษฎีสี่ทางทัศนศิลป์จึงทำให้เกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนมีการนำนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์มาเชื่อมโยงกับความหมายของสีที่เป็นงานสมัยใหม่ เท่ากับว่าเป็นการนำความคิดของสองหลักการทั้งงานอนุรักษ์และงานสมัยใหม่มารวมกัน ซึ่งยังไม่พบว่ามีนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ชุดใดที่นำเสนอถึงความหมายของสีโดยตรง จึงเท่ากับการเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก ดังนั้นการออกแบบกระบวนการทำนาฏศิลป์จากความหมายของสี จึงมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ทางด้านการมีประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. งานวิจัยฉบับนี้เป็นการนำความหมายของสีมาจากการสำรวจความคิดเห็นความหมายของสีในกลุ่มเจนเอเรชั่นซีในสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งหากมีการสำรวจความคิดเห็นความหมายของสี ในกลุ่มเจนเอเรชั่นอื่น ๆ มาเปรียบเทียบกับ อาจนำมาซึ่งการพบข้อมูลทางด้านความหมายของสีจากทุกเจนเอเรชั่นในสังคมไทยที่เป็นข้อมูลในยุคปัจจุบันและเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งสามารถนำข้อมูลความหมายของสีในเจนเอเรชั่นอื่น ๆ มาวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ต่อไปในอนาคต

2. การสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ในครั้งนี้เป็นการนำความหมายของสีเพียงลำดับแรกจากแบบสอบถามมาสร้างสรรค์ผลงานเพียงเท่านั้น ซึ่งสามารถนำความหมายของสีในความหมายอื่น ๆ ในแต่ละสีมาออกแบบสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไปได้

บรรณานุกรม

- ผุสดี หลิมสกุล. (มปป.) **วิธีการฝึกตีบทและใช้บท**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ สันติอวัชรณ. (2561). หลักทฤษฎีประดิษฐ์ไทยจากศิลปปั้นต้นแบบตัวนางสู่นวัตกรรมการสร้างสรรค์รำเดี่ยวมาตรฐาน. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5(2), หน้า 83-94.
- สุภาวดี โพธิเวชกุล. (2559). **พัฒนาการแม่บทในนาฏศิลป์ไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Fehrman, K., & C. (2004). **The Secret Influence Color**. (2nd ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Leeuwen, T.V. (2011). **The Language of Colour**. Abingdon England: Routledge Press.
- Stone, T.L., Adams, S., & Morioka, N. (2006). **Color Design Workbook**. USA: Rockport Publishers.

อุปลักษณเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์

Metaphors About Women in Suntaraporn's Songs

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2563

กฤติกา ชูผล¹

วันที่แก้ไขบทความ : 25 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 3 กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปลักษณเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานในการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทเพลงของสุนทราภรณ์จำนวน 99 เพลง ผลการวิเคราะห์พบว่าสามารถจัดอุปลักษณเป็นประเภทใหญ่ได้ 3 ประเภท และจำแนกเป็นอุปลักษณย่อยได้ 8 ประเภท ดังนี้ 1) อุปลักษณสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วยอุปลักษณย่อย 3 ประเภท คือ อุปลักษณมนุษย์ อุปลักษณพืช อุปลักษณสัตว์ 2) อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต ประกอบด้วยอุปลักษณย่อย 4 ประเภท คือ อุปลักษณทรัพย์สิน อุปลักษณอาวุธ อุปลักษณอาหาร อุปลักษณยารักษาโรค และ 3) อุปลักษณธรรมชาติ

คำสำคัญ : อุปลักษณ ผู้หญิง บทเพลงสุนทราภรณ์

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail: kritika.c@dru.ac.th

Metaphors About Women in Suntaraporn's Songs

Received: June 3, 2020

Krittika Choophol¹

Revised: June 25, 2020

Accepted: July 3, 2020

Abstract

The purpose of this research is to examine metaphors about women in Suntaraporn's songs. A cognitive linguistics theory was used to analyze 99 songs of Suntaraporn. It was found that by using a meaning-based categorization theory of metaphor, metaphors about women in Suntaraporn's songs fell into three main categories. There were animate, inanimate, and natural metaphors. They were also divided into 8 subcategories including 1) animate metaphors, namely human-related metaphors, plant-related metaphors, and animal-related metaphors, 2) inanimate metaphors, namely property-related metaphors, weapon-related metaphors, food-related metaphors, and medicine-related metaphors, and 3) natural metaphors.

Keywords : metaphors, females, suntaraporn's song

¹ Lecturer, Faculty Of Humanities & Social Sciences, Thai Major, Dhonburi Rajabhat University.
e-mail: krittika.c@dru.ac.th

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในกระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความคิด และความรู้สึกจากผู้พูดไปยังผู้ฟัง และเมื่อพิจารณาการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันพบว่านอกจากมนุษย์จะสื่อสารด้วยความหมายตรง หรือความหมายประจำคำแล้ว มนุษย์ยังใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งก็คือ การนำคำหรือข้อความหนึ่งมาใช้เปรียบเทียบเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นความหมายใหม่ที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics)

ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) คือ ทฤษฎีที่กล่าวว่าความคิดและภาษามีความสัมพันธ์กัน โดยภาษาเป็นผลมาจากกระบวนการคิดอันได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในโลก (Ungerer & Schmid, 1996)

เลคอฟและจอห์นสัน เป็นนักภาษาศาสตร์ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชานว่าการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์มักอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์ (metaphor) ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก สังคม ฯลฯ โดยอุปลักษณ์ตามทฤษฎีของทั้งสองไม่ได้เป็นเพียงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่อุปลักษณ์เหล่านี้ยังแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ ได้ด้วย (Lakoff and Johnson, 1980, p. 4)

เลคอฟและจอห์นสันยังได้กล่าวว่าการใช้อุปลักษณ์เป็นการถ่ายโยงความคิดระหว่างถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายหนึ่งไปยังอีกถ้อยคำที่อยู่ในอีกแวดวงความหมายหนึ่ง โดยการถ่ายโยงความหมายนั้นจะถ่ายโยงระหว่างแวดวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปยังแวดวงความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งแวดวงความหมายต้นทางมักจะเป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นรูปธรรม ส่วนแวดวงความหมายปลายทางมักจะเป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นนามธรรม

อุปลักษณ์ผู้หญิง เป็นอุปลักษณ์หนึ่งที่มีผู้ใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบไว้มากมาย ด้วยเหตุนี้อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงจึงปรากฏในการใช้ภาษาตามสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะบทเพลง ซึ่งถือว่าเป็นสื่อหนึ่งที่มีการใช้อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงไว้มากเป็นจำนวนมาก

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ ซึ่งวงดนตรีสุนทราภรณ์นั้น นับว่า มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ในเรื่องของการใช้ภาษา อีกทั้งเนื้อหาในบทเพลงยังสะท้อนความคิดของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยเห็นว่าหากนำแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานมาวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ก็จะสามารถสะท้อนความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในยุคหนึ่งผ่านการใช้ภาษาในบทเพลงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากบทเพลงสุนทราภรณ์ตามรายชื่อเพลงดังอมตะสุนทราภรณ์ ที่จัดไว้ในหนังสือสุนทราภรณ์ ครึ่งศตวรรษ จำนวน 99 เพลง (สุวัฒน์ วรดิลก, 2532)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบเก็บข้อมูลภาษาที่แสดงอุปสรรคเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ ซึ่งแบบเก็บข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้ทำเป็นตารางเก็บข้อมูลข้อความที่แสดงอุปสรรคผู้หญิงในบทเพลง 99 เพลงที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างข้อมูลภาษาที่ใช้ในการวิเคราะห์

อุปสรรคสิ่งมีชีวิต

อุปสรรคมนุษย์

อุปสรรคเชิงมนทัศน์		ตัวอย่างข้อมูลภาษาที่ใช้ในการวิเคราะห์
อวัยวะ	หัวใจ	“ใกล้กันเท่าใด แม่นใจห่างใจไม่จริง” (ใกล้มือคว่ำ/ธาตุรี/เอื้อ สุนทรสนาน)
		“ห่างกันเพียงใจเผย ไหนเลยใจจึงเผยได้ ฝ้าคอยเมื่อใด หนอใจตอบใจสักคำ” (ใกล้มือคว่ำ/ธาตุรี/เอื้อ สุนทรสนาน)
		“พีกล่อมให้ขวัญใจได้นอนผ่อนใจเพลิน” (กล่อมนางนอน/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรค ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics)

3.2 เก็บรวบรวมบทเพลงสุนทราภรณ์ตามรายชื่อเพลงดังอมตะสุนทราภรณ์ ที่จัดไว้ในหนังสือสุนทราภรณ์ ครึ่งศตวรรษ (สุวัฒน์ วรดิลก, 2532) จำนวน 100 เพลง แต่เพลง “พระมหามงคล” เป็นเพลงบรรเลงที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เป็นเพลงนำรายการประจักษ์ดนตรีสุนทราภรณ์ บรรเลงเนื่องในวันฉลองครบรอบ 25 ปี จึงไม่มีคำร้อง ดังนั้นจึงเหลือบทเพลงที่จะนำมาศึกษา 99 เพลง

3.3 รวบรวมรูปภาษาที่นำมาใช้เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์และศึกษาความหมายของรูปภาพที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณเกี่ยวกับผู้หญิง โดยยึดความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 รวมทั้งใช้การวิเคราะห์ตีความของผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษามาอธิบายรูปภาพที่เป็นอุปลักษณดังกล่าว

4.2 ในการอธิบายความหมายของรูปภาพ ผู้วิจัยจะนำเฉพาะความหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์มาอธิบายเท่านั้น

4.3 อธิบายกระบวนการถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณและจัดประเภทของอุปลักษณ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาอุปลักษณเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์จำนวน 99 เพลง พบอุปลักษณเกี่ยวกับผู้หญิง 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต และอุปลักษณธรรมชาติ ทั้งนี้สามารถจำแนกเป็นประเภทย่อยตามลักษณะทางความหมายได้ 8 ประเภท ดังนี้

1. อุปลักษณสิ่งมีชีวิต

อุปลักษณสิ่งมีชีวิต คือ การนำคำหรือข้อความในภาษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืช มาใช้เปรียบเทียบ โดยรูปภาพที่นำมาเปรียบเทียบนั้นเรียกว่า อุปลักษณ อุปลักษณสิ่งมีชีวิตที่ใช้ในการกล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ ได้แก่ อุปลักษณมนุษย์ อุปลักษณพืช และอุปลักษณสัตว์ ดังนี้

1.1 อุปลักษณมนุษย์

มนุษย์ หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 879) มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่มีการพัฒนามากกว่าสิ่งมีชีวิตประเภทอื่น ๆ เช่น มีความสามารถในการใช้แขนและขา มีการพัฒนาทางสมองในการใช้เหตุผล การพูด การใช้ภาษา นอกจากนี้ยังอาศัยอยู่ร่วมกันและดำเนินกิจกรรมเป็นสังคม

อุปลักษณมนุษย์ที่นำมาใช้กล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์เป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ อวัยวะร่างกาย พฤติกรรมอาการ ลักษณะทางกายภาพต่าง ๆ อาชีพ ความเชื่อของมนุษย์ คุณสมบัติรวมทั้งวัยของมนุษย์ โดยรูปภาพที่มีความเกี่ยวข้องับสิ่งเหล่านี้ถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ โดยมีการถ่ายโยงความหมายระหว่างแวดวงความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทางมายังแวดวงความหมายของผู้หญิงซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) อวัยวะร่างกาย

อุปลักษณมนุษย์เกี่ยวกับอวัยวะร่างกาย หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะร่างกายของมนุษย์มาใช้กล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิง จากการศึกษาอุปลักษณประเภทนี้ พบรูปภาพที่นำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้แก่ หัวใจ เนื้อ ตา ศีรษะหรือส่วนประกอบของศีรษะ แก้ม ใบหน้า และเอว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(1) “ปองรักก็แต่ดวงใจ ฉันรักแน้นักชื่นฉ่ำ รักล้ำไม่ซ้ำใด ๆ ไม่เคยรักใครดังเธอ”

(ยอดดวงใจ/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

จากตัวอย่างที่ (1) ดวงใจ ในที่นี้คือ ผู้หญิงที่ผู้ชายหลงรัก แสดงว่าผู้หญิงมีความสำคัญต่อผู้ชายเหมือนกับหัวใจที่เป็นอวัยวะที่สำคัญอย่างมากของมนุษย์ ถ้ามนุษย์ขาดอวัยวะส่วนนี้ไปก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับหัวใจมีลักษณะที่สอดคล้องกัน กล่าวคือมีความสำคัญต่อผู้ชาย ด้วยความสอดคล้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าหัวใจสามารถนำมาใช้กล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิงได้ รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์เกี่ยวข้องกับอวัยวะร่างกายในส่วน of หัวใจ นอกเหนือไปจากคำว่า ดวงใจ ได้แก่ ขวัญใจ ดวงฤดี

(2) “เรือน้อยคอยทำโอ้เรือยามารับแก้วตา พาจากไป”

(เจ้าพระยา/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

จากตัวอย่างที่ (2) แก้วตาในที่นี้ หมายถึง ผู้หญิงอันเป็นที่รักยิ่งและมีความสำคัญยิ่งต่อผู้ชาย และผู้ชายไม่อาจขาดผู้หญิงคนนี้ได้ จากรูปภาษาที่ใช้เรียกผู้หญิงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีความสำคัญต่อผู้ชายมาก สอดคล้องกับแก้วตาที่เป็นอวัยวะที่สำคัญของดวงตามนุษย์ เป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์มองเห็นได้ ถ้ามนุษย์ขาดแก้วตา มนุษย์ก็ไม่สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้ได้ จึงเป็นลักษณะที่มีความสำคัญและไม่อาจขาดไปได้เหมือนกัน ตาจึงเป็นอวัยวะที่สามารถนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้ รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์เกี่ยวข้องกับอวัยวะร่างกายในส่วน of ตา นอกเหนือไปจากคำว่า แก้วตา ได้แก่ ขวัญตา คมตา งามตา ตาคม

นอกจากอุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวกับอวัยวะร่างกายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีรูปภาษาเกี่ยวกับอวัยวะอื่นที่แสดงให้เห็นอีก เช่น เนื้อ ได้แก่ เนื้อนวล เนื้อนิ่มนวล เนื้ออ่อน ส่วน ศีรษะหรือส่วนประกอบของศีรษะ ได้แก่ คำว่า ทูลหัว ทูลเกล้า มิ่งขวัญ ส่วนแก้ม ได้แก่ คำว่า ปรางทอง แก้มนวล นวลปราง กรุ่นแก้ม และส่วนของใบหน้า ได้แก่ คำว่า ดวงหน้า โฉมงาม โฉมหน้า โฉมพรุ

2) พฤติกรรม อាកาร

อุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรม อាកาร หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม และกิริยาอาการของมนุษย์มาใช้กล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิง โดยมีการถ่ายโยงความหมายระหว่างแวดวงความหมายพฤติกรรม และกิริยาอาการซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทางมายังแวดวงความหมายของผู้หญิงซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง จากการศึกษาอุปลักษณประเภทนี้ พบรูปภาษาที่นำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิง ได้แก่ คำว่า ฝัน ชื่นชม ชื่นชู รัก จริต อาย ยิ้ม งอน ค้อน เย้ายวน เร้าใจ ประคอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(3) “จดจ้องจ้องกัน พริบเดียวก็พลัน ฝันไกล”

(ไกล้มือคว่ำ/ชาตรี/เอื้อ สุนทรสนาน)

จากตัวอย่างที่ (3) ฝันไกล หมายถึง ผู้หญิงที่ผู้ชายรัก แต่ไม่อาจเป็นอยู่ร่วมกันในโลกความเป็นจริง ได้พบเพียงครู่เดียวก็ต้องไกลห่างกัน จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ฝัน สามารถนำมาใช้

กล่าวถึงผู้หญิงได้ เนื่องจากการผืนแสดงถึงโลกในจินตนาการ ไม่ใช่โลกแห่งความเป็นจริง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันกับผู้หญิงที่ผู้ชายรัก แต่ไม่สามารถอยู่ร่วมได้ ดังนั้น ผืนจึงสามารถใช้กล่าวเปรียบเทียบถึงผู้หญิงได้

3) ลักษณะทางกายภาพ

อุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพต่าง ๆ ของมนุษย์มาใช้กล่าวเปรียบเทียบถึงผู้หญิง โดยมีการถ้อยความหมายระหว่างแวดวงความหมายลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทางมายังแวดวงความหมายของผู้หญิงซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง จากการศึกษาอุปลักษณประเภทนี้ พบรูปภาพที่นำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้แก่ กลิ่น สวยงาม นวล น่ารัก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(4) “งามอน อย่าบั่นทอนรักให้ร้อนซ่อนมารยา”

(อย่างอนนักละ/แก้ว อัจฉริยะกุล/ศรี ยงยุทธ)

งามอน หมายถึง สวยงาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 290) จากตัวอย่างที่ (4) งามอน ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่สวยงามและมีจิตชั้นเชิงสะบัดสะบั้งให้ชายคนรักงอน จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่างามอนกับผู้หญิงสอดคล้องกัน สามารถนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้ เนื่องจากงามอนเป็นลักษณะเฉพาะของผู้หญิงที่มีทั้งความงามและจิตมารยาในตัวเอง

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ นอกเหนือไปจากคำว่า งามอน ได้แก่ นวลอนงค์ นงราม โสภาม่องศรี วิไล สำอาง นวล นวลศรี น้ำนวล เน้นงาม นวลนาง สวาท ทรามเชย ทรามสงวน

4) อาชีวะ

อุปลักษณมนุษย์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีวะ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีวะ หน้าที่ หรือสภาพที่บุคคลนั้นที่กระทำอยู่ รวมถึงการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ มาใช้กล่าวถึงผู้หญิง โดยมีการถ้อยความหมายจากแวดวงความหมายอาชีวะซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทางมายังแวดวงความหมายผู้หญิงซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง จากการศึกษาที่เป็นอุปลักษณประเภทนี้ พบอุปลักษณที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีวะได้แก่ อาชีวะครู และอาชีพนายพราน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(5) “ทำอย่างไรได้สมสู่ หากใครช่วยเป็นครูคอยเรียนรู้ไป ครูไหนกล้าชักพาอันใด”

(กำพร้าคู่/แก้ว อัจฉริยะกุล/เวส สมุทรจามร)

ครู หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 235) จากตัวอย่างที่ (5) ครู ในที่นี้ หมายถึง ผู้หญิงที่ช่วยสอนให้ผู้ชายรู้จักความรัก และความสุขจากความรัก จากรูปภาพที่ใช้เรียกผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นผู้สอน เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เช่นเดียวกับครู ด้วยการกระทำที่สอดคล้องกับอาชีวะครู ทำให้นำรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับอาชีวะครูมาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิงได้

5) ความเชื่อของมนุษย์

อุปลักษณมนุษย์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความเชื่อของมนุษย์ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากนารูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความเชื่อของมนุษย์ในเรื่องต่าง ๆ อันได้แก่ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ เรื่องเทพเจ้า เทพธิดานางฟ้า หรือเรื่องขวัญ มาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิง จากการศึกษาที่เป็นอุปลักษณประเภทนี้ พบรูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของมนุษย์ ได้แก่ คำว่า สรวง พระเจ้า สุดาฟ้า เทพธิดา เทพธิดาลาวณย์ เทวี นางฟ้า ขวัญ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(6) “สุดาฟ้าได้ยินเพลงพิณทิพย์คนธรรพ์”

(คนธรรพ์กับพิณทิพย์/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

สุดา หมายถึง ลูกสาว หญิงสาว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1244)

ฟ้า หมายถึง ส่วนเบื้องบนที่มองเห็นครอบคลุมแผ่นดินอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 859)

สุดาฟ้า หมายถึง หญิงสาวที่อยู่บนฟ้า หรือนางฟ้านั่นเอง จากตัวอย่างที่ (6) สุดาฟ้า ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่สูงศักดิ์และเป็นที่รักของผู้ชายที่ต่ำต้อยกว่า จากรูปภาษาที่ใช้เรียกผู้หญิงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีความงามและสูงศักดิ์เหมือนกับนางฟ้า ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกับนางฟ้าทำให้นารูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับนางฟ้ามาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิงได้

6) คุณสมบัติของมนุษย์

อุปลักษณมนุษย์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของมนุษย์ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากนารูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของมนุษย์ อันได้แก่ ความเป็นยอด ความเป็นที่สุด มาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิง จากการศึกษาที่เป็นอุปลักษณประเภทนี้ พบรูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของมนุษย์ ได้แก่ คำว่า ยอดยุพา สุดที่รัก ยอดชีวิต ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(7) “สุดที่รักลิ้มแล้วหรือไร โปรดเห็นใจขอให้สมจิตชิดเชย”

(ขอให้เหมือนเดิม/พร พิรุณ/เอื้อ สุนทรสนาน)

จากตัวอย่างที่ (7) สุดที่รัก ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่ผู้ชายรักมากที่สุด จากรูปภาษาที่ใช้เรียกผู้หญิงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีความสำคัญและมีคุณสมบัติเป็นที่สุดของความรักของผู้ชาย เช่นเดียวกับคำว่าสุด ที่เป็นคุณสมบัติ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกับสุดทำให้นารูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับสุดมาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิง

7) วัยของมนุษย์

อุปลักษณมนุษย์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัยของมนุษย์ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากนารูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัยของมนุษย์ อันได้แก่ วัยแรกรุ่นหรือการเริ่มต้นวัยหนุ่มสาว มาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิง จากการศึกษาที่เป็นอุปลักษณประเภทนี้ พบรูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับวัยของมนุษย์ ได้แก่ คำว่า ทรามวัย สาวรุ่นดรุณี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(8) “พิถิลหาทรมว้ย ฝืนถึง (ฝืนถึง) คะนึ่งถึง (กะนึ่งถึง)”

(รักเธอเสมอ/อิงอร/สมศักดิ์ เทพानนท์)

จากตัวอย่างที่ (8) ทรมว้ย ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงวัยแรกสาวที่ต้องใจหายจนตกหลุมรัก คิดถึง และถวิลหาทุกวันคืน จากรูปภาษาที่ใช้เรียกผู้หญิงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงวัยแรกสาวเป็นวัยที่กำลังงามเปล่งปลั่งต้องตาต้องใจชาย ทำให้ชายหลงใหล เพื่อฝืนถึงด้วยความรัก และเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นความรักแบบหนุ่มสาว เมื่อตกหลุมรักก็จะหลงใหลในความรักมากเป็นพิเศษ และไม่คำนึงเหตุผลใด ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันทำให้นารูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับวัยของมนุษย์มาใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิง

1.2 อุปลักษณพีช

อุปลักษณพีช หมายถึง รูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับพีช ซึ่งนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะของการกล่าวเปรียบเทียบกับ ซึ่งอุปลักษณพีชที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์เป็นอุปลักษณที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อพันธุ์พืช ลักษณะต่าง ๆ ของพืช รวมถึงส่วนประกอบของพืชมาใช้ในการกล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิงด้วย

จากการศึกษาอุปลักษณพีชพบรูปภาษาได้แก่ คำว่า ราตรี จงกล บัว บัวบาน กลิ่นเย็น กลิ่นไฉก กลิ่นราตรี กลิ่นเสาวรส กลิ่นจกกล กลิ่นหอม พุ่มพวง ดอกไฉก กิ่งไฉก เกสรเสาวคนธ์ ดอกไม้ แรกบาน ดอกไม้ร่วง ดวงบุปผชาติ กลิ่นสุมาลี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(9) “ราตรีเอย.. คิด คำนึง ถึงราตรี ที่เคยได้ชมเชย ชื่นชวน รัญจวนใจ”

(กลิ่นราตรี/ทรง สาลิตุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

ราตรี หมายถึง ชื่อพุ่มไม้ชนิด *Cestrum nocturnum* L. ในวงศ์ Solanaceae ดอกเล็ก สีขาวปนเขียว ออกเป็นช่อ กลิ่นหอมแรงเวลากลางคืน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 998) จากตัวอย่างที่ (9) ราตรี ในที่นี้หมายถึงผู้หญิงที่เป็นที่รักและเป็นที่ยกย่องของชาย จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงมีเสน่ห์ และเป็นที่น่าหลงใหล น่าชื่นชม เปรียบเหมือนดอกราตรีที่มีกลิ่นหอมแรง น่าหลงใหลโดยเฉพาะในเวลากลางคืน ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ดอกราตรีจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

ตัวอย่าง

(10) “ดอกไม้แรกบานรูปสะคราญหอมชวนใจ ”

(ดอกไม้กับแมลง/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

ดอกไม้แรกบาน หมายถึง ดอกไม้ที่เริ่มแย้มกลีบเผยให้เห็นความสวยงามอย่างที่สุด จากตัวอย่างที่ (10) ดอกไม้แรกบาน ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่เพิ่งตกวัยสาว จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงวัยนี้เป็นวัยที่ได้เริ่มเผยความเป็นหญิงอย่างแท้จริง และเป็นวัยที่ผู้หญิงมีทั้งความสดใส สวยงาม เป็นที่น่าพึงพอใจแก่สายตาผู้ชาย เหมือนกับดอกไม้แรกบานที่มีทั้งความสวยและ

ความหอมในคราเดียวกัน ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ดอกไม้แรกบานจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

1.3 อุปลักษณสัตร์

อุปลักษณสัตร์ หมายถึง รูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับสัตร์ นำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะของการกล่าวเปรียบเทียบ ซึ่งอุปลักษณสัตร์ที่นำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ เป็นอุปลักษณที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตร์ชนิดต่าง ๆ รวมถึงสัตร์ในวรรณคดี มาใช้ในการกล่าวเปรียบเทียบผู้หญิง จากการศึกษาอุปลักษณสัตร์พบรูปภาษาแสดงอุปลักษณสัตร์ ได้แก่ กระต่าย หรั่ง หงส์ทอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(11) “คร่ำครวญมิวาย แม้กระต่ายยังแหม่นหน้ายหายนินมา”

(เดือนครึ่งดวง/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

กระต่าย หมายถึง ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กในวงศ์ Leporidae ขนปุย หุยาบ ที่พบอาศัยตามป่าทั่วไปในประเทศไทยมีชนิดเดียว คือ กระต่ายป่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 37) จากตัวอย่างที่ (11) กระต่าย ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่ผู้ชายรักและอยากใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วย จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงอยู่คู่กับผู้ชาย เปรียบเสมือนกระต่ายที่อยู่คู่กับดวงจันทร์เต็มดวง เมื่อฝ่ายชายไม่มีคุณสมบัติที่เพียงพอ เพราะเป็นเพียงพระจันทร์ครึ่งดวง ฝ่ายหญิงที่เปรียบเสมือนกระต่ายจึงแหม่นหน้ายไม่สนใจและไม่อยากที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วย ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้กระต่ายจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

(12) “ดั่งหงส์เหิรมราช แลพิลาศบาดูรา วาดกรมาแม่ศรีโสภา งามที่ท่ารำเอย”

(แม่ศรี/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

หงส์เหิรมราช หมายถึง นกตระกูลสูงที่มีกายสีเหลืองดังทองคำ จากตัวอย่างที่ (12) หงส์เหิรมราช ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่มีลักษณะและอาการกิริยาที่งดงาม ชดช้อย และสง่าผ่าเผย สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ที่ได้เห็นเป็นอันมาก จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงมีความสูงศักดิ์ มีกิริยาชดช้อยงดงามและสง่าผ่าเผย เมื่อรำยรำก็สามารถทำให้ผู้ที่ได้เห็นเกิดความพึงพอใจเหมือนได้เห็นหงส์ซึ่งเป็นสัตว์สูงศักดิ์และมีความงดงาม ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้หงส์จึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

2. อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต คือ การนำคำหรือข้อความในภาษามาใช้เปรียบเทียบหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่มีชีวิตต่าง ๆ ซึ่งอุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตที่ใช้ในการกล่าวเปรียบเทียบผู้หญิง ได้แก่ อุปลักษณทรัพย์สิน อุปลักษณอาวุธ อุปลักษณอาหาร และอุปลักษณยารักษาโรค

2.1 อุปลักษณทรัพย์สิน

อุปลักษณทรัพย์สิน หมายถึง รูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน เครื่องประดับ ของมีค่าต่าง ๆ ซึ่งนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะของการกล่าวเปรียบเทียบ จากการศึกษาอุปลักษณทรัพย์สินพบรูปภาษาได้แก่ คำว่า ทรัพย์สิน ปิ่น ทอง แก้ว แก้วจุฬา แก้วศรีมณี ยอดมณี มณี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(13) “ทรัพย์ทรงหนึ่งทรงเกินทรัพย์สรวงใดใด”

(ทรัพย์ทรง/ศรีสวัสดิ์ พิจิตรวรการ/เอื้อ สุนทรสนาน)

จากตัวอย่างที่ (13) ทรัพย์ ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่มีคุณค่าสำหรับผู้ชาย จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งที่มีความเหมือนกับทรัพย์มีค่า ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ทรัพย์จึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

(14) “ยอดมณีศรีศิลป์ปิ่นสรวรรค์ หล่อหลอมจอมขวัญผ่องใส”

(ศกุนตลา/ทวีปวร /เอื้อ สุนทรสนาน)

ปิ่น หมายถึง เครื่องประดับสำหรับปักผมที่มุ่นเป็นจุก; จอม, ยอด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 745) จากตัวอย่างที่ (14) ปิ่น ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่สวยงาม และชายคนรักยกย่องว่ามีคุณค่า จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งที่สวยงามเปรียบดังปิ่น ซึ่งเป็นเครื่องประดับ นอกจากนี้ยังแสดงว่ามีคุณค่าและสูงศักดิ์ เนื่องจากไม่เป็นเพียงแค่ปิ่นธรรมดาแต่เป็นเครื่องประดับที่สูงส่งปักอยู่ส่วนยอดของสรวรรค์ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ปิ่นจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

2.2 อุปลักษณอาวุธ

อุปลักษณอาวุธ หมายถึง รูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาวุธ ซึ่งนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะของการกล่าวเปรียบเทียบ จากการศึกษาอุปลักษณอาวุธ พบรูปภาษา คือ ศิลป์

(15) “ยอดมณีศรีศิลป์ศิลป์ปิ่นสรวรรค์ หล่อหลอมจอมขวัญผ่องใส”

(ศกุนตลา/ทวีปวร/เอื้อ สุนทรสนาน)

ศิลป์ หมายถึง ศร เช่น งามเนตรดั่งเนตรมฤคมาศ งามขนงวงวาดดั่งคันศิลป์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1145) จากตัวอย่างที่ (15) ศิลป์ ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงสูงศักดิ์ จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงมีรูปลักษณะภายนอกที่ดูอ่อนช้อยงดงาม แต่แท้จริงแล้วมีความสามารถในการป้องกันตัวเองหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นได้ เปรียบดังศรซึ่งเป็นอาวุธที่มีลักษณะอ่อนช้อย งดงาม แต่ก็เป็นอาวุธที่สามารถทำอันตรายหรือสังหารคนได้ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ศรจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิง

2.3 อุปลักษณอาหาร

อุปลักษณอาหาร หมายถึง รูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ซึ่งนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะของการกล่าวเปรียบเทียบ ซึ่งอุปลักษณอาหารที่นำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ เป็นอุปลักษณที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับรสชาติอาหารในการกล่าวเปรียบเทียบผู้หญิง จากการศึกษาอุปลักษณอาหารพบรูปภาษา คือ รสล้ำ

(16) “รำพันไม่อายุได้สุดมุ่งหมายกันมา ดิมตำรสล้ำยังจำได้”

(กลั่นดอกโคก/สุรัสวดี พุกกะเวส/เอื้อ สุนทรสนาน)

รส หมายถึง สิ่งที่ได้รู้ได้ด้วยลิ้น เช่น เปรี้ยว หวาน เค็ม ฝาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 973) ล้ำ หมายถึง ยิ่ง ล้น เช่น สูงล้ำ ปัญญาล้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1057)

รสล้ำ หมายถึง สิ่งที่ได้รับได้ด้วยลิ้น ซึ่งมีลักษณะที่ละเอียดยิ่งกว่าสิ่งใด จากตัวอย่างที่ (16) รสล้ำของอาหารถูกนำมาใช้กล่าวถึงพรหมจรรย์ของผู้หญิง หรือความสุขที่ได้มีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับผู้หญิง แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นอาหาร

2.4 อุปลักษณียารักษาโรค

อุปลักษณียารักษาโรค หมายถึง รูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับยารักษาโรค ซึ่งนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะของการกล่าวเปรียบเทียบกับ จากการศึกษาอุปลักษณียารักษาโรค พบรูปภาษาคือ ยารักษาดวงใจ

(17) “เห็นเธอเต็มตาแล้วก็พาเพลินได้ เปรียบดังยารักษาดวงใจ ชุบอารมณ์ให้สดใสขึ้นชีวิต”

(ขอพบในฝัน/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

ยารักษาดวงใจ หมายถึง สิ่งที่ใช้บำรุงรักษาโรคทางใจ จากตัวอย่างที่ (17) ยารักษาดวงใจ ถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงที่สร้างความรู้สึกที่ดีต่อจิตใจของผู้ชาย

จากอุปลักษณียารักษาโรค แสดงให้เห็นว่ายารักษาโรคนั้นมีความสัมพันธ์ทางความหมายกับผู้หญิง ระหว่างยาที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์กับผู้หญิงที่มีความสำคัญต่อผู้ชาย โดยอุปลักษณียารักษาโรคมีการถ่ายทอดความหมาย จากแนวคิดความหมายของยารักษาโรคซึ่งเป็นแนวคิดความหมายต้นทางมายังแนวคิดความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงซึ่งเป็นแนวคิดความหมายปลายทาง โดยการถ่ายทอดความหมายนี้เป็นการถ่ายทอดความหมายข้ามแนวคิด ระหว่างแนวคิดของยารักษาโรคซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต และแนวคิดของผู้หญิงซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต

3. อุปลักษณัธรรมชาติ

อุปลักษณัธรรมชาติ หมายถึง คำหรือข้อความในภาษาที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบผู้หญิงโดยรูปภาษานั้นมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีอยู่บนโลก โดยธรรมชาติดังกล่าว ได้แก่ ธรรมชาติที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ จากการศึกษาอุปลักษณัธรรมชาติ พบรูปภาษา ได้แก่ คำว่า พากฟ้า จันทรอำไพ เดือนผ่อง จันทรา ดวงเดือน ดาวสังคม ดาวสรวง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(18) “พากฟ้า และดินห่ากันแสนไกล อากาศไซ้เป็นกำแพงขวางกัน”

(คนธรรพ์กับพิณทิพย์/แก้ว อัจฉริยะกุล/เอื้อ สุนทรสนาน)

พากฟ้า หมายถึง ผืนฟ้าที่อยู่เบื้องบนและครอบคลุมแผ่นดินอยู่ จากตัวอย่างที่ (18) พากฟ้า ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงสูงศักดิ์ซึ่งอยู่ห่างไกลเกินที่ผู้ชายจะเอื้อมถึง จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งที่มีความสูงส่งเปรียบดังพากฟ้าที่อยู่ห่างไกล และมีอากาศซึ่งเปรียบเป็นกำแพงขวางกั้นอยู่ ทำให้ยากที่จะเอื้อมถึงได้ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ฟ้าจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

(19) “ผากสวาทรวมกัน ราตรีมีจันทรอำไพ”

(กลั่นดอกโศก/สุรัสวดี พุกกะเวส/เอื้อ สุนทรสนาน)

จันทรอำไพ หมายถึง ดวงเดือนที่สว่างสดใสและงดงาม จากตัวอย่างที่ (19) จันทรอำไพ ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่มีความสวยงาม สดใส ผุดผ่อง จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า

ผู้หญิงเป็นสิ่งสวยงาม สดใส ผุดผ่อง เปรียบเสมือนพระจันทร์ที่สว่างสดใส ทำให้ผู้ชายต้องการที่จะฝากความรักและใช้ชีวิตร่วมกัน เสมือนราตรีอยู่คู่พระจันทร์ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้จันทร์จึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

(20) “ทรัพย์สินทรงหนึ่งทรง คือดาวสรดวงดวงทอง งามหูล้ำลำพองผ่องพรายในห้องหทัย”

(ทรัพย์สินทรง/ศรีสวัสดิ์ พิจิตรวรการ/เอื้อ สุนทรสนาน)

ดาวสรดวง หมายถึง สิ่งที่มีแสงระยิบระยับที่อยู่บนสวรรค์ จากตัวอย่างที่ (20) ดาวสรดวง ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงที่มีความงามและสูงศักดิ์ จากรูปภาษาที่ใช้กล่าวถึงผู้หญิงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งที่สวยงามและสูงส่งเหมือนดาวที่อยู่บนสรวงสวรรค์ มีคุณค่าที่มากล้ำภายในจิตใจ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ ดาวสรดวงจึงถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงได้

จากอุปลักษณ์ธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นมีความสัมพันธ์ทางความหมายกับผู้หญิง ระหว่างธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์กับผู้หญิงที่มีความสำคัญต่อผู้ชาย โดยอุปลักษณ์ดังกล่าวมีการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายของสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทางมายังแวดวงความหมายเกี่ยวกับผู้หญิง ซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง โดยการถ่ายโยงความหมายนี้เป็นการถ่ายโยงความหมายข้ามแวดวงระหว่างแวดวงของธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตและแวดวงของผู้หญิงซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์พบอุปลักษณ์ 3 ประเภทใหญ่ด้วยกันคือ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต และอุปลักษณ์ธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทยของ มิรินดา บุรรุ่งโจน (2548) พบว่าในการจำแนกประเภทของอุปลักษณ์ตามแนวคิดทฤษฎีการจัดกลุ่มทางความหมาย สามารถจัดอุปลักษณ์เป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต อุปลักษณ์ธรรมชาติ และอุปลักษณ์การเดินทาง

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ที่ปรากฏมากที่สุดคืออุปลักษณ์มนุษย์ รองลงมาคืออุปลักษณ์พืช อุปลักษณ์ทรัพย์สิน อุปลักษณ์ธรรมชาติ และอุปลักษณ์สัตว์ ตามลำดับ ส่วนอุปลักษณ์ที่พบน้อยที่สุดคือ อุปลักษณ์อาวุธ อุปลักษณ์อาหาร และอุปลักษณ์ยารักษาโรค ซึ่งพบเท่ากันคือ พบเพียง 1 รูปภาษาเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า คำหรือรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ถูกนำมาใช้เป็นอุปลักษณ์กล่าวถึงผู้หญิงมากที่สุด

นอกจากนี้ อุปลักษณ์ผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงสุนทราภรณ์ยังมีการถ่ายโยงความคิดระหว่างความหมายของคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์และความหมายของผู้หญิง โดยมีการเชื่อมโยงความหมายที่เหมือนกันหรือความหมายที่มีความสอดคล้องกันระหว่างอุปลักษณ์ดังกล่าวและผู้หญิง เช่น ลักษณะส่วนประกอบต่าง ๆ ของพืช เช่น ดอกไม้ เกสร พุ่มพวง ความสำคัญของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชายสอดคล้องกับความสำคัญของอวัยวะในร่างกาย ความสำคัญของทรัพย์สิน หรือความสำคัญของยารักษาโรค เช่น หัวใจ ดวงตา มณี ยารักษาใจ หรือสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงที่สอดคล้องกับลักษณะหรือสภาพของสิ่งที่

เป็นความเชื่อของมนุษย์และสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ฟากฟ้า จันทรอำไพ เดือนผ่องดาวสังคม เป็นต้น

จากอุปักษ์ณที่ปรากฏจะเห็นได้ว่า มีการเชื่อมโยงความคิดโดยถ่ายโยงความหมายระหว่างแวดวงความหมายของผู้หญิงและแวดวงความหมายของอุปักษ์ณที่นำมาใช้เปรียบเทียบ จากการวิเคราะห์อุปักษ์ณ ผู้วิจัยพบว่า อุปักษ์ณมนุษย์อยู่ในแวดวงความหมายเดียวกันกับผู้หญิง คือแวดวงความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ส่วนอุปักษ์ณประเภทอื่น ๆ มีการถ่ายโยงความหมายระหว่างแวดวง 2 แวดวงความหมาย ระหว่างแวดวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตและผู้หญิงซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต ตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาอุปักษ์ณเกี่ยวกับผู้หญิงในสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น ในสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เห็นอุปักษ์ณเกี่ยวกับผู้หญิงที่อาจแตกต่าง หรือหลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาอุปักษ์ณผู้หญิงในเพลงแนวอื่น หรือเพลงในยุคปัจจุบัน เพื่อให้เห็นอุปักษ์ณเกี่ยวกับผู้หญิงว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากเพลงสุนทราภรณ์หรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

- จิตติมา จารยพันธ์. (2539). **อุปลักษณสงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2543). **ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน**. ใน เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ภา ๖๐๓ ระบบความหมายในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดลนภา โง่นใจรัก. (2546). **การศึกษาวิเคราะห์อุปลักษณเรื่องเพศในท้องสนทนาทางอินเทอร์เน็ต**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มีรินดา บุรรุ่งโรจน์. (2548). **อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ศรี อุธยา . (2546). **เอื้อ สุนทรสนาน ดุริยวิลีแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้ากรู๊ป.
- สุวัฒน์ วรดิลก. (2532). **สุนทรภรณ์ ศรีงศตวรรษ**. กรุงเทพฯ: เพื่อนชีวิต.
- อุดมลักษณ์ ระพีแสง. (2550). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงสุนทรภรณ์ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๒ – พ.ศ. ๒๕๒๔**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุษา พฤตชัยวิบูลย์. (2544). **การศึกษาอุปลักษณเรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนววรรณคดีปริชาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Lakoff, G. (1987). **Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the Mind**. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & M. Johnson (1980). **Metaphor We Live By**. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Ungerer, F. & Schmid, H.-J. (1996). **An Introduction to Cognitive Linguistics**. London: Longman.

บริบททางวัฒนธรรมในการแปล

Cultural Contexts for Translation

วันที่รับบทความ : 5 มิถุนายน 2563

ชมพูนุท ถาวรวงศ์¹

วันที่แก้ไขบทความ : 4 สิงหาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 13 สิงหาคม 2563

บทคัดย่อ

ปัญหาหนึ่งที่พบได้ในวิชาการแปลของนักศึกษา คือ นักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องบริบททางวัฒนธรรม ทำให้นักศึกษาไม่ตระหนักว่าภาษาและวัฒนธรรมนั้นไม่อาจแยกจากกัน จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปล วัฒนธรรมมีบทบาทและความสำคัญต่อการแปลอย่างยิ่ง ดังนั้นบทความเรื่องบริบททางวัฒนธรรมในการแปล (cultural contexts for translation) มีจุดประสงค์เพื่อมุ่งเน้นความสำคัญของบริบททางวัฒนธรรมในการแปลอันประกอบด้วย บทบาทของวัฒนธรรมในการแปล ความสำคัญและอิทธิพลในการแปล คำเฉพาะทางวัฒนธรรม คำเฉพาะทางวัฒนธรรม การแปลคำเฉพาะทางวัฒนธรรม และบริบททางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : ปัญหาทางการแปล วัฒนธรรม บริบท การแปล

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail: chompoonut.t@dru.ac.th

Cultural Contexts for Translation

Received: June 5, 2020

Chompoonut Thawornwong¹

Revised: August 4, 2020

Accepted: August 13, 2020

Abstract

One of the problems found in students studying Translation is that the students lack the knowledge and understanding of cultural contexts. They may be unaware of the fact that language and culture are inseparable leading to mistakes in translation. With regards to this, the article “Cultural Contexts for Translation” aims to provide the importance of cultural contexts for translation including roles of translation, importance and influences of translation, culture-specific items, translation for culturally specific items and cultural contexts.

Keywords: problems in translation, culture, contexts, translation

¹ Lecturer in Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University
e-mail: chompoonut.t@dru.ac.th

Introduction

With the advent of information technology and globalization, there comes an increasing need for translation. Video sharing platforms such as YouTube provide subtitles in a variety of languages. Webpages displaying their content in multiple languages have become the norm. These phenomena respond to the needs of multicultural communities and allow for intercultural communication. It could be said that translation is in high demand.

According to Burrow-Goldhahn (2018), the importance of translation skills and the demand for translation are increasing. This is to satisfy the diverse needs and wants of people from different cultures and languages enabling them to communicate effectively in society. However, the dilemma in which the translation industry has been facing are issues such as whether developing language technologies such as Computer-Assisted Translation or Machine Translation have replaced the need for human translators. According to Ghelardoni (2016), human translators are still needed because they not only translate meanings of words, but also convey the tones, the emotions and communicative purposes intended in the text and express them in the target language.

Translation involves at least two languages, in other words, two cultures. It is common knowledge that language and culture are intertwined. Language records, reflects, and represents culture and at the same time language is influenced and constructed by culture. They are essentially inseparable entities. This brings with it, the need to study cultural contexts for translation.

Roles of Culture in Translation

As culture and language are deeply intertwined, culture plays an important role in translation. Therefore, every time a translator translates a piece of text, he or she needs to consider the cultural context, what the source text really intends to communicate, not just the literal meaning, and convey this meaning and its cultural concepts in the target language.

This is an important element of effective translation as different languages have different viewpoints and attachments for each word. It can be said that all words have a cultural meaning. Neglecting the roles of culture in translation could be likened to neglecting the importance of the heart and its role in the functioning of the body as a whole.

Importance of Culture in Translation

In translation, the translators need to remind themselves of cultural differences. Regardless of what languages are used in different countries, the cultural contexts will inevitably differ. Even in English-speaking countries, there exist countless words and phrases with different meanings which differ depending on the country where they are used. For example, the word ‘jelly’ for the British refers to a fruit-flavored gelatin dessert while for the Americans, it refers to a clear or translucent fruit spread or preserve.

There are many concepts, ideas and practices that exist in one culture which may not necessarily exist or be comprehensible in another culture. These unique culturally based subtleties are intermingled within the meaning of the word. Therefore, some words in the source language are so distinct, that cannot be rendered in other language.

Cultural contexts influence meanings in both the source and target language. A word or phrase in the source language that seems easy to translate may contain a whole different implication in which the translators are unaware of the cultural context and convey the opposite meaning to the target language.

A Google search for the phrase ‘Lost in translation’ reveals a number of humorous translation mistakes which may be interpreted differently depending on the cultural context. This reveals the fact that translation which focuses solely on word meaning, without considering the cultural contexts can lead to many misinterpretations. The mistakes may seem hilarious in some social contexts but may be viewed as being inappropriate when doing business. The impact of such poor translations could lead to the user of the language being perceived as being unprofessional or in some cases make them seem indifferent. It is, therefore, the translators’ responsibility to take culture into consideration when translating with the realization that culture and language are interconnected.

Influence of Culture on Translation

In addition to the important role of culture in translation, culture also influences translation. Zhang (2018) stated that translation is a cultural activity and it is influenced by social and cultural factors. Therefore, these factors impact the translation of the text, the choice of translation strategies. Consequently, translators from different cultural backgrounds may translate the same piece of translation differently. Culture can help

promote as well as influence translation, and somehow can limit translation in some cases.

The influence of culture on translation can be divided into two main aspects: Firstly, the influence on the translator and secondly, the influence on the translation activities.(Zhang, 2018)

The Influence of Culture on Translators. As stated above, translation and culture are inseparable, and translators need to consider the cultural context while translating. Therefore, in the process of translating, the translator is the key person whose responsibility it is to convey meaning from source language to target language. His knowledge, experience, and living environment play a vital role as the translator makes a choice in translation unconsciously influenced by cultural factors. According to Zhang (2018), the accuracy rate of the translation is higher when the translator understands the cultural background than that of the translator who lacks this knowledge.

The Influence of Culture on Translation Activities. There are two aspects of the influence of culture on translation activities. The first aspect is the scope and mode of national culture and the second aspect is the influence of culture on the process of translation.

1. The scope and mode of national culture determining the translation activities: translation process involves many aspects of the target language culture, consciously and unconsciously. Thus, the degree of openness of each nation determines the limitation of translation activities. For instance, in an intensified religious country, some kinds of literature may seem inappropriate to be translated. On the contrary, there is no such restriction in the highly open-minded country.

2. The influence of culture on the process of translation. The translator's view of the translation somehow reflects the influence of culture on the process of translation as translation is the exchange of meaning between two languages. The translator may lack awareness of the influence of culture and show the cultural imprint in the target language. Thus, when learning a foreign language, culture should also be covered in the course. This will positively affect the translator's attitude and knowledge about the culture which can also influence the richness of the content and style of the translation. For example, the differences between regions make the interpretation of weather environment signified different meaning. The western culture located in the temperate

zone welcomes the sun associated with warmth whereas many tropical countries are not quite fond of the big fireball bringing blazing heat.

In conclusion, translators may be unaware of the influences of culture on translation. It is therefore vital that they should consider the cultural contexts of both the source language and target language as well as their own cultural contexts in order to avoid making translation mistakes caused by their own assumptions and misinterpretations.

Cultural-Specific Items

There are many categories for culture-specific items defined by different scholars. These are explained below:

According to Snell-Hornby (1993), there are five basic groups of Culture-specific Items (CSI) which are as follows:

1. Terminology / nomenclature
2. Internationally known items and sets
3. Concrete objects, basic level items
4. Word, expressing perception and evaluation often linked to socio-cultural norms
5. Culture-bound elements

In addition, Newmark (1998) theorized five different classes of "cultural categories". Those categories are as follows:

1. Ecology
2. Material culture
3. Social culture
4. Organizations, customs, activities, procedures, concepts
5. Gestures and habits

From the two lists above, it can be seen that some elements overlap. In addition, each item can be comprised of many more detailed items. In conclusion, culture-specific items are words and phrases characterized by the cultural differences, presenting both abstract and concrete items.

Translation for Cultural-Specific Items

Each country has its own set of culture regarding habits, values, norms, concepts, ideas, judgement and classification systems. Sometimes neighboring countries may share

some of these elements and at the same time may be significantly different. There are several strategies to deal with CSIs but the choice depends on the target language society's degree of acceptance and tolerance.

Aixela (cited in Akbari,2013) presents seven strategies for translating CSIs as follows:

1. Repetition
2. Orthographic adaptation
3. Linguistic (non-cultural) Translation
4. Absolute Universalization
5. Naturalization
6. Deletion
7. Autonomous Creation

Also, Vinay and Darbelnet (cited in Akbari,2013) presents 7 different strategies for translating CSIs as follows:

1. Borrowing
2. Calque (loan shift)
3. Literal Translation
4. Transposition (Shift)
5. Modulation
6. Equivalence
7. Adaptation

In Mona Baker's theory(1992), there are seven different procedures for translation of culture-bound elements which are summarized as translation by:

1. A more general word (superordinate)
2. A more natural/less expressive word
3. Cultural substitution
4. Using a loan word or a loan word plus explanation
5. Paraphrase using unrelated words
6. Omission
7. Illustration

Therefore, choices about which strategy to apply depends on the translator's decision based on the consideration of cultural context. Some translations may require more than one strategy to clarify the meaning in the target language.

Cultural Contexts

Knowledge about culture is vital in translation especially in the business world. Advertising is one example of this. When advertising a product in different countries, the slogan or catch phrase needs to be translated. Nevertheless, some companies may neglect the cultural aspect of the translation. which may result in not only the loss of the intended message but can also seem culturally insensitive and cause offence. Consequently, translation without consideration being given to cultural context can have disastrous consequences to the reputation of the company are at stake.

As stated above, there are many aspects of cultural context. Here are some examples of cultural contexts in translation.

Connotation. Connotation is an essential component which much be considered in translation. First, the associated meanings of the source language may not in accordance with those of target language. This may cause misinterpretations or miscommunications which are critical when dealing with business matters. One example such a mistake was made by a company which chose to use a product name which translated to ‘manure.’ which not surprisingly did not appeal to the consumers Clairol made a huge mistake when promoting its product ‘Mist Stick curling iron’ in Germany without knowing that “mist” is German was slang for “manure.” Other examples relate to the cultural interpretation of the word ‘moon’. In many Asian countries the moon is revered and represents beauty, romance and serenity. It can also represent gentle feminine qualities. In contrast, the moon in some English-speaking cultures, is associated with madness.

Idiomatic phrases. Idiomatic phrases, expressions and slang are all based on cultural contexts. So, the translator needs to consider this when translating, because an idiom translated word for word will, in many cases, make no sense to speakers of other languages. For example, many English idioms derived from Greek or Roman mythology would make little sense to people who are not familiar with these myths.

Social values. The differences between social values of different cultures may vary significantly and for businesses venture into this foreign culture, need extra care. Some concepts may be misunderstood or may be not conveyed at all after translation. The concept of family, for example, is very different in most Asian cultures. The concept of family refers to the extended families related by blood and marriage. Feelings of gratitude, family obligation and loyalty seem to be common and promoted in many

advertisements while these concepts may seem completely alien in other cultures which emphasize different values.

In conclusion, cultural contexts play significant roles in today's translation for business especially in advertising. Mistakes in translation of advertising slogans may negatively influence how the company is perceived and hence impact their financial situation. Without the awareness of different cultural contexts in translation, a single word in the brand name or slogan may be the cause of unnecessary losses. Translators, therefore, need to focus on the cultural contexts in translation. Some examples of cultural contexts for translation are connotations, idiomatic phrases and social values.

Summary

Culture and Translation are interwoven and represent and reflect each other. Therefore, apart from the meaning, careful consideration to cultural contexts should be made in order to avoid making mistakes. There are many kinds of culture-specific items related to food, plants, festivals as well as norms or values. These CSIs may or may not be easily interpreted. Moreover, the differences of cultural contexts are not only between source language texts and target language texts but also include the translator's own cultural context. So, translators need to remind themselves of these different cultural contexts when translating. There are many strategies for cultural context translation ranging from using loan words, generalizing word or using a more general term for the specific cultural items, and in some cases, the omission of or even avoidance of translating a word. Translators should be aware of these strategies and apply them accordingly. Cultural contexts must therefore be considered when translating in business contexts so as to avoid translation mistakes which could potentially cause ridicule or offence. Lack of awareness of cultural contexts when making translations may not only cause offence, but also negatively impact how the company is viewed by the public raising doubts about their professionalism. Neglecting these considerations can be devastating to the future of a company which has invested substantial sums of money to promote their product.

References

- Akbari, M. (2013). **The Role of Culture in Translation**. Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/cfc2/90ce618df4448236d16b317f43b28925610d.pdf>
- Baker, M. (1992). **In Other Words: A Coursebook on Translation**. London: Routledge.
- Burrow-Goldhahn, A. (2018). **The Importance of Translation Studies**. Retrieved from <https://blogs.exeter.ac.uk/translation/blog/2018/06/19/the-importance-of-translation-studies>.
- Commgap. (2012). **Cultural Context for Translations**. Retrieved from <https://www.commgap.com/cultural-context-for-translations-2>
- Ghelardoni, I. (2016). **How to Collaborate with a Machine: a Translator's Story**. Retrieved from <https://www.ulatus.com/translation-blog/how-to-collaborate-with-a-machine-a-translators-story>
- James, K. (2002). Cultural Implications for Translation. **Translation Journal**, 6 pp. 1-6
- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. **ELT Journal**, 54(4), pp. 328-334
- Newmark, P. (1988). **A textbook of translation**. Harlow: Prentice Hall
- Persson, U. (2015). **Culture-specific items Translation procedures for a text about Australian and New Zealand Children's Literature**. Retrieved from <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:850704/FULLTEXT01.pdf>
- Racoma, B. (2013). **Why Modern Advertising Should Consider Translations within a Cultural Context**. Retrieved from <https://www.daytranslations.com/blog/advertising-translations-culture>
- _____. (2018). **Why Cultural Considerations Matter in Translating Content**. Retrieved from <https://www.daytranslations.com/blog/cultural-considerations-translating>
- Schaeffer, D. (2015). **The Importance of Culture in Translation**. Retrieved from <https://www.ulatus.com/translation-blog/the-importance-of-culture-in-translation>
- Snell-Hornby, M. (1988). **Translation studies: An integrated approach**. Amsterdam: John
- Zhang, M. (2018). **Some Thoughts on the Influence of Culture on Translation in Literary Translation**. Retrieved from <https://www.atlantispres.com/proceedings/snce-18/25895266>

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences

รายละเอียดการส่งบทความจัดพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีจัดทำวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเปิดรับผลงานวิชาการประเภท บทความวิจัย บทความวิชาการ สำหรับการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ภายใต้เงื่อนไขว่า จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นมาก่อน และบทความที่ได้รับตีพิมพ์จะมีการตรวจความถูกต้องเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) และกองบรรณาธิการ

รูปแบบการเขียนบทความ

1. บทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษหรือภาษาจีน โดยมีจำนวนหน้าของเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 15 หน้า ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ภาษาจีนใช้ตัวอักษร Simsun
2. ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละหัวข้อ/ส่วนประกอบ

ที่	หัวข้อ/ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
1.	ขนาดเล่มวารสาร	เล่มวารสารมีขนาด 18.7 x 26 เซนติเมตร หัวกระดาษ 2 เซนติเมตร ท้ายกระดาษ 1.5 เซนติเมตร กั้นซ้าย 2 เซนติเมตร กั้นขวา 1.5 เซนติเมตร
2.	ชื่อบทความ	ระบุชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 24 พอยท์ ชนิดหนา ภาษาจีนขนาดตัวอักษร 20 พอยท์ ชนิดหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ
3.	ชื่อผู้เขียนบทความ	ระบุชื่อผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย (ถ้ามี) ทุกคนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ภาษาจีน ขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ไว้ชิดด้านขวามือหน้ากระดาษ
4.	สังกัดผู้เขียนบทความ	ระบุวุฒิการศึกษา ชื่อสถาบันการศึกษาหรือวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงาน e-mail ขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ภาษาจีน ขนาดตัวอักษร 8 พอยท์ ไว้ที่เชิงอรรถท้ายหน้า

ที่	หัวข้อ/ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
5.	บทคัดย่อ	บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และมี 1 ย่อหน้าเท่านั้น
6.	คำสำคัญ	ระบุคำสำคัญ 3 - 6 คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไว้ท้ายบทคัดย่อ
7.	เนื้อหา	• หัวข้อใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ชนิดหนา ภาษาจีนขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ชนิดหนา วางไว้ชิดขอบซ้ายส่วนรายละเอียดใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาดขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ธรรมดา ภาษาจีนขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ชนิดธรรมดา • การเขียนบทความแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้ 1. บทความวิจัย ประกอบด้วย 1.1 บทนำ 1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 1.3 สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) 1.4 วิธีดำเนินการวิจัย - ประชากร - เครื่องมือ - การเก็บรวบรวมข้อมูล - การวิเคราะห์ข้อมูล 1.5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย 1.6 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1.7 บรรณานุกรม 2. บทความวิชาการ ประกอบด้วย 2.1 บทนำ 2.2 เนื้อเรื่อง 2.3 บทสรุป 2.4 บรรณานุกรม
8.	ตารางและกราฟ (ถ้ามี)	ตารางที่แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล
9	รูปภาพ	รูปภาพประกอบให้ส่งต้นฉบับเป็นภาพถ่ายหรือสไลด์ที่มีความคมชัด และส่งจัดไฟล์รูปภาพเป็นนามสกุล JPEG, PNG

รูปแบบเขียนการอ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรม

1. การอ้างอิง เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานในการสนับสนุน และระบุที่มาของเนื้อหาที่นำมาอ้างอิงอย่างชัดเจน ซึ่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1.1) การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (in-text citation) ใช้ระบบนาม-ปี ซึ่งระบุแหล่งที่มาของเนื้อหาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใส่วงเล็บแทรกในส่วนต้นประโยค ท้ายประโยค หรือในเนื้อหา โดยการอ้างอิงแทรกในเนื้อหานี้จะปรากฏด้วยในส่วนท้ายเล่ม (บรรณานุกรม) โดยในกรณีที่ผู้เขียนเป็นชาวต่างประเทศให้ขึ้นต้นด้วย นามสกุล และตามด้วยชื่อย่อ

1.2) การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (footnote citation) ให้ใช้เฉพาะเชิงอรรถขยายความเท่านั้น โดยการอ้างอิงแบบการขยายความเนื้อหา เป็นส่วนที่ช่วยเพิ่มเติม หรือขยายความข้อมูลโดยการบอกถึงแหล่งที่มาไม่ควรซับซ้อน ควรเขียนเป็นประโยคสั้น ๆ กระชับรัดกุมและเข้าใจง่าย ซึ่งหากมีความยาวมากเกินไปควรนำไปใช้อ้างอิงแทรกในเนื้อหา

2. การเขียนบรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมเพื่อระบุถึงแหล่งที่มาและเป็นการแสดงจริยธรรมทางวิชาการของผู้เขียน รวมทั้งใช้ในการติดตามข้อมูลต่อหากมีผู้ที่สนใจจะศึกษาต่อ ดังนั้น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงได้กำหนดการอ้างอิงและบรรณานุกรมเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งฉบับ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงและบรรณานุกรม APA 6th

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่มีผู้แต่งคนเดียว

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุล/(ปีที่พิมพ์,/หน้า) Surname/(Year,/pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า) (Surname,/Year,/pp.)
ขจีรัตน์ ดวงดาว (2555)	(ขจีรัตน์ ดวงดาว, 2555)
ขจีรัตน์ ดวงดาว (2555, หน้า 24)	(ขจีรัตน์ ดวงดาว, 2555, หน้า 24)
ขจีรัตน์ ดวงดาว (2555, หน้า 24-31)	(ขจีรัตน์ ดวงดาว, 2555, หน้า 24-31)
ขจีรัตน์ ดวงดาว (2555, หน้า 24-27, 31)	(ขจีรัตน์ ดวงดาว, 2555, หน้า 24-27, 31)
Adam (2010)	(Adam, 2010)
Adam (2010, p. 14)	(Adam, 2010, p. 14)
Adam (2010, p. 14-18)	(Adam, 2010, p. 14-18)
Adam (2010, p. 14, 18-20)	(Adam, 2010, p. 14, 18-20)

2. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่มีผู้แต่ง 2 คน

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุลคนที่ 1/และคนที่ 2/(ปีที่พิมพ์,/หน้า) Surname 1/and/Surname 2/(Year,/pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุลคนที่ 1/และคนที่ 2,/ปีที่พิมพ์,/หน้า) (Surname 1/&/Surname 2,/Year,/pp.)
กนกอร ทิพย์ชัย และสุณี ไทธนา (2554)	(กนกอร ทิพย์ชัย และสุณี ไทธนา, 2554)
กนกอร ทิพย์ชัย และสุณี ไทธนา (2554, หน้า 45)	(กนกอร ทิพย์ชัย และสุณี ไทธนา, 2554, หน้า 45)
กนกอร ทิพย์ชัย และสุณี ไทธนา (2554, หน้า 45-50)	(กนกอร ทิพย์ชัย และสุณี ไทธนา, 2554, หน้า 45-50)
Drucker and Keegan (2009)	(Drucker & Keegan, 2009)
Drucker and Keegan (2009, p. 156)	(Drucker & Keegan, 2009, p. 156)
Drucker and Keegan (2009, pp. 156-159)	(Drucker & Keegan, 2009, pp. 156-159)

3. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่มีผู้แต่ง 3 คน

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุลคนที่ 1,/คนที่ 2/และคนที่ 3/(ปีที่พิมพ์,/หน้า)Surname 1,/2,/and/3,/(Year, pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุลคนที่ 1,/คนที่ 2/และคนที่ 3,/ปีที่พิมพ์,/หน้า)(Surname 1,/2,/&/3,/Year,/pp.)
คมสร เมธิกุล, นัตดา คมคาย และกิงแก้ว ทวีชัย (2553)	(คมสร เมธิกุล, นัตดา คมคาย และกิงแก้ว ทวีชัย, 2553)
คมสร เมธิกุล, นัตดา คมคาย และกิงแก้ว ทวีชัย (2553, หน้า 16-22)	(คมสร เมธิกุล, นัตดา คมคาย และกิงแก้ว ทวีชัย, 2553, หน้า 16-22)
Abeles, Morgan, and Saltvit (1992)	(Abeles, Morgan, & Saltvit, 1992)
Abeles, Morgan, and Saltvit (1992, pp. 23-25)	(Abeles, Morgan, & Saltvit, 1992, pp. 23-25)

4. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่มีผู้แต่ง 4-5 คน

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุลคนที่ 1,/.../และคนที่ 5/(ปีที่พิมพ์,/หน้า) Surname 1,/.../and/Surname 5,/(Year,/pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุลคนที่ 1,/.../และคนที่ 5,/ปีที่พิมพ์,/หน้า) (Surname 1,/.../and/Surname 5,/Year,/pp.)
กมลศรี สมใจ, ธาริณี บุญญสิทธิ, มณฑา ทองอุไร, วันดี เข้มจิรา และจิราพร จรแก้ว (2555, หน้า 187-193)	(กมลศรี สมใจ, ธาริณี บุญญสิทธิ, มณฑา ทองอุไร, วันดี เข้มจิรา และจิราพร จรแก้ว, 2555, หน้า 187-193)
Durbin, Cornor, Martin, Jerard, Dick, and Santum (2005, pp. 35-38)	(Durbin, Cornor, Martin, Jerard, Dick, & Santum, 2005, pp. 35-38)

5. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่มีผู้แต่ง 6 คน หรือมากกว่า

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุลคนที่ 1และคณะ/(ปีที่พิมพ์,/หน้า) Surname 1/et al./(Year,/pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุลคนที่ 1และคณะ,/ปีที่พิมพ์,/หน้า) (Surname 1/et al.,/Year,/pp.)
ศรีสุภา รัตนา และคณะ (2550, หน้า 9-21)	(ศรีสุภา รัตนา และคณะ, 2550, หน้า 9-21)
Green et al. (2009, pp. 44-47)	(Green et al., 2009, pp. 44-47)

6. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่ผู้แต่งใช้นามแฝง

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อนามแฝง/(ปีที่พิมพ์,/หน้า)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อนามแฝง,/ปีที่พิมพ์,/หน้า)
ทมยันตี (2540, หน้า 49-53)	(ทมยันตี, 2540, หน้า 49-53)
Omega (2002, p. 51)	(Omega, 2002, p. 451)

7. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่ผู้แต่งมีบรรดาศักดิ์ ยศ หรือฐานันดรศักดิ์

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ บรรดาศักดิ์ ยศฯ/ชื่อ-สกุล/(ปีที่พิมพ์,/หน้า)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (บรรดาศักดิ์ ยศฯ/ชื่อ-สกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า)
พล.ต. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2524, หน้า 14-15)	(พล.ต. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2524, หน้า 14-15)
คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต (2525, หน้า 9)	(คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต, 2525, หน้า 9)

8. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่ผู้แต่งมีสมณศักดิ์

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อสมณศักดิ์/(ปีที่พิมพ์,/หน้า)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อสมณศักดิ์,/ปีที่พิมพ์,/หน้า)
พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (2552, หน้า 8-12)	(พระพรหมมิ่งคลาจารย์, 2552, หน้า 8-12)

9. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหางานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งหรือชื่อบรรณาธิการ

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ “ชื่อบทความ”/(ปีที่พิมพ์,/หน้า)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (“ชื่อบทความ”/,ปีที่พิมพ์,/หน้า)
“สหรัฐอเมริกากับเวียดนาม” (2530, หน้า 3)	(“สหรัฐอเมริกากับเวียดนาม”, 2530, หน้า 3)
“Instruction in Junior” (1987, pp. 57-58)	(“Instruction in Junior”, 1987, pp. 57-58)

10. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหางานที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุล/(ม.ป.ป./หน้า) Surname/(n.d./,pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุล,/ม.ป.ป./หน้า) (Surname,/n.d./,pp.)
คมทวน คันธนู (ม.ป.ป., หน้า 18)	(คมทวน คันธนู, ม.ป.ป., หน้า 18)
Daly (n.d., pp. 25-26)	(Daly, n.d., pp. 25-26)

11. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาจากการสัมภาษณ์หรือการติดต่อส่วนตัว

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุล/(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล,/วัน/เดือน/ปี) Name/(personal communication,/M/D,/Y)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุล,/การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล,/วัน/เดือน/ปี) (Name,/personal communication,/M/D,/Y)
ยุพิน เตชะมณี (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 พฤษภาคม 2557)	(ยุพิน เตชะมณี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 พฤษภาคม 2557)
ยุพิน เตชะมณี (การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, 19 พฤษภาคม 2557)	(ยุพิน เตชะมณี, การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, 19 พฤษภาคม 2557)
C.M. Nyamboga (personal communication, March 19, 2006)	(C.M. Nyamboga, personal communication, March 19, 2006)

12. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาจากข้อมูลที่ถูกอ้างอิงในเอกสารอื่น

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ ชื่อ-สกุล/(อ้างอิงใน/ชื่อ-สกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า) Surname/(as cited in/Surname,/Year,/pp.)	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความ (ชื่อ-สกุล/อ้างอิงใน/ชื่อ-สกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า) (Surname/as cited in/Surname,/Year,/pp.)
กุลธิดา ท้วมสุข (อ้างอิงใน อุษณี ศรีสารคาม, 2555, หน้า 10)	(กุลธิดา ท้วมสุข อ้างอิงใน อุษณี ศรีสารคาม, 2555, หน้า 10)
Miller (อ้างอิงใน ณรงค์ ป้อมบุปผา, 2526, หน้า 4-6)	(Miller อ้างอิงใน ณรงค์ ป้อมบุปผา, 2526, หน้า 4-6)
Maslow (as cited in Wilson, 1988, pp. 15-18)	(Maslow as cited in Wilson, 1988, pp. 15-18)

บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์). (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	สุทิตี ชัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2554). แบบแผนการวิจัยและสถิติ . (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง.
	ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 . (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน
	Wonnacott, T.H., & Wonnacott, R.J. (1969). Introductory Statistics . (5th ed.). Singapore: John Wiley and Sons.
	American Library Association. (1963). Let's read together: Books for family enjoyment . Chicago: American Library Association.

บทความในหนังสือรวมเรื่อง	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก./Ed./Eds.) (ถ้ามี)./ชื่อหนังสือ/(หน้า/เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์. (2548). ศิลปกรรมในพระพุทธศาสนา. ใน สุวรรณี สันต์ธนะวาณิช (บ.ก.). ศาสนศิลป์ในชุมชนธนบุรี (หน้า 69-90). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
	ทัศนา หาญพล และรุ่งฟ้า ฐิโณทัย. (2548). การจัดการในงานวิเคราะห์สารสนเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการวิเคราะห์สารสนเทศ (หน่วยที่ 8). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
	Druxman, R. (2003). Designing opportunities for learning. in Norton, P., & Wiberg K.M. (Eds.). Teaching with technology (pp. 17-41). Canada, OT: Thomson Wadsworth.

บทความในวารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./หน้า/เลขหน้า.
	วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2556). ผ้าทอกับชีวิตคนไทย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 6(2), หน้า 103-126.
	Carter, J.S., Corra, M., Carter, S.K., & McCrosky, R. (2014) .The impact of place? A reassessment of the importance of the South in affecting beliefs about racial inequality. The Social Science Journal , 51(1), pp. 12-20.

รายงานการวิจัย	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่องานวิจัย./สถานที่พิมพ์/หน่วยงาน.
	วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2555). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนามาตรฐานอาหารแปรรูปจากเห็ดนางฟ้า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, สถาบันวิจัยและพัฒนา.
	Hassen, N. (2013). A literature review: The neurological effects of a spinalmanipulable therapy . USA, MA: Harvard University.

เอกสารรายงานการประชุมทางวิชาการ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก./Ed./Eds.) (ถ้ามี)./ชื่อการประชุม./ (หน้า/เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์/หน่วยงาน.
	ธวัชพล คงน้อย, ศกร คุณวุฒิฤทธิธ, ธนาทิพย์ สุวรรณโสภี และอภิญญา หิรัญวงษ์. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสหสัมพันธ์ระหว่างปริมาณและคุณภาพน้ำเชื้อพ่อพันธุ์โคนมที่เลี้ยงดูในเขตภาคกลางของประเทศไทย ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 47: สาขาสัตว. (หน้า 182-190). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
	Nyamboga, C.M., & Prapat Pawinan. (2001). Copyright and right of digital information: Challenges to information professionals. In H.K. Kual & E. Ramma Reddy (Eds.), Library and Information Networking: NACLIN 2001 . (pp. 408-420). Delhi: Developing Library Network.

วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ปริญญาตรี/ปริญญาเอก/ดุษฎีนิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ) ชื่อปริญญา/สาขาวิชา./ชื่อมหาวิทยาลัย.
	อัครพล นิยมลรัตน์. (2554). แบบจำลองการจัดการความรู้สำหรับการบ่มเพาะธุรกิจ ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
	Prapat Pawinan. (2005). Appropriate tree species and techniques for direct seeding for forest restoration in Chiang Mai and Lamphun provinces. Unpublished master's thesis, Chiangmai University.

บทความในนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์./เดือน/วันที่ (ถ้ามี))./ชื่อบทความ./ชื่อนิตยสารหรือชื่อหนังสือพิมพ์./ปีที่./หน้า/เลขหน้า.
	ส้มโอมี้อ. (2558, มีนาคม). อาหารบำรุงสมอง. กุลสตรี, 20, หน้า 37-40.
	ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2560, พฤศจิกายน 8). อนาคตจีน-อเมริกา. เติลินิวส์, หน้า 6.
	Kington, J. (2005, December 23). East Timor's search for justice. Bangkok Post, p. 12.

คำสั่ง ประกาศ หนังสือสั่งการ	
รูปแบบ	ชื่อหน่วยงานเจ้าของเอกสาร./ (ปี,/เดือน/วันที่)./ชื่อคำสั่งหรือชื่อเอกสาร,/เลขที่เอกสาร (ถ้ามี).
	มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2551, เมษายน 22). ระเบียบมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยความมั่นคงปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2551.

เอกสารโบราณ	
รูปแบบ	ชื่อเรื่อง/[ประเภทของเอกสาร]./(ปีที่สร้าง)./ลักษณะเส้นหรือรายละเอียดของเอกสาร (ถ้ามี)./ชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ,/เลขที่เอกสาร.
	กฎกระทรวงกลาโหมให้แก่พระยานครศรีธรรมราช จ.ศ. 1173 [กระดานเพลา]. (จ.ศ. 1173). อักษรไทย, ภาษาไทย, เส้นดินสอ. หอสมุดแห่งชาติ, เลขที่ 15 หมวดจดหมายเหตุ กท.ร.2.
	ความทรงจำเรื่องกรุงเก่าเสียแล้วเจ้าตากมาตั้งเมืองธนบุรี [หนังสือสมุดไทยดำ]. (จ.ศ. 1129). อักษรไทย, ภาษาไทย, เส้นขาว. หอสมุดแห่งชาติ, เลขที่ 28 หมวดจดหมายเหตุ ธบ.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต)./ชื่อเรื่อง./สืบค้นจาก URL หรือตำแหน่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต
	มณีรัตน์ ก้องโสตร์. (2555). หอยหลอด. สืบค้นจาก http://www.nicaonline.com/articles3/view_article.asp?idarticle=11
	Blood, R. (2000). A History and Perspective. Rebecca's Pocket. Retrieved from http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html

บทความจากวารสารออนไลน์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร/ ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่),/ หน้า/ เลขหน้า./ สืบค้นจาก URL หรือตำแหน่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต
	ธีระ รุ่งธีระ. (2552). การศึกษาปัญหาการออกเสียงภาษาฝรั่งเศสของผู้เรียนชาวไทย. วารสารสงขลานครินทร์ , 13(1), หน้า 857-869. สืบค้นจาก http://www.tci-thaijo.org/index.php
	Crane, G. (2006). What do you do with a million books? D-Lib Magazine , 12(3). Retrieved from http://www.dlib.org/dlib/03crane.html

จดหมายข่าวออนไลน์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์./ เดือน/ วันที่)./ ชื่อบทความ./ ชื่อนิตยสารหรือชื่อหนังสือพิมพ์./ สืบค้นจาก URL หรือตำแหน่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต
	ทีมข่าวภูมิภาค. (2553, มกราคม 14). รุกอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมกว่า 200 ไร่. ไทยรัฐออนไลน์ . สืบค้นจาก http://www.thairath.co.th/content/region/58641

คลิปวิดีโอจากยูทูป	
รูปแบบ	ชื่อ Username./ (ปี./ เดือน/ วันที่)./ ชื่อเรื่องคลิปวิดีโอ/[Video File]./ สืบค้นจาก URL
	โพลีพลัส เอ็นเตอร์เทนเมนต์. (2561, พฤศจิกายน). 3 แสบ “เคน-เต้ย” คงแขน เม้าท์หมดเปลือก! กองละครมีเพียงรัก [Video File]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=ewRga15
	GEICO Insurance. (2013, May 22). GEICO hump day camel [Video File]. Retrieved from http://youtu.be/kWBhP0EQ

***** ส่งต้นฉบับ 1 ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูลที่กองบรรณาธิการ *****
หรือจัดส่งทางอีเมลมาที่ journal.human@dru.ac.th